

Begroting 2020

Inhoudsopgave

Voorwoord Begroting 2020	4
Ambities, speerpunten en doelen 2020	5
Samenvatting op hoofdlijnen	10
Recapitulatie van baten en lasten	15
1. ONZE INWONERS	16
Subthema Sociaal domein.....	17
Subthema Dienstverlening	23
ONZE INWONERS: WAT MAG HET KOSTEN?	24
2. ONZE ECONOMIE	29
Subthema Economische ontwikkeling	30
Subthema Recreatie en toerisme	31
ONZE ECONOMIE: WAT MAG HET KOSTEN?.....	32
3. ONZE TOEKOMST.....	33
Subthema Duurzame ontwikkeling	34
Subthema De veranderende rol van de gemeente	36
ONZE TOEKOMST: WAT MAG HET KOSTEN?	39
4. ONZE LEEFOMGEVING	40
Subthema Ruimte en groen.....	41
Subthema Wonen en leefbaarheid.....	43
Subthema Openbare orde en veiligheid.....	45
Subthema Wegen en verkeer	47
ONZE LEEFOMGEVING: WAT MAG HET KOSTEN?.....	48
5. ONZE PORTEMONNEE	49

Overzicht van baten en lasten	50
Financiële Beleidskaders	51
Ombuigingen	55
De Knoppen.....	58
Financiële begroting 2020	62
ONZE PORTEMONNEE: WAT MAG HET KOSTEN?	68
Paragrafen.....	69
A - § Lokale Heffingen	70
B - § Weerstandsvermogen	81
C - § Kapitaalgoederen.....	91
D - § Financiering, Emu-saldo	101
E - § Bedrijfsvoering	108
F - § Verbonden partijen.....	113
G - § Grondbeleid	119
MEERJARENBEGROTING 2021-2024	125
Bijlagen	131
Bijlage I - Financiële beleidskaders	132
Bijlage II – Verplichte beleidsindicatoren	135
Bijlage III – Overzicht met taakvelden.....	136
Bijlage IV – Dynamische Prioriteiten Lijst (DPL)	138
Bijlage V – Overzicht taakvelden.....	148
Bijlage VI – Lijst met afkortingen.....	151

Voorwoord Begroting 2020

Hierbij bieden wij uw raad de begroting 2020 aan. Dit is de tweede begroting in nieuwe stijl. Het is een begroting die, in overleg met overleggroep financiën, inhoudelijk is aangescherpt ten opzichte van de begroting 2019.

In deze begroting 2020 brengen we meer dan voorheen de algehele hoofdlijn naar voren.

“We leven niet in een tijdperk van verandering, maar in een verandering van tijdperk”, zo geeft Jan Rotmans aan. Hij doelt hiermee op de noodzaak van organisaties om in te spelen op de (soms ingrijpende) veranderingen. Als gemeente Borger-Odoorn merken wij dit ook. Zo neemt de behoefte aan participatie toe, merken we dat we leven en werken in een netwerksamenleving waarin de overheid vaker meedoet, faciliteert en niet altijd bepaalt. Daarnaast worden we als gemeenten geconfronteerd met diverse aanpassingen van wetgeving (o.a. Omgevingswet), de decentralisatie (Sociaal domein) en diverse beleidsdoelstellingen van het Rijk (duurzaamheid en energietransitie). Het is belangrijk dat we niet ingehaald worden door al deze ontwikkelingen, maar er juist tijdig op in spelen.

Als we dan kijken naar de gemeentelijke organisatie, blikken we terug op een turbulente periode. We hebben ons dat als college aangetrokken en door externe adviseurs een compleet plaatje laten maken met als doel zicht te krijgen op de problematiek en een advies over de oplossingen. In de vorm van het rapport ‘Kiezen voor de toekomst’ is daar vorm aan gegeven. Het daarin verwoorde advies heeft ook financiële consequenties. In de voorliggende begroting zijn deze meegenomen.

We zien dat het Rijk veel van gemeenten vraagt en hiervoor geen of onvoldoende middelen beschikbaar stelt. We vinden deze ontwikkeling ongewenst en gaan onze belangenbehartiger, VNG, dit signaal overbrengen. In de begroting 2020 nemen we onze verantwoordelijkheid en stellen extra middelen ter beschikking voor deze extra taken. Dit kan niet ten laste van de reguliere middelen. Om bovenstaande te realiseren stellen we een OZB verhoging voor van 5%. Aanvullend stellen we voor om voor specifieke incidentele taken waarvoor het Rijk geen geld beschikbaar stelt, € 500.000 aan de Vrije Algemene Reserve (VAR) te onttrekken.

Ook voor de jaren 2021 en verder hebben we ambities die om grote investeringen vragen die verder reiken dan deze bestuursperiode. In deze begroting hebben we deze ambities nog niet geprioriteerd en (nog) geen middelen beschikbaar gesteld. De OZB verhoging van 5% in 2020 geeft meer structurele financiële ruimte en biedt meer kansen om onze ambities vanaf 2021 te realiseren.

Anders dan vorig jaar hebben we in deze begroting weer een koppeling met nieuw beleid gemaakt. De bestedingsvoorstellen 2020 hebben we afgewogen op basis van onze ambities, speerpunten en doelen.

College van burgemeester en wethouders

Ambities, speerpunten en doelen 2020

Inleiding

In dit hoofdstuk geven we de stand van zaken met betrekking tot het Bestuursprogramma 2018-2022 weer. De Kadernota 2020 sorteert voor op de Begroting 2020. Hier leest u de voorstellen en besluiten (inclusief moties) van deze Kadernota 2020. Daarna geven we een toelichting op de beslispunten van deze begroting en het organisatieontwikkelingstraject 'Kiezen voor de toekomst'.

Tot slot geven we een toelichting op de speerpunten 2020. Deze speerpunten vormen de basis voor ambities en doelen en de bestedingsvoorstellen van deze begroting.

Cittaslow

Met onze manier van werken geven we uitvoering aan de uitgangspunten van Cittaslow. Waar er een expliciete relatie is tussen de (sub)thema's en Cittaslow, lichten wij dit toe bij de verschillende (sub)thema's.

Bestuursprogramma 2018-2022

Het coalitieakkoord 'Vertrouwd, Vernieuwend, Vooruit' is in het voorjaar van 2018 opgesteld. Het akkoord beschrijft de uitgangspunten voor het nieuwe college. In het najaar van 2018 is dit akkoord (inclusief reacties) uitgewerkt in het Bestuursprogramma 2018-2022. Voor dit bestuursprogramma hebben we gekozen voor dezelfde insteek als de begroting nieuwe stijl. Op deze manier kunnen bestuursprogramma en begroting in elkaar overlopen. In tegenstelling tot de begroting 2019 zijn in deze begroting de actiepunten voortvloeiende uit het Bestuursprogramma 2018-2022 in de doelen van de verschillende (sub)thema's opgenomen. Op deze manier kunnen we u met de reguliere P&C-cyclus periodiek informeren over de voortgang van het Bestuursprogramma 2018-2022.

In de raadsvergadering over de Kadernota 2020 (27 juni 2019) heeft uw raad vragen over het Bestuursprogramma 2018-2022 gesteld, namelijk:

1. Wat is de inbreng van belangenorganisaties geweest en wat is hiermee gedaan?
2. Wat heeft het college gedaan met de door het CDA aangereikte tekstuele opmerkingen?

We hebben als college toegezegd hierop schriftelijk terug te komen. Recentelijk hebben we deze vragen in een memo (inclusief tekstueel aangepast Bestuursprogramma 2018-2022) aan u beantwoord. Hierin hebben we ook de stand van zaken weergegeven van een aantal onderwerpen die wel in het coalitieakkoord voorkomen, echter niet in het Bestuursprogramma 2018-2022.

Kadernota

We blikken terug op de Kadernota 2020. Het algemene doel van de kadernota is om voor te sorteren op de begroting. In de Kadernota 2020 heeft u ingestemd met:

- de Ambities, speerpunten en doelen voor het jaar 2020;
- de Financiële kaders;
- de Autonome bestedingsvoorstellen 2020;
- de Autonome voorstellen uit het traject nieuw voor oud;
- het tarief Toeristenbelasting 2020.

Tevens heeft u een reactie op een tweetal voorstellen gegeven:

- de bestuurlijke bestedingsvoorstellen 2020;
- de bestuurlijke keuzes in het traject nieuw voor oud 2020;

Uw reactie op deze voorstellen hebben we in de bestuurlijke keuzes van deze begroting meegenomen. In het onderdeel Ombuigingen van het thema Onze portemonnee vindt u een toelichting op de voorstellen.

In de raadsvergadering over de Kadernota 2020 zijn de volgende moties aangenomen:

- Bij de vernieuwde duurzaamheidsagenda rekening houden met hernieuwbare energiebronnen;
- Op welke wijze de kosten van een principeverzoek verrekend kunnen worden wanneer een nieuw initiatief komt;
- Inspelen op de vraag naar woningen in verschillende dorpen;
- Extra inzet voor duurzame oplossingen voor minima (in overleg met inwoners etc.).

De stand van zaken met betrekking tot deze moties wordt hieronder kort toegelicht. Bij de verschillende (sub)thema's wordt nader op deze onderwerpen ingegaan.

Motie Duurzaamheidsagenda

De vernieuwde duurzaamheidsagenda werkt naar een CO2 reductie van 80% in 2050 en een woningvoorraad die in 2040 van fossiele brandstoffen af is. Om in de energiebehoefte en warmtevraag te kunnen blijven voldoen is het enige alternatief hernieuwbare energiebronnen. Derhalve maken hernieuwbare energiebronnen een integraal onderdeel uit van de duurzaamheidsagenda die in het najaar van 2019 wordt aangeboden aan de gemeenteraad.

De intentie is dat alle inwoners in staat worden gesteld om een bijdrage te kunnen leveren aan duurzaamheidsvraagstukken. Deze duurzaamheidsvraagstukken werken we uit in de duurzaamheidsagenda.

Motie Principeverzoeken

In reactie op de motie "Principe verzoeken" is onderzocht op welke wijze de kosten van een principeverzoek verrekend kunnen worden. We verwachten een extra opbrengst te realiseren van € 15.000 door een bedrag in rekening te brengen voor aanvragen die uiteindelijk niet tot een aanvraag voor een vergunning leiden. Deze opbrengst is één van de bestuurlijke ombuigingsvoorstellen die we in deze begroting voorstellen. In Onze portemonnee zijn deze voorstellen uitgewerkt.

Motie Vraag naar woningen

Borger-Odoorn krijgt tot 2025 te maken met een bescheiden groei van het aantal huishoudens en de woningvoorraad. De huishoudensgroei doet zich vooral voor in kernen met een jonge leeftijdsopbouw. Dit zijn vooral de veendorpen in de Monden en Nieuw-Buinen. De zanddorpen in Borger, Exloo en Odoorn hebben een oudere leeftijdsopbouw. Daar is de natuurlijke aanwas negatief, met huishoudensrimp als gevolg. In de Woonvisie 2016+ wordt de aandacht gericht op twee speerpunten, namelijk beschikbaarheid: 'voor iedere doelgroep een woning' en 'aandacht voor de bestaande voorraad'. Deze speerpunten zijn gericht op het nader inzoomen op dorpsniveau én op het bieden van maatwerk. Onze focus ligt de komende tijd op de behoefte aan meer woningen en/of andere woonvormen van starters en senioren. Met deze focus kunnen we in de toekomst nader inspelen op bijvoorbeeld eenpersoonshuishoudens en eenouderhuishoudens.

Motie Duurzame oplossingen voor minima

Uw raad heeft tijdens de behandeling van de BERAP 2019-I besloten om een voorgenomen bijstelling van het budget webwinkel en Jeugdfonds Sport en Cultuur van € 25.000 te amenderen. Dit bedrag blijft dus in te zetten voor de doelgroep minima. We willen met dit bedrag de Voorzieningenwijzer continueren. De Voorzieningenwijzer is niet alleen een alternatief voor de collectieve zorgverzekering voor minima, maar ook op zichzelf een manier om de gevolgen van armoede te bestrijden en financiële problemen

te voorkomen. Met het voortzetten van de Voorzieningenwijzer zorgen we bovendien dat het bereik van de verschillende regelingen voor de doelgroep optimaal is. Op deze manier dragen we in onze ogen zorg voor duurzame oplossingen voor minima.

Begroting 2020

Hieronder geven we de beslispunten van deze begroting weer. Wij vragen uw raad in te stemmen met de volgende punten:

1. In te stemmen met de bestuurlijke speerpunten, ambities en doelen voor 2020.
2. In te stemmen met de bestuurlijke bestedingsvoorstellen 2020.
3. In te stemmen met de bestuurlijke ombuigingen 2020.
4. In te stemmen met de stijging van het tarief OZB van 5%.
5. In te stemmen met uitgangspunten voor de tarieven afvalstoffenheffing en rioolrechten.
6. De begroting 2020 verder vast te stellen.

In het raadsvoorstel zijn deze beslispunten verder toegelicht.

Kiezen voor de toekomst

In september 2019 is het rapport 'Kiezen voor de toekomst' gepresenteerd. De adviezen uit dit rapport, die in 2020 directe financiële gevolgen hebben voor de begroting, zijn hieronder vertaald in de onderstaande thema's van de begroting.

1. Thema Onze inwoners: Het gaat over het versterken van het toezicht op Jeugdzorg en versterking (zowel kwalitatief als kwantitatief) op het gebied van APV/evenementen/bijzondere wetten.

2. Thema Onze toekomst: Dit betreft het Portfoliomanagement, waardoor de onderlinge samenhang tussen programma's en projecten beter kan worden bewaakt, net als de balans tussen bestuurlijke ambities en ambtelijke capaciteit. Door het aantrekken van trainees kunnen we onze slagkracht versterken en blijven werken aan een voortdurende verbetering van onze processen. Met trainees kunnen we ook zorgen voor (jonge) aanwas voor de voorziene uitstroom van medewerkers met de pensioengerechtigde leeftijd.

3. Thema Onze leefomgeving: We willen een stevige, breed inzetbare projectleider die grote, complexe en politiek gevoelige projecten aankan en het strategisch vermogen in onze organisatie kan verstevigen. Dit levert direct een forse kostenbesparing op, omdat we deze niet meer hoeven in te huren. In eerste instantie willen we deze projectleider inzetten op actuele thema's in onze leefomgeving, maar op termijn kunnen we deze projectleider ook inzetten voor andere projecten.

4. Thema Onze portemonnee: Dit betreft de versterking van de bodedienst, waardoor BHV en veiligheid tijdens de openingstijden van het gemeentehuis weer kunnen worden gegarandeerd. Dit leidt ook tot vermindering van de werkdruk en tot betere ontvangst en uitgeleiding van gasten/insprekers bij raadsvergaderingen. Een advies uit het rapport over versterking van de controlfunctie (rechtmatigheid) is in de begroting opgenomen als "autonoom", omdat gewijzigde wettelijke eisen dit noodzakelijk maken.

Voor bovenstaande wensen vragen wij in het jaar 2020 een totaalbedrag van € 399.000 structureel (inclusief de autonome post voor rechtmatigheid) en € 100.000 incidenteel.

In verband met de beperkte middelen in 2020 is ons voorstel om 'Kiezen voor de toekomst' gefaseerd over de jaren 2020 en 2021 uit te voeren. U neemt in deze begroting 2020 een besluit over de financiële consequenties voor het jaar 2020. Voor jaarschijf 2021 hebben we de financiële consequenties voor 2021 (€ 376.500 structureel en € 200.000 incidenteel) in mindering gebracht op de financiële ruimte van 2021. Bij de Kadernota 2021 en/of Begroting 2021 neemt u definitieve besluiten over de budgetten 2021.

Speerpunten 2020

In dit onderdeel bespreken we de belangrijkste speerpunten voor 2020. In de Kadernota 2020 hebben we de volgende speerpunten aan uw raad voorgelegd en heeft u hiermee ingestemd.

Jaar	Speerpunten
2020	Preventie Sociaal Domein, Uitvoering GVVP, Onderhoud openbare ruimte en handhaving, Inwonersparticipatie, Omgevingswet, Regiodeal, Doorontwikkeling Kern en Kader en Duurzaamheid.

Deze speerpunten zijn dynamisch. Onvoorziene situaties kunnen heroverwegingen en/of aanvulling van deze speerpunten vragen. We komen als college tot de conclusie dat deze speerpunten voor 2020 nog steeds actueel zijn.

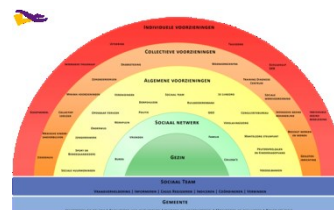
De speerpunten vormen (samen met het Bestuursprogramma 2018-2022) de basis voor de ambities en de doelen van deze begroting 2020. De ambities en de doelen zijn bij de verschillende (sub)thema's uitgewerkt. Ook zijn de speerpunten van belang om keuzes in de financiën te maken. Hierbij leggen we o.a. een relatie tussen deze speerpunten en de bestedingsvoorstellen 2020.

Toelichting speerpunten

Graag nemen we u nu op hoofdlijnen mee in de speerpunten van 2020. Deze speerpunten zijn verder toegelicht in de thema's.

Preventie Sociaal Domein

In 2020 willen we een overkoepelende visie op het voorliggend veld opstellen. Zo hopen we te voorkomen dat inwoners duurdere zorg nodig hebben. Daarnaast willen we uitvoering geven aan de pilot 'Ons eigen plan'.

Uitvoering GVVP

Inmiddels is het nieuwe GVVP in de raad besproken en zijn we al van start gegaan met de uitvoering. In 2020 geven we enerzijds uitvoering aan kleine verkeerskundige aanpassingen die snel een bijdrage leveren aan de verkeersveiligheid met name bij scholen, sportcomplexen, woon- en zorgcentra en aanpassingen die alleen met verkeersborden worden gerealiseerd (zogenaamd laaghangend fruit). Anderzijds bereiden we in 2020 een aantal projecten voor waar we in 2021 uitvoering aan willen geven. Hiervoor vragen we budget bij de bestuurlijke voorstellen van 2020.

Onderhoud openbare ruimte en handhaving

In 2020 willen we gaan werken aan de hand van de integrale beleidsnota onderhoud en beheer van de openbare ruimte. Een voorstel komt deze winter naar de gemeenteraad. We hopen dan helderheid te krijgen over de gewenste onderhoudsniveaus en de bijbehorende budgetten.

Inwonersparticipatie

In 2020 starten we met de dorpsbudgetten voor onze 18 belangenverenigingen. Hiervoor willen we € 100.000 beschikbaar stellen. De kaders voor een verdeling van dit budget worden vastgesteld in een verordening en de beleidsregels die dit najaar met de gemeenteraad zullen worden besproken.

Omgevingswet

2020 is het laatste implementatiejaar voorafgaand aan de invoeringsdatum van de Omgevingswet. Een aantal zaken moet op de invoeringsdatum ingeregeld zijn. Vanuit 5 deelprojecten werken we in onze organisatie aan de implementatie van de Omgevingswet. Zo gaan we de werkprocessen en de ICT ondersteuning inrichten en werken we toe naar een ontwikkelaanbod om de nieuwe manier van werken mogelijk te maken.

Regiodeal

De ambitie van de Regiodeal Zuid- en Oost- Drenthe is om samen met het Rijk de komende jaren de brede welvaart in het gebied te versterken. We streven naar een regio met een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor innovatieve economische ontwikkelingen, met passend onderwijs afgestemd op de economische structuur, een bloeiende vrijetijdseconomie, goede bereikbaarheid en een toekomstbestendig en een aantrekkelijk en aantrekkend woonklimaat. Dit doen we voor de inwoners die allen kunnen rekenen op toekomstbestendige en bereikbare zorg-, onderwijs- en welzijnsvoorzieningen. Aan de hand van de drie pijlers Werken, Wonen en Welzijn gaan we met de samenwerkende gemeenten aan de slag met verschillende projecten om iets voor onze inwoners te kunnen betekenen.

Doorontwikkeling Kern en Kader

De komende periode onderzoeken we of nieuwbouw van het Esdal College in Borger, een nieuw sportpark in Odoorn of renovatie van het huidige sportpark in Odoorn en een MFA in 2^e Exloërmond wenselijk en financieel mogelijk is. Ook gaan we verder met de uitvoering van 'Leefgebied en Sport' en onderzoeken we de kwaliteit en kwantiteit van onze binnensportaccommodaties.

Duurzaamheid

In het najaar van 2019 wordt de duurzaamheidsagenda aangeboden aan de gemeenteraad. Met deze agenda geven we uitvoering aan ons Bestuursprogramma 2018-2022 en de doelstellingen van het Rijk. Voor de uitvoering zijn middelen noodzakelijk. Deze middelen zijn vooruitlopend op de duurzaamheidsagenda opgenomen in de bestuurlijke bestedingsvoorstellen van 2020.

Samenvatting op hoofdlijnen

In deze sectie geven we een samenvatting op hoofdlijnen van het beleid en de financiën van deze begroting 2020. We gaan in op de ambities, speerpunten en doelen, het Bestuursprogramma 2018-2022, de lokale lastendruk, de ombuigingen, de bestedingsvoorstellen en de nieuwe saldi van het begrotingssaldo en het budget beleidsintensivering (de knoppen 1 en 2).

Ambities, speerpunten en doelen

In het vorige hoofdstuk hebben we een toelichting op de speerpunten 2020 weergegeven. Deze speerpunten vormen (samen met het Bestuursprogramma 2018-2022) de basis voor de ambities en de doelen van deze begroting 2020. De ambities en de doelen zijn bij de verschillende (sub)thema's uitgewerkt. De speerpunten zijn van belang om keuzes in de financiën te maken. Bij de bestedingsvoorstellen 2020 is veelal een relatie te leggen met de speerpunten.

Bestuursprogramma 2018-2022

In het najaar van 2018 is het coalitieakkoord "Vertrouwd, Vernieuwend en Vooruit" (inclusief reacties) uitgewerkt in het Bestuursprogramma 2018-2022. In tegenstelling tot de vorige begroting zijn in deze begroting 2020 de actiepunten voortvloeiende uit het Bestuursprogramma 2018-2022 in de doelen van de verschillende (sub)thema's opgenomen. Op deze manier kunnen we u middels de reguliere P&C-cyclus periodiek informeren over de voortgang van het Bestuursprogramma 2018-2022.

In de raadsvergadering over de Kadernota 2020 (27 juni 2019) heeft uw raad vragen over het Bestuursprogramma 2018-2022 gesteld. Recentelijk hebben we u aan de hand van een memo (inclusief tekstueel aangepast Bestuursprogramma 2018-2022) deze vragen beantwoord.

Lokale lastendruk

In deze begroting 2020 stellen een verhoging van de OZB voor van 5%. Daarmee komt de lastendruk voor 2020 uit op 4,07%. Dit betekent voor een gemiddeld huishouden een stijging van afgerond € 33 per jaar, oftewel bijna € 3 per maand. In de paragraaf Lokale Heffingen lichten we dit verder toe.

Ombuigingen

Om financiële ruimte voor nieuw beleid te creëren zijn ombuigingen noodzakelijk. We hebben dit tot op heden eerst oud voor nieuw en later nieuw voor oud genoemd. Dit is knop 4 van onze begroting. U heeft aangegeven deze benaming verwarrend te vinden. We stellen dan ook voor om de benaming van deze knop te wijzigen in ombuigingen.

In de Kadernota 2020 heeft u ingestemd met autonome ombuigingen 2020. Dit zijn in feite bijstellingen van budgetten voor het jaar 2020.

In de Kadernota 2020 hebben we uw raad gevraagd reactie te geven ten aanzien van de bestuurlijke keuzes in het nieuw voor oud traject. De meeste bestuurlijke ombuigingen die we bij de Kadernota 2020 aan u hebben voorgelegd hadden betrekking op het Sociaal Domein. Uit de BERAP 2019-I bleek dat een groot deel van de ombuigingen noodzakelijk was om in te zetten voor het Sociaal Domein, specifiek Wmo en jeugdhulp.

In deze begroting 2020 komen we met een concretisering van de ombuigingen die we in de Kadernota aan u hebben voorgelegd. Bij de voorstellen die betrekking hebben op het Sociaal Domein is de adviesraad Sociaal Domein geconsulteerd.

In de onderstaande tabel geven we de invullingen van de Ombuigingen 2020 weer. Alle ombuigingen zijn structureel van aard.

Nr.	Omschrijving	Structureel 2020
		Ombuiging
1	Taakstelling Re-integratiebudget	100.000
2	Steunfonds	10.000
3	Dienstverlening Andes	50.000
4	Contractverplichtingen jeugdzorg	25.000
5	Jeugdhulp (taakstelling)	250.000
6	Wmo (taakstelling)	50.000
7	Flexibel subsidie budget	23.500
8	Stoppen collectieve zorgverzekering	25.000
	Subtotaal Sociaal Domein:	533.500
9	Kostendekkendheid leges	20.000
10	Principeverzoeken	15.000
11	Externe dienstverlening Borg	10.000
	Subtotaal BORG/KCC:	45.000
	Totale invulling ombuiging	578.500

In de paragraaf Ombuigingen 2020 in Onze portemonnee lichten we de voorstellen toe.

Om u een sluitende begroting 2020 aan te bieden stellen we een incidentele ombuiging van € 300.000 voor. In de 1ste bestuursrapportage 2020 komen we met voorstellen op welke wijze we invulling aan deze ombuiging geven.

Bestedingsvoorstellen

We willen twee keer per jaar een integrale afweging maken over bestedingsvoorstellen, namelijk bij de begroting en bij de 1ste bestuursrapportage.

In de Kadernota 2020 heeft u ingestemd met de autonome bestedingsvoorstellen 2020. Ook hebben we in deze begroting 2020 een aantal autonome voorstellen. Deze onderwerpen zien we als autonoom, omdat dit onvermijdbare lasten zijn. Hieronder zijn deze voorstellen weergegeven.

			Structureel	Incidenteel
Nr	Nieuwe autonome voorstellen	Thema	2020	2020
1	Omgevingswet	Toekomst		200.000
2	1. Regiodeal	Toekomst		205.000
	2. Regiodeal uitvoeringskosten	Toekomst		80.000
3	Verkeerseducatie	Leefomgeving	26.500	
4	Bijdrage GEOPARK	Economie	27.000	
5	Intensivering Onze Portemonnee (rechtmatigheid)	Portemonnee	80.000	
	Totaal:		133.500	485.000

In de Kadernota 2020 hebben we uw raad gevraagd om reactie te geven ten aanzien van onze voorzet voor een aantal bestuurlijke bestedingsvoorstellen. We hebben uw reacties in ons voorstel van deze begroting 2020 meegenomen.

In deze begroting 2020 vragen we uw raad om in te stemmen met de volgende bestuurlijke bestedingsvoorstellen met hoge bestuurlijke prioriteit uit 2019.

			Structureel	Incidenteel
Nr	Voorstellen met hoge bestuurlijke prioriteit (2019)	Thema	2020	2020
1	Opbouwwerker veengebied (Andes)	Inwoners		39.500
2	Werkbudget regenbooggemeente	Inwoners		5.500
3	Werkbudget inwonersparticipatie	Inwoners		0
4	Beleidsmedewerker Economische zaken /Cittaslow	Economie	83.000	
5	Bijdragen BOCE beleidskader	Toekomst		0
6	Basis op orde/Betrouwbare overheid (I-transitieplan)	Toekomst		52.000
7	Duurzaamheidseducatie	Toekomst		10.000
	Totaal:		83.000	107.000

In deze begroting 2020 vragen we uw raad om in te stemmen met de volgende nieuwe bestuurlijke bestedingsvoorstellen.

			Structureel	Incidenteel
Nr	Nieuwe voorstellen met hoge bestuurlijke prioriteit	Thema	2020	2020
1	Doorontwikkeling sociaal domein	Inwoners		p.m.
2	Budget dorpsbudgetten	Inwoners		100.000
3	Laaggeletterdheid	Inwoners		40.000
4	Intensivering onze Inwoners	Inwoners	141.000	
5	Opbouwwerker 2e Exloërmond	Inwoners		27.000
6	Duurzaamheid en energietransitie	Toekomst		
	1. Uitvoeringskosten	Toekomst		105.000
	2. Project energietransitie	Toekomst		130.000
	3. Verduurzamen gemeentelijke gebouwen fase 1	Toekomst	9.750	
7	Koersdocument Organisatieontwikkeling	Toekomst		50.000
8	Intensivering onze Toekomst	Toekomst	50.000	100.000
9	Voortgang schaapskudde	Leefomgeving	20.000	
10	Gebiedsagenda de Monden: Herinrichting Mondkersheem	Leefomgeving		15.000
11	Intensivering onze Leefomgeving	Leefomgeving	101.000	
12	Medewerker verkeer/wegen	Leefomgeving	72.000	
13	Budget GVVP	Leefomgeving	18.750	
14	Eikenprocessierups	Leefomgeving	12.000	
15	Intensivering onze Portemonnee	Portemonnee	27.000	
	Totaal:		451.500	567.000

Voor een verdere toelichting op de bestedingsvoorstellen verwijzen we naar Bijlage IV Dynamische Prioriteiten Lijst (DPL). In bijlage IV lichten we ook de financiële effecten van 'Kiezen voor de toekomst' voor het jaar 2021 toe.

Geactualiseerde saldi

In deze sectie presenteren we de geactualiseerde saldi van Saldo begroting (knop 1) en budget beleidsintensivering (knop 2).

Knop 1: Saldo begroting

Hieronder geven we een toelichting op de financiële mutaties die hebben plaatsgevonden op knop 1 Saldo begroting sinds de Kadernota 2020.

Verloop Saldo begroting (knop 1)	2020	2021	2022	2023	2024
Stand Kadernota 2020	70.418	290.082	818.921	1.215.543	1.215.543
1. Effecten Meicirculaire memo structureel	38.000	-162.000	-402.000	-451.000	-451.000
Stand memo Meicirculaire	108.418	128.082	416.921	764.543	764.543
2. Amendement minima	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
3. Resultaat financiering (kapitaallasten)	168.798	278.916	279.120	285.341	318.939
4. Cao stijging boven 2% en volumeafpraak	-251.749	-334.158	-352.567	-380.976	-800.976
5. Extra middelen jeugd Meicirculaire	220.285	415.000	415.000	415.000	415.000
6. Voogdij 18+ Meicirculaire		169.477	182.555	90.657	90.657
7. Septembercirculaire 2019	425.000	550.000	600.000	525.000	550.000
8. Verhoging OZB van 1,75% naar 5% in 2020	189.603	189.603	189.603	189.603	189.603
9. Overige bijstellingen	-51.162	-59.212	-70.128	-24.997	576.873
Stand voor bestedingsvoorstellen 2020	784.193	1.312.707	1.635.504	1.839.171	2.079.640
10. Bestedingsvoorstellen structureel 2020	-668.000	-668.000	-668.000	-668.000	-668.000
11. Effecten Kiezen voor de Toekomst 2021		-376.500	-376.500	-376.500	-376.500
12. Overheveling naar knop 2	-100.000				
Stand begroting 2020	16.193	268.207	591.004	794.671	1.035.140

Toelichting

- Over de effecten van de meicirculaire 2019 bent u middels een memo in juni 2019 geïnformeerd.
- In de BERAP 2019-I heeft u een amendement over minima aangenomen. Dit betreft het vervallen van een ombuiging.
- Resultaat financiering betreft een aanpassing van kapitaallasten met betrekking tot vaste activa, reserves en voorzieningen en vaste geldleningen.
- Cao stijging boven 2% en volumeafpraak is toegelicht bij het onderdeel Financiële kaders (punt 9).
- Extra middelen jeugd Meicirculaire betreft gelden die we in eerste instantie als incidenteel (knop 2) hadden opgenomen. Landelijk hebben toezichthouders aangegeven dat er van uit mag worden gegaan dat de incidentele Rijksvergoeding van landelijk € 300 miljoen structureel mag worden geraamd. Een deel (€ 194.715) van de € 415.000 voor jaarschijf 2020 is aan het Sociaal Domein toegevoegd. Het restant aan saldo begroting. Voor een verdere toelichting verwijzen we naar "Wat mag het kosten?" van thema Onze inwoners.
- De post Voogdij 18+ lichten we toe in "Wat mag het kosten?" van thema Onze inwoners.
- De septembercirculaire 2019 lichten we toe in het onderdeel Financiële begroting van thema Onze portemonnee.
- De verhoging van de OZB is toegelicht bij de Financiële kaders en de paragraaf Lokale heffingen.
- Dit betreft de overige bijstellingen die we verwerken om de jaarschijven 2020 t/m 2024 te actualiseren. Hieronder vallen de effecten van verbonden partijen, indexen, huur, stelposten, energie, € 50.000 naar knop 2 voor jaarschijf 2024 etc.
- De bestedingsvoorstellen (DPL) zijn in bijlage IV toegelicht.
- Dit zijn de financiële effecten van 'Kiezen voor de toekomst' voor jaarschijf 2021. Deze zijn verder toegelicht in bijlage IV.
- In verband met de dekking van incidentele lasten wordt € 100.000 overgeheveld van knop 1 naar knop 2.

Knop 2: budget beleidsintensivering

Hieronder geven we een toelichting op de financiële mutaties die hebben plaatsgevonden op knop 2 budget beleidsintensivering sinds de Kadernota 2020. Zichtbaar is dat er € 256.093 resteert voor nieuw incidenteel beleid bij de BERAP 2020-I.

Budget beleidsintensivering (knop 2)	2020	2021	2022	2023	2024
Stand Kadernota 2020	731.212	777.772	832.662	1.065.772	1.065.772
1. Effecten Meicirculaire memo incidenteel	265.000	315.000	-50.000		
Stand memo Meicirculaire	996.212	1.092.772	782.662	1.065.772	1.065.772
2. Bijstellingen paspoorten en ID-kaarten	-66.119	-64.806	-63.651	-62.112	
3. Budget beleidsintensivering 2024					50.000
4. Extra middelen jeugd Meicirculaire	-415.000	-415.000			
Stand voor bestedingsvoorstellen 2020	515.093	612.966	719.011	1.003.660	1.115.772
5. Bestedingsvoorstellen incidenteel 2020	-1.159.000				
6. Effecten Kiezen voor de Toekomst 2021		-200.000			
7. Storting uit knop 1	100.000				
8. Nader in te vullen ombuiging	300.000				
9. Onttrekking Vrije Algemene Reserve	500.000				
Stand Begroting 2020	256.093	412.966	719.011	1.003.660	1.115.772

Toelichting

1. Over de effecten van de meicirculaire 2019 bent u middels een memo in juni 2019 geïnformeerd.
2. In deze begroting 2020 hebben we de opbrengsten van paspoorten en ID-kaarten neerwaarts bijgesteld. Zie hiervoor de toelichting bij het onderdeel "Wat mag het kosten?" van het thema Onze inwoners.
3. Dit betreft de overheveling van knop 1 naar knop 2 van € 50.000 voor jaarschijf 2024. Dit doen we jaarlijks met de gedachte dat knop 2 in de meerjarenraming groeit, zodat er meer ruimte ontstaat voor incidentele wensen.
4. Voor extra middelen jeugdzorg Meicirculaire zie de toelichting van knop 1 en ook de toelichting bij "Wat mag het kosten?" van thema Onze inwoners.
5. De incidentele bestedingsvoorstellen lichten we toe in bijlage IV.
6. Dit zijn de financiële effecten van 'Kiezen voor de toekomst' voor jaarschijf 2021. Deze zijn verder toegelicht in bijlage IV.
7. Dit betreft een overheveling van knop 1 naar knop 2.
8. Dit betreft een incidentele ombuiging van € 300.000. Bij het onderdeel Ombuigingen 2020 in thema Onze portemonnee is dit toegelicht.
9. Een onttrekking aan de Vrije Algemene Reserve (VAR) van € 500.000 is noodzakelijk voor dekking van de incidentele bestedingsvoorstellen. Voor een verdere toelichting verwijzen we naar knop 5 in Onze portemonnee.

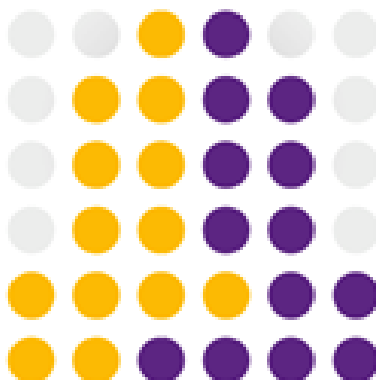
Recapitulatie van baten en lasten

Hieronder is de recapitulatie van baten en lasten voor het jaar 2020 weergegeven. Dit overzicht bevat de baten en lasten per thema en een specificatie van Onze portemonnee. De baten en lasten van Onze portemonnee vormt het totaal van de algemene dekkingsmiddelen en de onderdelen Overhead (0.4), algemene lasten, baten (0.8), Vennootschapsbelasting (0.9), Beleidsintensivering (0.8), calamiteiten, onvoorzien (0.8) en mutaties reserves (0.10).

THEMA'S / TAAKVELDEN	Lasten	Baten	Saldo
Thema 1 Onze inwoners	36.344.931	8.130.788	-28.214.143
Thema 2 Onze economie	648.777	1.516.244	867.467
Thema 3 Onze toekomst	3.811.686	139.083	-3.672.603
Thema 4 Onze leefomgeving	17.614.809	7.143.940	-10.470.869
Totaal thema's	58.420.203	16.930.055	-41.490.148
Treasury (0.5)	703.747	930.644	226.897
OZB woningen (0.61)	55.000	4.703.877	4.648.877
OZB niet-woningen (0.62)		1.471.780	1.471.780
Belastingen overig (0.64)	291.300		-291.300
Algmene uitkering gemeentefonds (0.7)	158.128	44.408.220	44.250.092
Overige uitkeringen gemeentefonds (0.7)			-
Totaal algemene dekkingsmiddelen	1.208.175	51.514.521	50.306.346
Overhead (0.4)	9.146.214	143.277	-9.002.937
Algemene lasten, baten (0.8)	-224.775	-50.000	174.775
Vennootschapsbelasting (0.9)			-
Beleidsintensivering (0.8)	256.093		-256.093
Calamiteiten, onvoorzien (0.8)	50.000		-50.000
Saldo van baten en lasten	68.855.909	68.537.853	-318.056
Mutaties reserves (0.10)	806.909	1.141.159	334.250
Resultaat	69.662.818	69.679.012	16.193

Zichtbaar is het huidige begrotingssaldo (knop 1) van € 16.193. Verder zien we de raming van budget beleidsintensivering (knop 2) van € 256.093. Tevens hebben we nog € 50.000 geraamd voor calamiteiten, onvoorzien.

1. ONZE INWONERS

Vanzölf Saomen met
inwoners en partners

Binnen het sociaal domein
staat zelfredzaamheid voorop,
iedereen doet mee en
waar nodig ondersteunen we

Inwoners centraal bij
de dienstverlening

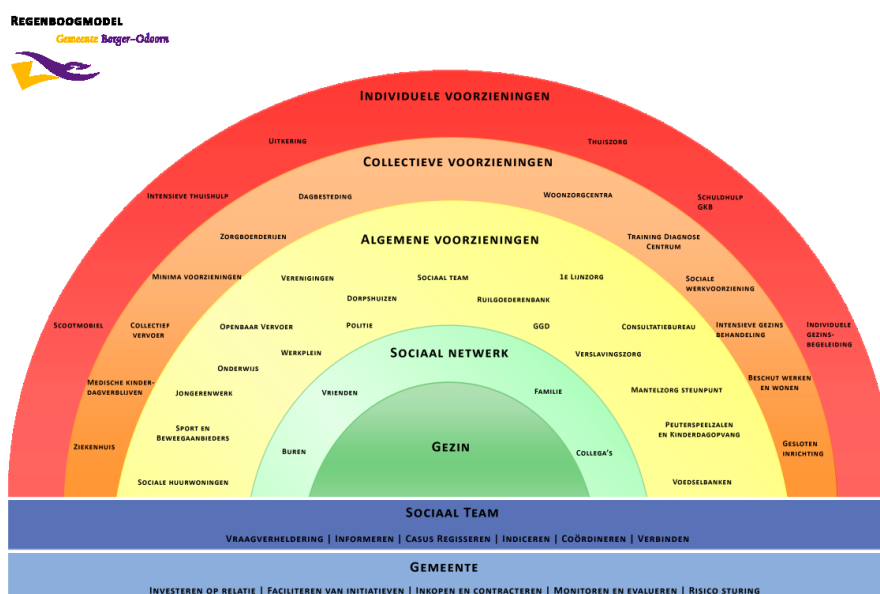
Het thema Onze inwoners bestaat uit de volgende subthema's:

- Sociaal domein;
- Dienstverlening.

Subthema Sociaal domein

Ambitie

Sinds 2015 heeft het Rijk drie decentralisaties uitgevoerd. Daardoor hebben we als gemeente extra en omvangrijke wettelijke taken erbij gekregen. In Borger-Odoorn hebben we deze decentralisaties breed en integraal opgepakt. We proberen zo te werken aan het vinden van slimme hulpvragen op het gebied van welzijn, zorg, onderwijs en participatie. Het regenboogmodel geeft schematisch weer hoe we het sociaal domein beschouwen. Als we een missie voor het sociaal domein zouden moeten benoemen is dat Iedereen doet mee.

Bogen

1 Advies- en hulpaanvraag vanuit zelfregie

2 Preventieve en algemene voorzieningen

3 Geïndiceerde voorzieningen, groepen

4 Geïndiceerde maatwerkvoorzieningen, individu

Doelstellingen

Sociaal domein: algemene doelstellingen	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
1. Het integraal beleid updaten.	1.1 Doorontwikkeling Sociaal Domein uitvoeren. 1.2 Afronden actiepunten beleidsplan Vanzölf Saomen.
2. Het voorkomen dat inwoners (duurdere) zorg nodig hebben.	2.1 Visie ontwikkelen op het voorliggend veld. 2.2 Een uitvoeringsplan opstellen conform de visienota gezondheid, sport en bewegen.

Sociaal domein: participatiewet en meedoen	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
1. Meer mensen toeleiden naar betaald werk.	1.1 Goede werkgeversdienstverlening inzetten in samenwerking met de partners in de Arbeidsmarktregio Drenthe.
	1.2. Inzetten van Social Return on Investment (SROI) bij aanbestedingen door de gemeente.
	1.3 Inkoop beschut werk bij Emco en Wedeka.
2. Het bevorderen dat inwoners meedoen in de samenleving.	2.1 Inkoop van leerwerktrajecten bij lokale partners.
	2.2 Beter benutten van lokale infrastructuur voor sociale activering (bijvoorbeeld BORG).
	2.3 Inzet Meedoenwebwinkel.
	2.4 Subsidie Jeugdfonds Drenthe.
3. Het vergroten van de zelfredzaamheid van inwoners.	3.1 Inzet Voorzieningenwijzer.
	3.2 Inzet budgetcoaches Andes.
4. Het bestrijden van de effecten van armoede.	4.1 Inzet Meedoenwebwinkel.
	4.2 Inkoop schuldhulpverlening.
	4.3 Subsidiëren stichting Voedselbank.
5. Het integreren van nieuwkomers in onze samenleving.	5.1 De samenwerking tussen het team werk, Vluchtelingenwerk en Andes verbeteren in de begeleiding van nieuwkomers.
	5.2 Voorbereidingen treffen op de nieuwe Wet Inburgering.

Sociaal domein: Wmo en Jeugd	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
1. Zorg zo laag mogelijk in de regenboog organiseren.	1.1 Uitvoering geven aan Pilot 'Ons eigen plan' (dwarsverband met pijler Welzijn Regiodeal).
	1.2 Samenwerking versterken tussen partijen.
	1.3 Monitoring versterken.
2. Inhoudelijk en financieel waar mogelijk bijsturen op jeugdhulp.	2.1 Uitvoeringsprogramma Jeugdhulp uitvoeren.
3. Zorg aan de inwoners betaalbaar houden voor een zo laag mogelijke prijs.	3.1 Goede afspraken maken met zorgaanbieders.
	3.2 Meer inzetten op controle declaratiegedrag en stapeling bouwstenen in de Jeugdzorg.
	3.3 Samenwerking met scholen versterken/passend onderwijs.
	3.4 'Normaliseren' in de jeugdzorg: situaties van kinderen eerder/meer als normaal beschouwen in plaats van meteen zorg te verlenen.
	3.5 Vroegsignalering door inzet Voorzieningenwijzer.
4. Een passend aanbod van zorgverleners organiseren in Borger-Odoorn.	4.1 Het bewaken van inkoopafspraken op de doelstellingen die bepaald zijn in het integraal beleid sociaal domein en de gemaakte (inkoop)afspraken.

5. Beschermd wonen organiseren per 2021.	5.1 Implementatie plan van aanpak beschermd wonen opstellen.
6. Ouderen langer zelfstandig laten wonen.	6.1 Deelnemen en uitvoering geven aan Werkagenda Drents Zorglandschap (in samenwerking met de Drentse gemeenten, Zilveren Kruis en provincie).
	6.2 Afspraken maken met woningbouwcorporaties over levensloopbestendig wonen.
	6.3 Het verstrekken van blijversleningen.

Sociaal domein: Onderwijs, gezondheid, sport en bewegen	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
1. Het voorkomen van voortijdig schoolverlaten.	1.1 Een goede samenwerking organiseren tussen leerplichtambtenaren, scholen en sociale teams.
2. Het stimuleren dat kinderen opgroeien tot evenwichtige, gezonde en zelfstandige (jong)volwassenen die midden in het leven staan.	2.1 Een preventieve aanpak en doorgaande ontwikkellijn 0 – 23 jaar.
3. Samenwerken aan kwalitatief goede, bereikbare en betaalbare zorg.	3.1 Deelnemen en uitvoering geven aan Werkagenda Drents Zorglandschap.
4. Versterken en verbinden van wijkgericht werken.	4.1 Module integrale ouderenzorg: inzet bij huisartsen.
	4.2 Inrichten integrale zorg in aansluiting bij wat past bij lokale structuren.
5. Het stimuleren van een gezonde leefstijl.	5.1 Het huidig programma gezonde leefstijl continueren.
	5.2 Het uitvoeringsplan opstellen en implementeren conform de visienota gezondheid, sport en bewegen.
6. Het realiseren van een gezonde, fysieke omgeving en goede voorzieningen die uitnodigen tot sport en bewegen	6.1 Het uitvoeringsplan opstellen en implementeren conform de visienota gezondheid, sport en bewegen.
	6.2 Nieuw speelruimtebeleid opstellen.
7. Het realiseren van een gezonde, sociale omgeving en positieve sportcultuur.	7.1 Het uitvoeringsplan opstellen en implementeren conform de visienota gezondheid, sport en bewegen.
8. Het beheren en exploiteren van gemeentelijke accommodaties waar mogelijk overdragen aan inwoners.	8.1 Uitvoering geven aan Kern en Kader sport (binnen- en buitensport).
9. Het bestrijden van laaggeletterdheid onder inwoners.	9.1 Taalhuis met taalhuiscoördinator versterken.
	9.2 Volwassenenonderwijs beschikbaar stellen voor inwoners.

Sociaal domein: Leefbaarheid	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
1. Het verbeteren van educatie, participatie en leefbaarheid.	1.1 Verstrekken subsidies om educatie, participatie en leefbaarheid te verbeteren.
2. Het bevorderen van eigen kracht.	2.1 Verstrekken subsidies om de eigen kracht te verbeteren.
	2.2 Uitvoering geven aan pilot 'ons eigen plan.'

NB: voor dwarsverbanden tussen het sociaal domein en andere subthema's verwijzen we naar subthema's wonen en leefbaarheid, economische ontwikkeling en recreatie & toerisme.

Ontwikkelingen Sociaal Domein

We zien al enkele jaren dat het aantal hulpvragen in de jeugdzorg stijgt en dat we steeds meer op dit terrein uitgeven. Dit is niet zozeer een lokaal, als wel een landelijk verschijnsel. Hoewel we natuurlijk in Borger-Odoorn proberen de kosten te beheersen, door meer preventie en een beter inkoopmodel, denken we ook dat het Rijk ons meer armslag moet geven. We werken als Borger-Odoorn voortdurend samen met andere gemeenten om met het Rijk in gesprek te gaan.

Ook de kosten van de Wmo stijgen. Aangezien het aantal ouderen in Borger-Odoorn de komende jaren toeneemt (vergrijzing) en we graag willen dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen is onze verwachting dat deze trend zich zal voortzetten. We zullen hiermee rekening moeten houden en bezien hoe we de kosten beheersbaar kunnen houden.

De economie draait nog steeds goed en het gebruik van bijstand daalt geleidelijk. Er lijken echter economisch gezien wat wolken voor de zon te komen. Ook dit is een aandachtspunt gezien onze wettelijke taak om bijstand te verstrekken aan inwoners die niet in staat zijn om zelf voldoende inkomen te verdienen.

Preventie zal meer aandacht gaan krijgen. Dit sluit aan bij wat het college in het Bestuursprogramma 2018-2022 heeft benoemd. Ook in 2020 zullen we acties inzetten met het doel te voorkomen dat inwoners gebruik (moeten) maken van duurdere of dure voorzieningen.

De drie decentralisaties zijn inmiddels al weer vier jaar geleden ingevoerd. Momenteel voeren we een evaluatie uit van het sociaal domein. We verwachten de evaluatie begin 2020 aan de gemeenteraad te kunnen aanbieden. Deze evaluatie is één van de bronnen voor de doorontwikkeling sociaal domein. Andere bronnen zijn de initiatieven die we willen nemen op het terrein van preventie, maar ook de financiële situatie van onze gemeente en in het bijzonder het sociaal domein.

Tot slot. Ook binnen het sociaal domein moeten we ombuigen. Tot nu toe is het gelukt om zonder grote beleidswijzigingen aan de ombuiging te voldoen. Echter, indien er nieuwe ombuigingen komen wordt de kans groter dat we bepaalde beleidsuitgangspunten zullen moeten heroverwegen en maatregelen moeten nemen die de dienstverlening aan onze inwoners nadelig kunnen beïnvloeden.

Kengetallen Sociaal Domein

Jeugdhulp

In Borger-Odoorn hebben we 5.000 jeugdigen. Daarvan ontvangen er ruim 600 jeugdhulp. Dat is 12% van het totaal. Dat is meer dan het landelijk gemiddelde van 10,4%. Verder zien we zowel landelijk als in Borger-Odoorn een toename in de kosten, terwijl het aantal jeugdigen niet toeneemt. Door deze ontwikkelingen hebben we een uitdaging om de zorg voor jeugdigen betaalbaar te houden. Aan de hand van het nieuwe inkoopmodel zijn we naar verwachting beter in staat om te sturen op de kosten. Voor een verdere specificatie van de acties op het gebied van jeugdhulp verwijzen we naar de doelstellingen van het cluster Wmo en Jeugd.

Wmo

In 2019 zijn tot en met het derde kwartaal totaal 950 voorzieningen afgegeven. Dit is ongeveer net zoveel als de eerste 3 kwartalen van 2018. Aan begeleiding en hulp bij het huishouden besteden wij ongeveer 85% van het budget dat voor de Wmo-voorzieningen beschikbaar is. Het resterende bedrag geven wij uit aan vervoer, rolstoelen en woonvoorzieningen. De volledige invoering van het abonnementstarief per 1 januari 2020 heeft naast financiële gevolgen (minder opbrengsten uit bijdragen en te weinig compensatie in het gemeentefonds) wellicht gevolgen voor het aantal mensen dat een beroep doen op hulp bij het huishouden/ andere voorzieningen in het kader van de Wmo. Ook kan de vergrijzing (stijgend aantal ouderen) gevolgen hebben voor het aantal aanvragen.

Participatiewet

In september 2019 ontvangen 409 huishoudens in Borger-Odoorn een bijstandsuitkering. Dit is 25 minder dan op 1 januari 2019. Het aantal bijstandsgerechtigden daalt dus geleidelijk. Een kwart van het huidige aantal inwoners met bijstand is ouder dan 55 jaar. Zeker als men al wat langer een uitkering heeft is het moeilijker werk te krijgen. Dit ondanks een krappe arbeidsmarkt.

Verbonden partijen

Verbonden partij	GGD
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.
Doelstelling	De GGD Drenthe bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en de sociale veiligheid van de inwoners van de twaalf Drentse gemeenten.
Beleidsontwikkeling	1. Aansluiting uitvoering publieke gezondheidstaken bij de lokale beleids- en uitvoeringswensen van de gemeente Borger-Odoorn. 2. Aandacht voor de discussie over gewenste kwaliteits- en takeniveau, met name doorontwikkeling van Veilig Thuis Drenthe (VTD) en andere veiligheidstaken, zowel inhoudelijk als in meer effectieve werkprocessen. 3. Productoverstijgend werken aan de volgende thema's: gezonde leefstijl en leefomgeving, gezond en veilig opgroeien, infectiepreventie en sociale veiligheid.
Actiepunten	1. Adviseren over effectieve interventies om de gezondheid van inwoners te bevorderen én voorkomen, bijvoorbeeld door het Nationale Preventieakkoord. 2. Ondersteunt onze gemeente bij de uitwerking van "dementievriendelijke gemeente". 3. Bij Veilig Thuis Drenthe (VTD) inzetten op meer monitoring van veiligheidssituaties, ontwikkeling en evaluatie van systeemgerichte methodieken en specifieke thema's, zoals het bespreekbaar maken van en expertise ontwikkelen over oudermishandeling.

	4. Reorganisatie van de OGGZ-functies in samenhang met de 'sluitende aanpak personen met verward gedrag' en de Wet verplichte GGZ.
--	--

Verbonden partij	EMCO
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.
Doelstelling	Uitvoeren WSW voor mensen met een arbeidshandicap of een grote afstand tot de arbeidsmarkt.
Beleidsontwikkeling	Sinds 1 januari 2018 werkt de Emco-groep nauw samen met Menso NV, het leerwerkbedrijf van de gemeente Emmen. Dit levert een goede synergie op en houdt het financieel tekort van de Emco-groep in control. Daarnaast ontwikkelt het hoofdgebouw van de Emco-groep zich steeds meer tot een soort bedrijfsverzamelgebouw (AT 7 genaamd). Allerlei organisaties in de keten van re-integratie, onderwijs en werk vestigen zich in de Abel Tasmanstraat in Emmen. Denk daarbij aan Menso NV, het Drenthe College en het UWV (arbeidskundigen).
Actiepunten	Voor onze gemeente voert de Emco-groep gedeeltelijk het nieuwe beschut werken uit. Voor de periode na 2020 gaan we nieuwe afspraken maken over dat beschut werken.

Verbonden partij	WEDEKA
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.
Doelstelling	Uitvoeren Wsw voor mensen met een arbeidshandicap of een grote afstand tot de arbeidsmarkt.
Beleidsontwikkeling	Wedeka bedrijven bevindt zich in de overgangsfase van traditioneel productiebedrijf naar modern leerwerkbedrijf. De stip op de horizon is daarbij vastgesteld door het bestuur, de weg ernaar toe moet nog concreet worden gemaakt. De doorontwikkeling zal zo spoedig mogelijk starten. Besluitvorming daarover door alle deelnemende gemeenten is noodzakelijk. Onze gemeente kan in principe de zogenaamde Westerlee-gelden inzetten voor deze doorontwikkeling, mits het implementatieplan de goedkeuring van het Rijk krijgt.
Actiepunten	Wedeka bedrijven voert net als de Emco-groep een deel van het nieuwe beschut werken uit. Ook hiervoor geldt dat we voor de periode na 2020 nieuwe afspraken zullen moeten maken.

Verbonden partij	Publiek Vervoer Groningen Drenthe
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.
Doelstelling	Alle samenwerkende overheden willen in Groningen en Drenthe een optimaal vervoersnetwerk creëren, dat: - Betaalbaar en toekomstbestendig is; - Waarin duurzaam gebruik wordt gemaakt van alle vervoersmiddelen, zodat alle inwoners naar hun werk of school kunnen gaan en/of deel kunnen nemen aan het sociale leven en bezoekers aan onze provincies hun reisdoelen kunnen bereiken.
Beleidsontwikkeling	Komen tot manieren om efficiënter te reizen. Bijvoorbeeld door meer samen te reizen waar dat kan en door samen met reizigers en aanbieders te blijven werken aan de doorontwikkeling van publiek vervoer. Het zal nooit af zijn en er zullen dingen wel eens niet lukken of anders gaan dan gepland, maar samen maken we stap-voor-stap een goed ontwikkeld vervoersnetwerk.
Actiepunten	Uitvoeren diverse pilots.

Subthema Dienstverlening

Ambitie

Wij zien communicatie en dienstverlening als urgente thema's. Het geeft houvast en richting wanneer we als organisatie alert reageren op brieven, tijdig terugbellen, benaderbaar zijn en de inwoner zich gehoord laten voelen. Daarom komen we met voorstellen voor een verdere doorontwikkeling van onze werkwijze. We zien de organisatie als faciliterende organisatie, met medewerkers in een coachende rol. Zo richten we onze manier van werken dan ook in. Bij nieuwe initiatieven wordt er volop meegedacht over wat er mogelijk is, ook qua financiering in bijvoorbeeld de vorm van dorpsbudgetten.

Voor de uitwerking van communicatie en dienstverlening hanteren we drie pijlers, namelijk: Bereikbaar, Benaderbaar en Begrijpelijk.

Doelstellingen

Dienstverlening	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
1. Bereikbaar zijn: De gemeente is via diverse kanalen herkenbaar en toegankelijk voor alle inwoners, ondernemers en organisaties. Alle inwoners moeten zaken met ons kunnen doen via de weg die zij prettig vinden. Dat is voor steeds meer mensen digitaal, dus daar gaan we als gemeente in mee.	1.1 Het opleveren van een uitvoeringsprogramma waarin inzicht zal worden verschaft in acties, planning en benodigde middelen.
	1.2. Implementatie van een nieuwe website.
2. Benaderbaar zijn: We hebben aandacht voor de menselijke maat. We staan klaar, zijn klantvriendelijk en benaderen onze klanten persoonlijk waar die behoefte ligt. Benaderbaar betekent ook proactief meedenken met de klant. Bij een 'nee', geven we advies hoe dan wel. We hebben een adviserende, faciliterende en ondersteunende rol. Waar mogelijk geven we net dat stukje extra.	2.1 Het opleveren van een uitvoeringsprogramma waarin inzicht zal worden verschaft in acties, planning en benodigde middelen.
	2.2 Verbeteren van de telefonische bereikbaarheid en ons terugbel-gedrag.
	2.3 Monitoring van het resultaat via het uitvoeren van klanttevredenheids-onderzoeken.
3. Begrijpelijk zijn: De informatie die we verstrekken is correct, helder en eenduidig. We stemmen de inhoud van onze boodschap zoveel mogelijk af op de ontvanger. Wij begrijpen dat onze klanten verschillende behoeften per situatie of moment hebben. Die behoefte kan soms maatwerk betreffen en soms eenvoud. Bij complexe vraagstukken verstrekken we de juiste informatie en hebben we een verwijfsfunctie.	3.1 Het opleveren van een uitvoeringsprogramma waarin inzicht zal worden verschaft in acties, planning en benodigde middelen.
	3.2 Afronden van het project 'invoering van de nieuwe schrijfstijl'.
	3.3 Monitoring van het resultaat via het uitvoeren van klanttevredenheids-onderzoeken.

ONZE INWONERS: WAT MAG HET KOSTEN?

Ontwikkelingen in budgetten

In dit onderdeel geven we een beschrijving van de financiële ontwikkelingen van thema Onze inwoners.

Toelichting budgetten Sociaal Domein begroting 2020

1. Jeugdbudget ((taakvelden 6.72 en 6.82)

Bij de jaarrekening 2018 zagen we een overschrijding op de jeugdhulp van € 650.000. Bij de BERAP 2019-I hebben we het budget structureel met € 750.000 verhoogd naar een budget van € 6,5 miljoen. Dit budget bestaat voor een klein deel uit salariskosten (€ 120.000). Het restant is beschikbaar voor PGB en ZIN voorzieningen van de jeugdhulp. Tot dit budget behoren niet de kosten van onze stichting Sociale Teams.

In de meicirculaire 2019 hebben we extra middelen ontvangen voor de jeugdhulp tekorten. Voor onze gemeente is dat een bedrag van € 537.000 voor 2019 en € 415.000 voor de jaren 2020 en 2021. Op dit moment is dit bedrag nog incidenteel, maar gelet op de vele jeugdhulp tekorten bij gemeenten is de kans reëel aanwezig dat dit bedrag structureel gaat worden. De provincie Drenthe heeft aangegeven dat we dit bedrag ook structureel mogen ramen. In deze begroting 2020 hebben we ervoor gekozen om dit bedrag structureel in onze meerjarenraming op te nemen. Deze ruimte is meerjarig beschikbaar in knop 1 saldo begroting. Verder ontvangen we per 2020 extra middelen voor voogdij 18+. Dit is in de meicirculaire 2019 bekend geworden. Het gaat om een bedrag van € 231.000 structureel. Voogdij 18+ is nog onderdeel van de 3D uitkering Gemeentefonds. De raming is positief bijgesteld omdat is besloten de compensatieregeling voogdij 18+ te continueren en omdat de raming op nieuwe jeugdcijfers is gebaseerd die voor onze gemeente gunstig uitvallen.

In deze begroting 2020 stellen we voor om de extra middelen van de Meicirculaire 2019 toe te voegen aan de algemene middelen (knop 1 en knop 2), de huishoudelijke hulp en de stichting Sociale teams. We verhogen het jeugdbudget niet verder, omdat we bij de BERAP 2019-I het jeugdbudget met € 750.000 hebben verhoogd.

Verder stellen we voor om per 2020 een structurele ombuiging van € 250.000 op te nemen voor het jeugdbudget, omdat we een besparing verwachten te realiseren door:

1. In samenwerking met de andere gemeenten in Zuid-Drenthe een ander inkoopmodel hanteren. De Drentse gemeenten trekken hier ook gezamenlijk bij op.
2. Te investeren in praktijkondersteuners van huisartsen die voorkomen dat de huisarts teveel verwijst naar (dure) jeugdhulp. Dit zijn mensen die zichzelf kunnen gaan terugverdienen;
3. Beter te controleren op de declaraties die binnenkomen van jeugdhulpaanbieders.
4. Stappen te zetten om meer jeugdhulp te 'normaliseren'. Normaliseren betekent het proberen te overtuigen van de inwoners dat bepaalde problematiek van jongeren 'normaal' is.

Verloop jeugdbudget	2020	2021	2022	2023	2024
Jeugdbudget (Kadernota 2020)	6.517.880	6.517.880	6.517.880	6.517.880	6.517.880
Ombuiging jeugdhulp	-250.000	-250.000	-250.000	-250.000	-250.000
Jeugdbudget begroting 2020	6.267.880	6.267.880	6.267.880	6.267.880	6.267.880

2. Abonnementstarief Wmo (onderdeel taakveld 6.71)

In 2019 is het abonnementstarief van de Wmo ingegaan voor de maatwerkvoorzieningen. Vanaf 2020 wordt het abonnementstarief ook van toepassing op de algemene voorzieningen van de Wmo. Dat betekent dat de maximale eigen bijdrage per cliënt voor alle Wmo-voorzieningen € 19 per maand bedraagt. Met name voor de kosten van de huishoudelijke hulp heeft dit een nadelig effect, omdat de schoonmaakondersteuning per 2020 onder dit tarief komt te vallen en we ontvangen nu voor deze cliënten een eigen bijdrage van € 5 per uur.

De budgetten van de meerjarenbegroting zijn zichtbaar in de onderstaande tabel. Bij de BERAP 2019-I hebben we in de raming al geanticipeerd op het maatwerkdeel van het abonnementstarief dat is ingegaan in 2019. Zichtbaar is dat er momenteel nog een fluctuatie in het budget zit in de meerjarenraming, want de ramingen voor de jaarschijven 2021 t/m 2024 zijn hoger dan die van 2020. Het voorstel is om het budget in de meerjarenraming zodanig te laten toenemen dat het budget 2020 van Kadernota € 200.000 hoger wordt en na 2020 constant blijft. Verder hebben we nog een ombuiging in te vullen voor de Wmo van € 50.000. Het voorstel is om deze ombuiging voorsnag te verwerken in het budget voor de huishoudelijke hulp, omdat er momenteel nog een lobby gaande is naar het Rijk voor aanvullende compensatie van de kosten die het abonnementstarief met zich mee brengt. Per saldo neemt het budget in de meerjarenraming met € 150.000 toe ten opzichte van de raming in de Kadernota 2020.

Verloop huish. hulp budget	2020	2021	2022	2023	2024
Huishoudelijke hulp (Kadernota 2020)	2.129.028	2.267.505	2.280.583	2.188.685	2.188.685
Abonnementstarief Wmo	200.000	61.523	48.445	140.343	140.343
Ombuiging Wmo	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
HH budget begroting 2020	2.279.028	2.279.028	2.279.028	2.279.028	2.279.028

3. Budget Stichting Sociale Teams Borger-Odoorn (onderdeel taakveld 6.2)

Met de Stichting Sociale Teams Borger-Odoorn (SSTBO) is afgesproken dat we voor 2020 incidenteel extra budget beschikbaar stellen. In afwachting van de evaluatie Sociaal Domein gaan we de raming in de komende jaren mogelijk verder aanpassen. In de komende jaren zal de stichting een efficiëncyslag moeten gaan maken om de toegang tot het Sociaal Domein betaalbaar te houden.

Verloop budget SSTBO	2020	2021	2022	2023	2024
SSTBO (Kadernota 2020)	2.490.970	2.490.970	2.490.970	2.490.970	2.490.970
Noodzakelijke verhoging	225.715	0	0	0	0
SSTBO begroting 2020	2.716.685	2.490.970	2.490.970	2.490.970	2.490.970

4. Totaalbeeld Sociaal Domein

In onderstaand overzicht is het totaalbeeld weergegeven van de aanpassingen op de budgetten in het Sociaal Domein voor de begroting 2020. Zichtbaar is dat het budget van de stichting incidenteel wordt verhoogd en dat we extra middelen beschikbaar stellen voor de huishoudelijke hulp. De toevoegingen aan deze budgetten dekken we uit de extra middelen jeugdhulp en de Voogdij 18+ gelden van de Meicirculaire. Het restant voegen we toe aan de algemene middelen knop 1 en knop 2.

Inzet extra middelen Sociaal Domein	2020	2021	2022	2023	2024
Abonnementstarief Huish. Hulp	200.000	61.523	48.445	140.343	140.343
Knelpunt Stichting Sociale Teams	225.715				
Totale bijstelling Sociaal Domein:	425.715	61.523	48.445	140.343	140.343
Extra gelden jeugdhulp	-194.715				
Voogdij 18+	-231.000	-61.523	-48.445	-140.343	-140.343
Totaal dekking Sociaal Domein:	-425.715	-61.523	-48.445	-140.343	-140.343
Saldo:	0	0	0	0	0

5. Effecten op de algemene middelen knop 1 en knop 2

Het voorstel is om de incidentele middelen jeugdhulp uit de meicirculaire structureel te ramen. Dat heeft voor knop 2 tot gevolg dat de jaarschijven 2020 en 2021 met € 415.000 afnemen. In de memo van de Meicirculaire 2019 hadden we de extra middelen jeugd namelijk aan knop 2 toegevoegd. Verder is zichtbaar dat we voor 2020 een deel van de middelen beschikbaar stellen voor het Sociaal Domein. Met betrekking tot de middelen Voogdij 18+ merken we op dat we ze gedeeltelijk inzetten voor het Sociaal Domein en gedeeltelijk toevoegen aan de algemene middelen.

	2020	2021	2022	2023	2024
Effecten extra middelen jeugd					
Verlagen knop 2 extra middelen jeugd	-415.000	-415.000			
Toevoeging aan knop 1 saldo begr.	220.285	415.000	415.000	415.000	415.000
Toevoeging aan budget Sociaal Domein	194.715				
Effecten Voogdij 18+					
Verhoging raming Voogdij 18+	-231.000	-231.000	-231.000	-231.000	-231.000
Toevoeging aan knop 1 saldo begr.	0	169.477	182.555	90.657	90.657
Toevoeging aan budget Sociaal Domein	231.000	61.523	48.445	140.343	140.343
Effecten knop 1 en knop 2					
Totale toevoeging knop 1:	220.285	584.477	597.555	505.657	505.657
Totale onttrekking knop 2:	-415.000	-415.000			

6. Conclusie ten aanzien van de ramingen Sociaal Domein

In algehele zin merken we op dat de ramingen van de Wmo en Jeugdhulp gepaard gaan met financiële risico's. De budgetten van de Wmo en Jeugd in onze meerjarenraming zijn niet geïndexeerd en we stellen een ombuiging voor van totaal € 300.000 op de Wmo en Jeugd. We verwachten deze besparing te realiseren door uitvoering te geven aan de genoemde maatregelen in de toelichting op het jeugdbudget.

We hebben het bedrag van het risico 3D's Sociaal Domein in de paragraaf Weerstandsvermogen verhoogd van € 1 miljoen naar € 1,5 miljoen. Er is immers voor een groot deel sprake van een open einderegeling en we hebben te maken met een vergrijzende samenleving wat op termijn kan zorgen voor een toename van de kosten van de Wmo. Samen met de andere lokale overheden oefenen we sterke druk uit op de Rijksoverheid om de bezuinigingen op de 3D's terug te draaien en meer middelen beschikbaar te stellen om het Sociaal Domein op termijn betaalbaar te houden.

7. Opbrengsten reisdocumenten bijgesteld

In 2014 is de geldigheidsduur van reisdocumenten voor volwassenen verlengd van vijf naar tien jaar. Dit zorgt voor een tijdelijke afname in de opbrengsten van deze leges. Volwassenen die tussen 2014 en 2018 een reisdocument hebben aangevraagd, hoeven dit nu pas vanaf 2024 opnieuw te doen. Als gevolg hiervan zijn de opbrengsten van paspoorten naar beneden bijgesteld met afgerond € 42.000 en die van ID-kaarten met afgerond € 23.000. Dit is toegepast op de jaarschijven 2020 t/m 2023, omdat de verwachting is dat in 2024 de opbrengsten weer toenemen. Deze lagere opbrengsten zijn gedekt uit budget beleidsintensivering, omdat er sprake is van een tijdelijke incidentele afname.

Baten en lasten per taakveld

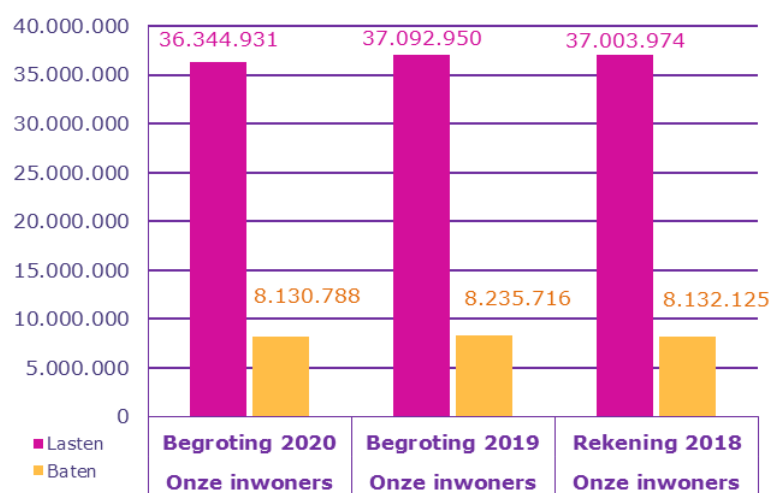
Hieronder zijn de begrote baten en lasten per taakveld weergegeven. De cijfers van de rekening 2018 zijn conform de vastgestelde Rekening 2018. De cijfers van de begroting 2019 zijn conform de cijfers van de Bestuursrapportage 2019-I, aangevuld met de budgetten die zijn overgeboekt van 2018 naar 2019 onder de noemer van 'nog uit te voeren werken.' Dit verklaart grotendeels waarom sommige lasten een hogere raming hebben in 2019 dan in 2020. Verder zijn de effecten op de exploitatie van de vastgestelde notitie reserves en voorzieningen in de cijfers van 2019 verwerkt.

Op hoofdlijnen lichten we de overige verschillen toe:

- De lagere lasten op taakveld 6.5 in 2020 ontstaan door de ombuiging op het re-integratiebudget en doordat de middelen voor project 2Getthere incidenteel zijn geraamd in 2019.
- De lagere lasten op taakveld 6.6 in 2020 zijn te verklaren doordat de inhuur derden in 2019 hoger zijn geraamd dan in 2020.
- Op taakveld 6.71 zien we hogere lasten in 2020 dan in 2019, vanwege de verhoging van het budget huishoudelijke hulp (abonnementstarief).
- Op taakveld 6.72 zien we lagere lasten in 2020 dan in 2019. Dit wordt verklaard door de ombuiging op het jeugdhulp budget.
- De lagere baten in 2020 op taakveld 0.2 ontstaan door de verwachte afname van opbrengsten van reisdocumenten voor zowel de component van de gemeente als de component die we afdragen aan het rijk.
- De hogere baten op taakveld 4.3 ontstaan doordat we in 2020 een hogere SISA uitkering OAB (onderwijsachterstandenbeleid) gelden ontvangen.

Onze inwoners	Begroting 2020			Begroting 2019			Rekening 2018		
Taakvelden	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0.2 Burgerzaken	820	313	508	902	426	475	932	430	502
4.1 Openbaar basisonderwijs	126	24	102	157	24	133	139	21	118
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.335	429	906	1.400	319	1.081	1.250	107	1.143
5.1 Sportbeleid en activering	475	37	438	328	117	211	269	30	239
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.285	0	1.285	1.267	26	1.241	1.986	168	1.818
6.2 Wijkteams	3.885	-	3.885	3.901	-	3.901	4.011	1	4.010
6.3 Inkomensregelingen	8.815	7.231	1.584	8.831	7.231	1.600	8.785	7.172	1.613
6.4 Begeleide participatie	5.212	-	5.212	5.252	-	5.252	5.049	-	5.049
6.5 Arbeidsparticipatie	881	15	866	1.011	15	996	917	28	889
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	482	-	482	779	-	779	776	10	766
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	5.734	82	5.651	5.501	78	5.423	5.385	162	5.223
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	5.132	-	5.132	5.331	-	5.331	5.622	-2	5.624
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	26	-	26	25	-	25	-	-	-
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	1.136	-	1.136	1.146	-	1.146	833	-	833
7.1 Volksgezondheid	1.002	-	1.002	1.264	-	1.264	1.050	6	1.044
Totaal	36.345	8.131	28.214	37.093	8.236	28.857	37.004	8.132	28.872

Begrote lasten en baten

2. ONZE ECONOMIE

Een ondernemersvriendelijke
gemeente met een
aantrekkelijk vestigingsklimaat

Een gemeente die deel uitmaakt
van een veerkrachtige en innovatieve
regio waar onderwijs en
arbeidsmarkt zo goed mogelijk
op elkaar aansluiten

Behoud van de toppositie van
Borger-Odoorn als meest
toeristische gemeente
van Zuid-Drenthe.

Het thema Onze economie bestaat uit de volgende subthema's:

- Economische ontwikkeling;
- Recreatie en toerisme.

Subthema Economische ontwikkeling

Ambitie

Borger-Odoorn zet als platteland- en anticipeergemeente in op een samenleving waarin ondernemerschap en leefbaarheid elkaar versterken. Als ondernemersvriendelijke gemeente met een aantrekkelijk ondernemersklimaat willen we zowel bestaande als potentiële ondernemers zo goed mogelijk faciliteren. Veelvuldige contacten tussen gemeente en bedrijfsleven (bedrijfsbezoeken en -ontvangsten en bijeenkomsten) worden gebruikt om ontwikkelingen te volgen en waar gewenst op in te spelen. Door actief deel te nemen aan de Regiodeal zal de gemeente via de pijler “werken” gaan profiteren van de bestending en versterking van het regionale en dus lokale economisch klimaat.

Doelstellingen

Economische Ontwikkeling	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
1. Een aantrekkelijk vestigingsklimaat behouden.	1.1 Aanleggen van glasvezel.
	1.2 Wonen in combinatie met werken faciliteren.
	1.3 Vestigingsmogelijkheden bieden in de vorm van bedrijventerreinen.
	1.4 Arbeidsvoorziening voor bedrijfsleven.
2. Een Ondernemersvriendelijke gemeente blijven.	2.1 Actieve ondersteuning bij vestiging / uitbreiding van bedrijven.
	2.2 Informatie verstrekken voor ondersteunings- en startersmogelijkheden.
	2.3 Communicatie via bedrijfsbezoeken, bijeenkomsten.
	2.4 Ondersteuning van lokale promotie (Open Bedrijvendagen, onderneming van het jaar).
	2.5 MKB-vriendelijk inkopen.
3. Een veerkrachtige en innovatieve regio waar onderwijs aansluit op de arbeidsmarkt (pijler “Werken” Regiodeal).	3.1 Versterken samenwerking bedrijfsleven, onderwijs en overheid op diverse terreinen w.o. vrijetijdseconomie en Zorg.
	3.2 Bouwen/versterken van innovatie-omgevingen gericht op leren, werken en onderzoek waardoor met competent personeel de innovatiekracht wordt vergroot.
	3.3 Ondersteunen digitale transitie via vouchers voor het inhuren van expertise (digitaliseringsplan en/of uitvoering).

Subthema Recreatie en toerisme

Ambitie

Behoud van de topositie van Borger-Odoorn als Drentse gemeente met het grootste aandeel R&T in de lokale werkgelegenheid. De R&T-sector zorgt voor een hoog voorzieningenniveau en is daarmee een prominente pijler onder onze lokale leefbaarheid. Meer bezoekers en/of een langer verblijf moeten leiden tot een toename in bestedingen, werkgelegenheid en leefbaarheid. Om dit te bereiken faciliteert en stimuleert de gemeente de sector door te investeren in infrastructuur (wandelpooppunten, fietspaden (e-bikes), snel internet). En met ondersteuning van productontwikkeling, promotie en netwerkvorming, kennisondersteuning en informatievoorziening. De gemeente werkt zoveel mogelijk samen met de sector zelf, maar ook in BOCE- en Geoparkverband, met de provincie Drenthe, het Recreatieschap en Marketing Drenthe. De Stichting Bestemming Borger-Odoorn (SBBO) is een belangrijke schakel tussen gemeente en ondernemers en in de samenwerking met de andere vier Drentse Hondsruggemeenten.

Doelstellingen

Recreatie en toerisme	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
1. Bevorderen samenwerking met verschillende partijen.	2.1 Netwerkvorming lokale ondernemers via SBBO door bijeenkomsten (structureel).
	2.2 Organisatie van bijeenkomsten en beurzen.
	2.3 Gezamenlijke promotie van De Hondsrug Unesco Geopark.
	2.4 Routevorming fietsen veenkoloniaal gebied.
2. Faciliteren van de sector.	2.1 Lokale promotie en informatievoorziening door de Toerist Informatie Punten (TIP).
	2.2 Aanleg en onderhoud van infrastructuur zoals wandelpooppuntensysteem, fietsroutes Hunzevallei en E-bike routes Zuidoost Drenthe.
	2.3 Ondersteuning ontwikkeling Open Science Hub.
	2.4 Ondersteuning via project Vitale Vakantieparken.
	2.5 Meedenken en participeren in lokale initiatieven.
	2.6 Stimuleren digitalisering (scan/uitvoering) R&T sector via vouchers (Pijler Werken Regiodeal).

Verbonden partijen

Verbonden partij	Recreatieschap Drenthe
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.
Doelstelling	Recreatieschap Drenthe staat midden in de recreatie-toeristische sector in Drenthe. De organisatie ondersteunt, ontwikkelt en voert uit met oog voor de omgeving en in de wetenschap dat R&T van groot belang is voor de vitaliteit van Drenthe.
Beleidsontwikkeling	Om de concurrentiepositie van Drenthe te waarborgen wordt ingezet op een samenhangend R&T-beleid en een toename van de investeringen in kwaliteit van product, promotie en marketing.
Actiepunten	1. Ontzorgen van gemeenten op gebied van toeristisch-recreatief beleid.
	2. Doorgroeien naar hét routebureau van Drenthe.
	3. Aanjagen van de bestedingen in de Drentse toeristisch-recreatieve sector, zodat de werkgelegenheid op peil blijft.

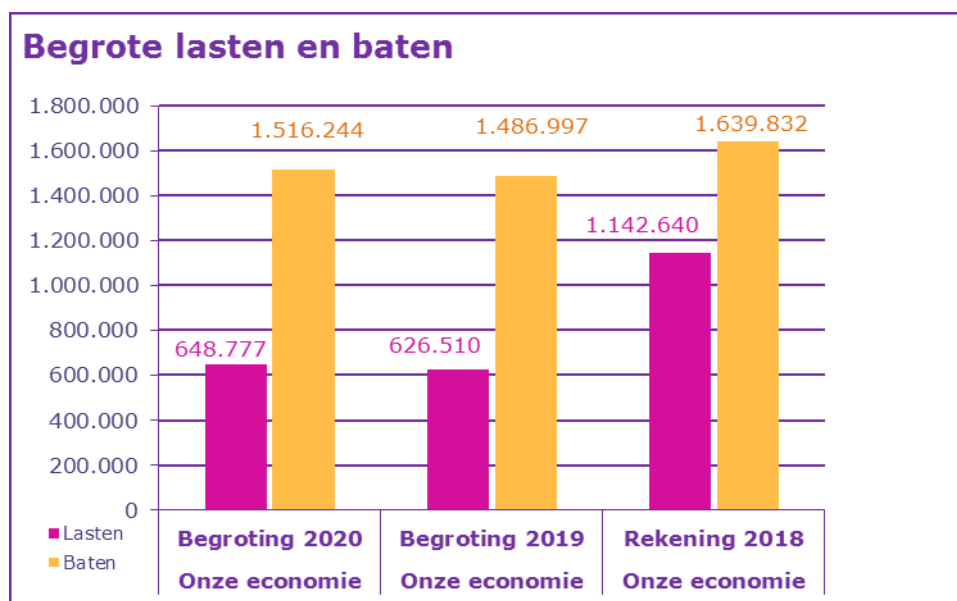
ONZE ECONOMIE: WAT MAG HET KOSTEN?

Hieronder zijn de begrote baten en lasten per taakveld weergegeven. De cijfers van de rekening 2018 zijn conform de vastgestelde Rekening 2018. De cijfers van de begroting 2019 zijn conform de cijfers van de Bestuursrapportage 2019-I, aangevuld met de budgetten die zijn overgeboekt van 2018 naar 2019 onder de noemer van 'nog uit te voeren werken.' Dit verklaart grotendeels waarom sommige lasten een hogere raming hebben in 2019 dan in 2020. Verder zijn de effecten op de exploitatie van de vastgestelde notitie reserves en voorzieningen in de cijfers van 2019 verwerkt.

Op hoofdlijnen lichten we de overige verschillen toe:

- In de begroting 2020 zien we de lasten van taakveld 3.1 met € 83.000 stijgen t.o.v. 2019. Dit betreft het bestedingsvoorstel Beleidsmedewerker economische zaken /Cittaslow.

Onze economie	Begroting 2020			Begroting 2019			Rekening 2018		
Taakvelden	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
3.1 Economische ontwikkeling	83	-	83	-	-	-	31	-	31
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-	-	-	-	-	-	502	158	344
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	4	11	-7	4	17	-13	6	14	-7
3.4 Economische promotie	561	1.505	-944	622	1.470	-848	604	1.468	-865
Totaal	649	1.516	-867	627	1.487	-860	1.143	1.640	-497

3. ONZE TOEKOMST

Duurzaam wonen en
duurzaam energie opwekken

De gemeente als regisserende
en faciliterende partner bij
maatschappelijke vraagstukken
en inwonersparticipatie

Een andere mindset door de
Omgevingswet

Samen met het rijk de brede
Welvaart in regio Zuid- en Oost
Drenthe versterken door de
Regiodeal

Het thema Onze toekomst bestaat uit de volgende subthema's:

- Duurzame ontwikkeling;
- De veranderende rol van de gemeente.

Interne organisatie ontwikkeling en Vitaal Borger-Odoorn zijn niet meer uitgewerkt in een subthema van onze Toekomst. Vitaal Borger-Odoorn ging namelijk over het inspelen op krimp, maar wij willen als gemeente vooruit. Daarnaast is ons inwonertal afgelopen jaar toegenomen. Het subthema Interne organisatieontwikkeling werken we uit in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Subthema Duurzame ontwikkeling

Ambitie

Duurzaamheid is en blijft één van onze belangrijke speerpunten. In samenwerking met overheden, bedrijven en onze inwoners werken we aan projecten met doelen als duurzaam energie opwekken en energiebesparing. De duurzaamheidslening is hiervan een voorbeeld. De gemeente wil door middel van educatie ook de jeugd meer betrekken bij duurzaamheidsvraagstukken. In 2020 werken we met de duurzaamheidsagenda. Hierbij geven we uitvoering aan de doelen die zijn gepresenteerd door het Rijk.

De gemeente wil niet achterblijven bij haar inwoners en onderneemt zelf ook stappen op het gebied van duurzame maatregelen, zoals zonnepanelen, isolatie, slimme verlichting, renovatie en onderhoud bij de eigen gemeentelijke gebouwen. Het aanpakken van het gemeentelijk vastgoed leidt niet alleen tot energie-, CO2- en geldbesparing, maar betekent tevens een hogere vastgoedwaarde, meer comfort en een betere verhuurbaarheid van de gebouwen.

In het afvalbeleid nemen we maatregelen om de hoeveelheid restafval per inwoner omlaag te brengen. Ook hier zet de gemeente stappen door afvalscheiding in het gemeentehuis stap voor stap verder te stimuleren.

Doelstellingen

Duurzame ontwikkeling	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
1. Aansluiten bij de nationale en internationale afspraken energietransitie.	1.1 Deelnemen aan de Regionale Energie Strategie.
	1.2 Onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om woningen aardgasvrij te maken.
	1.3 Opstellen monitor/dashboard voor het volgen van het resultaat.
	1.4 Opstellen van transitievisie Warmte.
2. Een energieneutrale Drentse woonomgeving in 2040.	2.1 Gemeente draagt bij aan het verduurzamen van (koop)woningen door het verstrekken van duurzaamheidsleningen. Hierbij wordt onderzocht of een nieuw financieringsmodel mogelijk is zodat elke woningeigenaar hiervan gebruik kan maken.
	2.2 Prestatieafspraken met woningcorporaties.
	2.3 Ondersteunen van het Drents Energieloket.
3. Het goede voorbeeld geven als gemeente.	3.1 Ondersteunen van het Koploperproject waarbij MKB-bedrijven geholpen worden om duurzamer te ondernemen.
	3.2 Het verduurzamen van gemeentelijke gebouwen.
	3.3 Versneld verduurzamen van de openbare verlichting (LED) in 4 jaar tijd.
	3.4 Plaatsen van E-laadpalen in de gemeente.
	3.5 Ondersteunen van IVN voor natuur-, milieu- en duurzaamheidseducatie.

4. Faciliteren van initiatieven uit de gemeenschap.	4.1 Ondersteunen initiatieven van inwoners, bedrijven en instellingen.
	4.2 Oog voor belangen van inwoners bij duurzaamheidsinitiatieven en de uitvoering daarvan, o.a. bij windmolen-plannen en zonneakkers (participatie-eisen).
5. Reduceren van het afval tot maximaal 100 kg restafval per inwoner in 2020.	5.1 Optimaliseren van het afvalbrengpunt.
	5.2 Directe communicatie met inwoners over Afvalprestaties.
	5.3 (Jaarlijks) uitvoeren van sorteeranalyses waarbij de samenstelling van het huishoudelijk rest- en PMD afval wordt onderzocht.
	5.4 (Jaarlijks) opstellen van een grondstoffenmonitor waarmee inzicht wordt verkregen in de afvalbeheerprestaties.
	5.5 Maatregelen uitvoeren om te komen tot een nog betere afvalscheiding.

Subthema De veranderende rol van de gemeente

Ambitie

Meer en beter inspelen op de ontwikkelingen in de samenleving, waar inwoners steeds vaker de samenwerking zoeken met de gemeente. De gemeente neemt hierin een meer regisserende en faciliterende rol op zich. Zij is hierdoor in staat maatschappelijke vraagstukken samen met inwoners en andere partners integraal op te pakken, met de blik naar buiten gericht.

Implementatie Omgevingswet

De nieuwe Omgevingswet betekent een ingrijpende stelselherziening in het fysieke domein. De besluitvorming over plannen en initiatieven moet transparanter, sneller, integraler en flexibeler worden. Om dat te bereiken moet er geïnvesteerd worden in nieuwe beleid en regelgeving. Maar ook onze manier van werken, de wijze waarop we omgaan met participatie en ICT voorzieningen inzetten ondergaat belangrijke veranderingen.

De Omgevingswet wordt op 1 januari 2021 van kracht. Dat betekent dat 2020 het laatste implementatiejaar wordt voorafgaand aan de invoeringsdatum. Een aantal zaken moet op de invoeringsdatum ingeregeld zijn. Tegelijkertijd biedt de omgevingswet de ruimte om op een groot aantal onderdelen nog later in te groeien. We hoeven als gemeente pas in 2029 volledig "omgevingswet-proof" te zijn.

Zowel in BOCE verband als in het OmgevingsPlatform Drenthe (OPD) wordt samengewerkt. Dit doen we om informatie uit te wisselen, efficiencyvoordelen te behalen en te borgen dat we als gemeenten, provincies en ketenpartners de komst van de Omgevingswet in onderlinge afstemming voorbereiden.

Vanuit 5 deelprojecten werken we in onze organisatie aan de implementatie van de Omgevingswet. Dit betreffen de volgende deelprojecten:

- Werkprocessen;
- Digitaal stelsel Omgevingswet;
- Participatie;
- Houding en gedrag;
- Beleid en bestuurlijke organisatie.

Regiodeal Zuid- en Oost- Drenthe

De ambitie van de Regiodeal Zuid- en Oost- Drenthe is om samen met het Rijk de komende jaren de brede welvaart in het gebied te versterken. We streven naar een regio met een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor innovatieve economische ontwikkelingen, met passend onderwijs afgestemd op de economische structuur, een bloeiende vrijetijdseconomie, goede bereikbaarheid en een toekomstbestendig en een aantrekkelijk en aantrekkend woonklimaat. In de Regiodeal Deal Zuid- en Oost- Drenthe is gekozen om een brede welvaartsagenda te maken, waarmee we heel direct en zichtbaar iets voor onze inwoners kunnen betekenen. Het is voor de duur van vier jaar, met het idee dat het na die vier jaar niet ophoudt. We willen ervoor zorgen dat er in die vier jaar een basis wordt gelegd die staat, waarmee we verder kunnen en die duurzaam en toekomstbestendig is.

De samenwerkende gemeenten hebben gekozen voor een integrale aanpak langs drie pijlers: werken, wonen en welzijn. Pijler werken is uitgewerkt in Subthema Economische Ontwikkeling, pijler wonen is uitgewerkt in subthema Wonen en leefomgeving en pijler welzijn is uitgewerkt in subthema Sociaal Domein.

Doelstellingen

De veranderende rol van de gemeente	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
1. Betrekken van de inwoners bij beleidsvoorbereiding, -uitvoering en besluitvorming.	1.1 Ervaring opdoen (bijvoorbeeld in de vorm van een pilot) met vernieuwende participerende werkvormen en deze breder inzetten.
	1.2 Dorpsbudgetten effectueren in samenwerking met de 18 dorpsverenigingen.
	1.3 In kaart brengen wat de invoering van de Omgevingswet betekent voor de gemeentelijke dienstverlening en communicatie.
	1.4 Introduceren van de Omgevingsdialoog.
2. De organisatie voorbereiden op de nieuwe Omgevingswet.	2.1 Het inrichten van de werkprocessen naar de vereisten die de Omgevingswet stelt.
	2.2. Het inrichten van ICT-ondersteuning om de werkprocessen te ondersteunen en een koppeling te maken met het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).
	2.3 Het concreet maken van de participatievereisten uit de Omgevingswet en deze vertalen naar de praktijk in Borger-Odoorn.
	2.4 Het toewerken naar een totaal ontwikkelaanbod zodat kennis en vaardigheden en houding en gedrag (cultuur) van onze medewerkers in lijn worden gebracht met de nieuwe ontwikkelingen die de organisatie van ons vraagt.
	2.5 Het opstellen van een nota van uitgangspunten. Deze vormt een opmaat naar de omgevingsvisie.

Verbonden partijen

Verbonden partij	Cittaslow International
Rechtsvorm	Stichting, vereniging.
Doelstelling	Tot de top behoren op het gebied van leefomgeving, landschap, streekproducten, gastvrijheid, milieu, infrastructuur, cultuurhistorie en behoud van identiteit (internationaal keurmerk).
Beleidsontwikkeling	Inmiddels zijn in Nederland 10 gemeenten lid van dit netwerk. Wereldwijd zijn circa 300 gemeenten lid. Doel van het internationale en landelijke netwerk is om kennis te delen.
Actiepunten	1. Uitdragen waarden Cittaslow.
	2. Leren van elkaar (nationaal netwerk).

Verbonden partij	Eems Dollard regio (EDR)
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.
Doelstelling	Bevorderen van de regionale grensoverschrijdende samenwerking van haar deelnemers op het gebied van ruimtelijke ordening, infrastructuur, bevordering van de regionale economie, cultuur e.d.
Beleidsontwikkeling	Zie onderstaande actiepunten.
Actiepunten	Actiepunten op het gebied van grensoverschrijdende samenwerking tussen Nederlandse en Duitse bedrijven en het stimuleren van studentenuitwisseling via het onderwijs.

Verbonden partij	Vereniging van Drentse gemeenten (VDG)
Rechtsvorm	Stichting, vereniging.
Doelstelling	Het bieden van een platform aan de leden voor communicatie en afstemming.
Beleidsontwikkeling	Gekozen toekomstscenario: de basis moet op orde door het creëren van een effectieve en efficiënte organisatie. Dat betekent dat intern de inhoudelijk kennis moet worden versterkt en de blik meer naar buiten moet. De focus komt te liggen op: 1. Kennis en expertise delen. 2. Netwerken en ontmoeten. 3. Afstemmen en afspraken maken. 4. Interne en externe verbindingen realiseren.
Actiepunten	1. Meer inhoud toevoegen aan het platform.
	2. Meer aandacht voor innovatie en kennisdelen.
	3. Zorgen voor meer verbinding tussen gemeenten onderling en andere voor gemeenten belangrijke partijen.
	4. Meer extern gericht.
	5. Groter verbindend platform.
	6. Grotere ambtelijke betrokkenheid vanuit de gemeenten.
	7. Beter profileren richting VNG, Rijk en provincie.

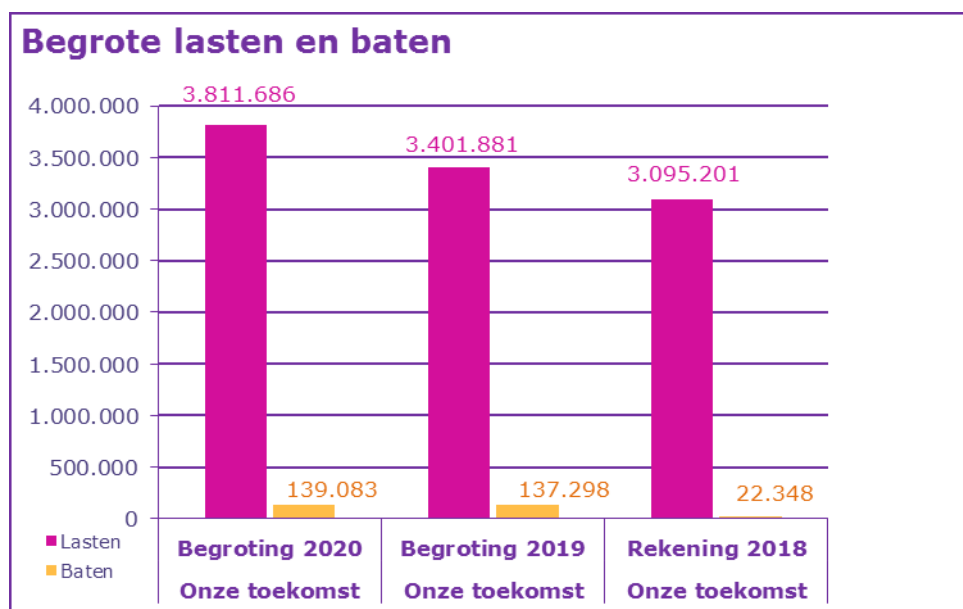
ONZE TOEKOMST: WAT MAG HET KOSTEN?

Hieronder zijn de begrote baten en lasten per taakveld weergegeven. De cijfers van de rekening 2018 zijn conform de vastgestelde Rekening 2018. De cijfers van de begroting 2019 zijn conform de cijfers van de Bestuursrapportage 2019-I, aangevuld met de budgetten die zijn overgeboekt van 2018 naar 2019 onder de noemer van 'nog uit te voeren werken.' Dit verklaart grotendeels waarom sommige lasten een hogere raming hebben in 2019 dan in 2020. Verder zijn de effecten op de exploitatie van de vastgestelde notitie reserves en voorzieningen in de cijfers van 2019 verwerkt.

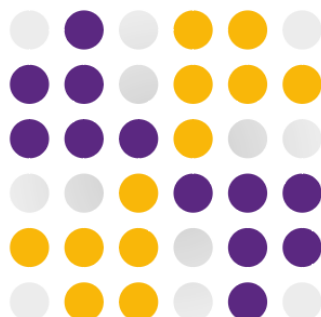
Op hoofdlijnen lichten we de overige verschillen toe:

- De lasten op taakveld 0.1 vallen in 2020 hoger uit vanwege de Regiodeal. Een gedeelte van deze stijging wordt teniet gedaan door de kosten voor BOCE die in 2019 zijn geraamd, maar waar we in 2020 nog geen aanvullend budget voor beschikbaar stellen.
- De hogere lasten van taakveld 5.6 in 2020 ontstaan door het bestedingsvoorstel 'Intensivering Onze toekomst.'
- De hogere lasten van taakveld 7.4 in 2020 ontstaan door de bestedingsvoorstellen die samenhangen met de duurzaamheidsagenda.

Onze toekomst	Begroting 2020			Begroting 2019			Rekening 2018		
Taakvelden	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0.1 Bestuur	1.890	-	1.890	1.742	-	1.742	1.666	2	1.664
5.3 Cult.presentatie, -productie en -partic.	136	16	120	153	16	137	125	16	108
5.4 Musea	174	4	170	177	4	173	150	3	147
5.6 Media	794	100	694	643	100	543	507	-	507
7.4 Milieubeheer	818	19	799	687	17	670	648	2	646
Totaal	3.812	139	3.673	3.402	137	3.265	3.095	22	3.073

4. ONZE LEEFOMGEVING

Een aantrekkelijke en
groene leefomgeving voor
inwoners en toeristen

Borger-Odoorn is een
aantrekkelijke gemeente
waarin het prettig wonen is,
nu en in de toekomst

Toekomstbestendige
wegen door inventief omgaan
met onze middelen

Iedereen voelt zich veilig
in Borger-Odoorn

Een andere mindset
door de Omgevingswet

Het thema Onze leefomgeving bestaat uit de volgende subthema's

- Ruimte en groen;
- Wonen en leefbaarheid;
- Wegen en verkeer;
- Openbare orde en veiligheid.

Subthema Ruimte en groen

Ambitie

Borger-Odoorn biedt een aantrekkelijk gebied voor bewoners, recreanten en toeristen. De karakteristieke kenmerken van het gebied –zand en veen- blijven behouden door de eenvoudige en ruimtelijke groene inrichting. Met toepassing van eenvoudig groen met minder intensief onderhoud. Uitgangspunt is een eenduidige keuze voor een duurzaam kwaliteitsniveau, dat ruimte biedt aan flora en fauna.

Doelstellingen

Ruimte en groen	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
1. Zo efficiënt, effectief en integraal mogelijk invulling geven aan de onderhoudskwaliteit van de gehele openbare ruimte (wegen, riolering, groen, water en meubilair). De beleidsnota IBOR maakt duidelijk in welke gebieden welk niveau van beeldkwaliteit wordt nagestreefd.	1.1 Na vaststelling uitvoeren Beleidsnota Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR).
2. Zorgen voor een gezond en veilig bomenbestand.	2.1 Opstellen van een bomenvisie met boombeheerplan.
3. Behoud van cultuurhistorische karakteristieke elementen: zoals lanen, brinken, houtwallen, bossen en singels.	3.1 Herzien bosbeheerplan.
4.1 Bevorderen van de biodiversiteit, zoals alternatieve vormen van beheer, educatie, ecologisch beheer bermen. 4.2 Bestrijden van de eikenprocessierups.	4.1 Biodiversiteit verhogen om de habitat van de natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups te verbeteren. Dit kan bereikt worden met bloemrijke bermen, plaatselijk aanpassen maaibeeld en een gevarieerder bomen- en struikenbestand.
5. Voldoende graf- en urncapaciteit met keuzemogelijkheden.	5.1 Consequent uitvoeren huidig beleid.
6. Begraafplaatsen met een eenduidig kwaliteitsniveau en een goede toegankelijkheid voor mindervaliden.	6.1 Renovatie van delen van de begraafplaatsen.
7. Een watersysteem waarbij (afval)water op een zo efficiënt mogelijke manier wordt ingezameld en verwerkt zodat de kosten voor de burger beperkt blijven.	7.1 Doorgaan met het afkoppelen van het regenwater van de riolering om bij de koplopers van Nederland te blijven behoren. In de gemeente Borger-Odoorn is inmiddels 38% afgekoppeld (1 ha per jaar).
8. Een klimaatrobuust ingerichte leefomgeving.	8.1 Vanuit de Samenwerking in waterketen uitvoeren van stresstesten om de risico's voor wateroverlast, hitte, droogte en overstroming in beeld te brengen. De maatregelen die daaruit voortvloeien opnemen in het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP). Dit zal ook gevolgen hebben voor beheer en inrichting van de openbare ruimte.

Verbonden partijen

Verbonden partij	Agenda voor de Veenkoloniën
Rechtsvorm	Stichting, vereniging.
Doelstelling	Bundeling van krachten voor de ontwikkeling van het veenkoloniaal gebied.
Beleidsontwikkeling	Vanuit de Agenda is vooral gewerkt aan het Innovatieprogramma Landbouw Veenkoloniën 2012-2020 om vanuit de bestaande kracht en dynamiek aan vernieuwing, verduurzaming en versterking te werken van het gehele agro-complex in de Veenkoloniën.
Actiepunten	-

Verbonden partij	P-10 gemeenten
Rechtsvorm	Stichting, vereniging.
Doelstelling	Krachtenbundeling om gezamenlijk steviger gesprekspartner te zijn, bij het behartigen van de specifieke belangen van grote plattelandsgemeenten met meerdere kernen.
Beleidsontwikkeling	Doorontwikkelen tot een krachtige lobby-organisatie. Er zijn inmiddels 20 gemeenten bij P-10 aangesloten.
Actiepunten	Lobbyen voor een aantrekkelijk en vitaal platteland. Dit wordt gedaan aan de hand van drie thema's: 1. Aantrekkelijk platteland; 2. Maatwerk; 3. Samenspel met de stad.

Subthema Wonen en leefbaarheid

Ambitie

Borger-Odoorn biedt een aantrekkelijk woonmilieu voor bewoners van alle leeftijden, nu en in de toekomst. Organisaties en bewoners zetten zich actief in om de leefbaarheid en de kwaliteit van het wonen hoog te houden.

Doelstellingen

Wonen en leefbaarheid	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
1. Eigen beheer en exploitatie van gemeentelijke accommodaties waar mogelijk bij inwoners en verenigingen, op basis van eigen verantwoordelijkheid, initiatief en kracht.	1.1 Overdragen eigendom en verstrekken huisvestingssubsidie aan dorpshuizen, als onderdeel van Kern en Kader.
	1.2 Overdragen eigendom en verstrekken huisvestingssubsidie en/of exploitatiesubsidie aan buitensportaccommodaties, als onderdeel van leefgebied en sport.
	1.3 Onderzoek financiële haalbaarheid nieuwbouw Esdal College in Borger.
2. Een aantrekkelijk toekomstbestendig woonmilieu in 2025: aandacht voor leefbaarheid, woonbehoeften en voor iedere doelgroep een betaalbare woning.	2.1 Inzetten op kwaliteit woningvoorraad: verduurzamen en toekomstbestendig maken.
	2.2 Gerichtte aanpak in buurten door renovatie van huurwoningen en woonomgeving (eigen kracht, zelfredzaamheid). Zoals in de gebiedsagenda de Monden.
	2.3 Voldoende betaalbaar aanbod voor mensen met een laag inkomen.
	2.4 Inspelen op woonbehoeften van bijzondere doelgroepen, zoals starters, wonen en zorg en wonen en werken, door het verstrekken van een verzilverlening, starterslening en een blijverslening.
	2.5 Centrumplan Borger (afrondende fase), Visie Borger-West en Verkenning op de Gloep.
3. Inspelen op de verwachte demografische ontwikkelingen.	3.1 Opstellen masterplan woningbouw 2018+: omvang en kwaliteit van de woningvoorraad inpassen in de demografische ontwikkelingen en het ontwikkeling woondashboard voor monitoring van de staat van het wonen in onze gemeente (zie verder paragraaf grondbeleid).
	3.2 Aantal te bouwen woningen bijstellen brengen o.b.v. prognose woonvisie en woningmarkt-onderzoeken (plancapaciteit).
	3.3 Actualiseren van bestemmingsplannen (Actualiseren van de vijf komdorpen).
4. Het ontwikkelen van een aanpak om te komen tot een toekomstbestendige woningvoorraad voor woningeigenaren met een laag inkomen (uitwerking regiodeal).	4.1 Wij ontwikkelen een gebiedsaanpak (proeftuin 'toekomstbestendig wonen') in het Mondengebied om de bestaande woningvoorraad kwalitatief te verbeteren op het gebied van duurzaamheid en levensloopbestendigheid.
5. Leefbaarheid in het Mondengebied vergroten (1 ^e Exloërmond, 2 ^e Exloërmond en Valthermond).	5.1 Uitvoering geven aan de projecten van de Gebiedsagenda de Monden.

Verbonden partijen

Verbonden partij	Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.
Doelstelling	De RUD Drenthe is ingesteld ter behartiging van de belangen van de deelnemers (gemeenten en provincie Drenthe) op het gebied van de uitvoering van taken van toezicht op en handhaving van de milieuvoorschriften krachtens de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en van de milieuwet- en regelgeving van het betreffende ministerie, alsook voor de uitvoering van taken op het gebied van vergunningverlening krachtens deze wet- en regelgeving.
Beleidsontwikkeling	Op basis van een integraal onderzoek in 2017 is een Ontwikkelprogramma opgesteld om te komen tot een robuuste, toekomstbestendige organisatie. In het programma zijn ontwikkelprojecten opgenomen om te komen tot een oplossing van de geconstateerde knelpunten. Daarnaast is ook het versneld toewerken naar risicogericht toezicht opgenomen in het Ontwikkelprogramma. De RUD Drenthe moet, net als bevoegde gezagen en organisaties die betrokken zijn bij de invoering van de Omgevingswet, zich voorbereiden op deze wet, dit is ook een onderdeel van het Ontwikkelprogramma.
Actiepunten	1. Uitvoeren Ontwikkelprogramma; 2. Invoeren van risicogericht toezicht; 3. Voorbereiden invoering Omgevingswet.

Verbonden partij	Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD)
Rechtsvorm	Coöperatie, vennootschap.
Doelstelling	Zorg voor de kwaliteit van het drink- en oppervlaktewater en goed en betaalbaar drinkwater.
Beleidsontwikkeling	-
Actiepunten	1. Uitblinken in de kernactiviteiten. 2. Vergroten van efficiency. 3. Realiseren van maatschappelijk toegevoegde waarde. 4. Duurzaam innoveren en samenwerken.

Subthema Openbare orde en veiligheid

Ambitie

Borger-Odoorn zet in op een sterk veiligheidsbewustzijn. De gemeente faciliteert inwoners hierin een eigen rol te pakken door een beroep te doen op het onderling vertrouwen, vriendelijkheid, alertheid en verbinding. De gemeentelijke organisatie vervult hierin een voorbeeldfunctie in de dienstverlening en bij de naleving van lokale en wettelijke regelgeving. De gemeente maakt daarbij maximaal gebruik van en neemt actief deel in de veiligheidshulpstructuren in lokaal en regionaal/landelijk verband.

Doelstellingen

Openbare orde en veiligheid	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
1. Veiligheidshulp-structuren zijn alert en effectief.	1.1 Borger-Odoorn vervult een zichtbare rol in de veiligheidshulpstructuren, zowel lokaal als regionaal/landelijk.
	1.2 Borger-Odoorn heeft een aandeel in facultatieve onderwerpen die bijdragen aan het vergroten van het veiligheidsbewustzijn.
2. Sterk veiligheids-bewustzijn binnen de gemeenschap Borger-Odoorn en de interne organisatie.	2.1 Voor medewerkers: minimaal één keer per jaar bewustwordingsbijeenkomst Regionaal Informatie en Expertisecentrum organiseren.
	2.2 Op publieksmonitor in de hal van het gemeentehuis draait altijd een veiligheidsitem (eigen kracht, zelfredzaamheid).
	2.3 OOV voert kennismakingsgesprek met nieuwe bestuurders en veiligheidsrelevante nieuwe medewerkers m.b.t. thema's ondermijning en VPT.
	2.4 Verbinding zorg en veiligheid: we onderhouden een structurele samenwerkingslijn tussen OOV-medewerkers en MO-medewerkers en, rechtstreeks of middellijk, met de stichting Sociale teams Borger-Odoorn.
3. Op veiligheidsbelang toegesneden vergunningverlening, subsidieverlening en handhaving.	3.1 Actueel Bibob-beleid (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen openbaar bestuur), evenementenbeleid, Opiumwetbeleid, prostitutiebeleid. We gaan het Bibob-beleid uitrollen naar de praktijk in de rest van de organisatie en hen daarbij ondersteunen en adviseren als back-officetaak.
	3.2 Deelname aan evenementenoverleg/-beleid KCC en denktank Omgevingsvisie.
	3.3 Gerichte en tijdige (schriftelijke) advisering OOV op adviesaanvragen organisatie.
	3.4 Borgen OOV in vergunningen-, toezicht- en handhavingsbeleid.
	3.5 Coördinatie en aansturing van de buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA) domein 1. Uitbouw van de BOA-inzet buiten alleen het parkeren.

Verbonden partijen

Verbonden partij	Veiligheidsregio Drenthe (VRD)
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.
Doelstelling	Vergroten van de (fysieke) veiligheid van de inwoners en bezoekers van Drenthe.
Beleidsontwikkeling	De VRD opereert vanuit vier missielijnen: 1. Wij treden op bij calamiteiten en crises; 2. Wij vergroten de bewustwording bij burgers, bedrijven en instellingen over fysieke veiligheid; 3. We zijn onderdeel van de samenleving; 4. Wij zijn een vitale en flexibele organisatie.
Actiepunten	Binnen deze missielijnen zijn de acties in 2020 vooral: 1. Vanuit de constatering dat het huidige organisatiemodel van de brandweer met de inzet van vrijwilligers op de langere termijn tegen de grenzen van het eigen stelsel aanloopt: door pilots en investeringen in toekomstbestendig brandweermateriaal helpen om de paraatheid voor nu op peil houden en voor de nabije toekomst door een andere wijze van brandweezorg de hulpverlening aan de inwoners goed en financieel verantwoord blijven organiseren. In 2020 zijn de veranderingen in de crisisorganisatie doorgevoerd n.a.v. de evaluatie in 2018. 2. Om brandveiligheid te stimuleren is er een hulpmiddel ontwikkeld voor eigenaren en gebruikers die het mogelijk maakt op een eenvoudige en laagdrempelige manier inzicht te geven in de brandveiligheid van hun pand. In 2019 zijn er bij meerdere gemeenten pilots geweest. Op basis van deze pilots wordt in 2020 toezicht op afstand verder ontwikkeld, mede in het licht van de komende Omgevingswet. 3. Vanuit het belang van de maatschappelijke verankering van de brandweezorg blijft behoud van vrijwilligheid bij de Drentse brandweerkorpsen nog steeds uitgangspunt. Ook in 2020 blijven investeren in het belang van 'Drentse inwoners als medehulpverlener'; hulpverlening is samenwerking overheid en inwoners. De VRD gaat 'midden in de samenleving' duurzaamheidsopgaven en energietransitie niet uit de weg. 4. Het project 'Jouw Digitale Werkomgeving' gaat in 2020 invulling geven aan de doelen om samenwerking, informatievoorziening, communicatie en kennisdeling binnen en buiten de organisatie en de samenwerking te stimuleren en te verbeteren. Europese en Nederlandse regeling (WNRA) dwingen de VRD om na te denken over andere vormen van werkgeverschap, met name de relatie met de vrijwilligers. Nieuwe vormen van vrijwilligheid vragen flexibiliteit van de organisatie om dit mogelijk te maken.

Subthema Wegen en verkeer

Ambitie

De gemeente Borger-Odoorn zet in op veilige en toekomstbestendige wegen. We hanteren daarbij de algemene normen voor wegenonderhoud (CROW) en onze eigen prioriteitstelling voor het onderhoud van de doorgaande en kernontsluitingswegen. We hebben speciale aandacht voor landbouwwegen die mede worden gebruikt voor toeristisch-recreatieve doeleinden. In onze aanpak zoeken we naar slimme combinaties om het onderhoud en de ontwikkeling van groen, riolering en verkeer gelijktijdig aan te pakken.

Doelstellingen

Wegen en verkeer	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
1. Veilige en toekomstbestendige wegen in de gemeente Borger-Odoorn.	1.1 Inzet van extra middelen (2018-2023) voor het groot onderhoud om de algehele kwaliteit van de wegen te verbeteren.
	1.2 Uitvoeringsprogramma wordt opgesteld middels de door de raad geaccordeerde prioriterings-sytematiek.
	1.3 Inventief combineren van onderhoud/ontwikkeling groen, riolering en verkeer met aanpak wegen.
2. Verbeteren plattelandswegen.	2.1 Gedurende de inzet van extra middelen (2018-2023) wordt jaarlijks € 400.000 geïnvesteerd in verbetering van plattelandswegen. (Fiets-) Plattelandswegen die worden gebruikt door recreanten en toeristen krijgen hierbij prioriteit.
	2.2 Uitvoering in overleg met LTO, agrarische loonwerkbedrijven (Cumela), recreatieschap en ondernemers. (eigen kracht, zelfredzaamheid).
	2.3 Zo mogelijk wordt gebruik gemaakt van (goedkopere) technische alternatieven voortkomend uit proef Denktank Plattelandswegen.
3. Uitvoering geven aan nieuw Gemeentelijk Verkeers- en Vervoerplan (GVVP).	3.1 Jaarlijks projecten uitvoeren die komen uit het uitvoeringsprogramma van het GVVP.
4. Alleen verlichten waar nodig.	4.1 Per situatie wordt in overleg met de inwoners gekeken naar de meest efficiënte en veilige vorm van verlichting.
5. Onderzoek Oost-West-verbinding	5.1 Dit onderzoek als onderdeel van het GVVP uitvoeren.
6. Netwerk snelfietsroutes.	6.1 Het vormen van een visie op bereikbaarheid in BOCE verband. Het netwerk snelfietsroutes is daar onderdeel van.
7. Versneld verduurzamen openbare verlichting.	7.1 Dit is uitgewerkt bij het thema 'Onze toekomst'.

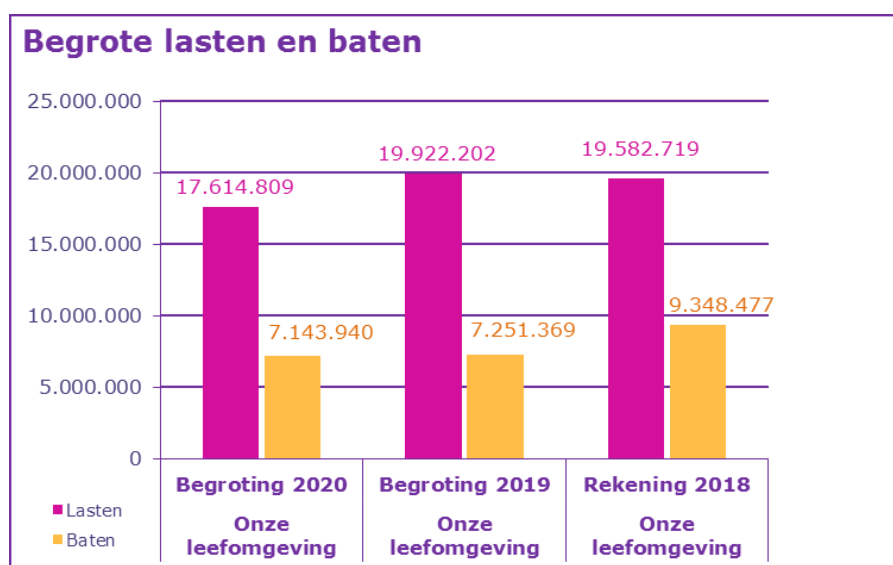
ONZE LEEFOMGEVING: WAT MAG HET KOSTEN?

Hieronder zijn de begrote baten en lasten per taakveld weergegeven. De cijfers van de rekening 2018 zijn conform de vastgestelde Rekening 2018. De cijfers van de begroting 2019 zijn conform de cijfers van de Bestuursrapportage 2019-I, aangevuld met de budgetten die zijn overgeboekt van 2018 naar 2019 onder de noemer van 'nog uit te voeren werken.' Dit verklaart grotendeels waarom sommige lasten een hogere raming hebben in 2019 dan in 2020. Verder zijn de effecten op de exploitatie van de vastgestelde notitie reserves en voorzieningen in de cijfers van 2019 verwerkt.

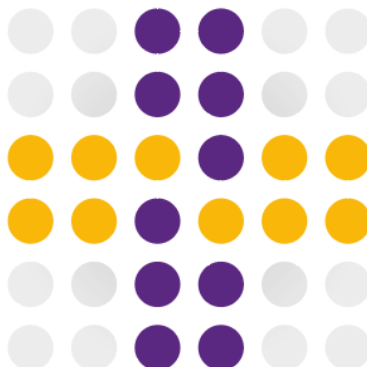
Op hoofdlijnen lichten we de overige verschillen toe:

- De lagere lasten van taakveld 0.3 in 2020 ontstaan doordat in de exploitatie van 2019 de stelpost bouwkunde al is verdeeld over de budgetten.
- De lagere lasten van taakveld 5.2 in 2020 ontstaan doordat in de exploitatie van 2019 de stelpost bouwkunde al is verdeeld over de budgetten. Het restant van het verschil is kapitaallasten en NUW.
- De hogere baten op taakveld 7.3 in 2020 worden verklaard doordat de lasten zijn toegenomen en we 100% kostendekkendheid toepassen. De hogere lasten afval zijn voor een deel op andere taakvelden geraamd (bijv. onttrekking reserve).
- De lagere lasten op taakveld 8.1 in 2020 zijn te verklaren doordat de inhuur derden in 2019 hoger zijn geraamd dan in 2020. Verder is de raming in 2019 voor het project Omgevingswet hoger dan in 2020. De baten in 2019 op taakveld 8.1 zijn hoger, omdat er in 2019 extra opbrengsten zijn geraamd vanwege verkopen uit snippergroen.

Onze leefomgeving	Begroting 2020			Begroting 2019			Rekening 2018		
Taakvelden	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	381	179	202	572	182	390	2.176	287	1.889
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.371	1	1.371	1.320	1	1.320	1.202	2	1.199
1.2 Openbare orde en veiligheid	167	-	167	182	-	182	196	-	196
2.1 Verkeer en vervoer	3.368	74	3.294	3.529	52	3.477	2.525	26	2.499
4.2 Onderwijshuisvesting	766	70	696	867	64	802	869	66	803
5.2 Sportaccommodaties	1.589	280	1.310	2.538	282	2.257	1.734	492	1.242
5.5 Cultureel erfgoed	0	-	0	0	-	0	0	-	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.338	29	3.309	3.557	17	3.541	3.344	74	3.271
7.2 Riolering	1.731	2.926	-1.195	1.883	3.059	-1.176	1.853	3.063	-1.209
7.3 Afval	1.868	2.720	-852	1.805	2.468	-663	1.720	2.181	-461
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	391	155	236	409	153	256	419	145	274
8.1 Ruimtelijke ordening	1.219	35	1.184	1.679	140	1.539	1.107	90	1.018
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreine	61	100	-39	57	100	-43	1.464	1.845	-381
8.3 Wonen en bouwen	1.364	574	790	1.523	734	789	973	1.078	-105
Totaal	17.615	7.144	10.471	19.922	7.251	12.671	19.583	9.348	10.234

5. ONZE PORTEMONNEE

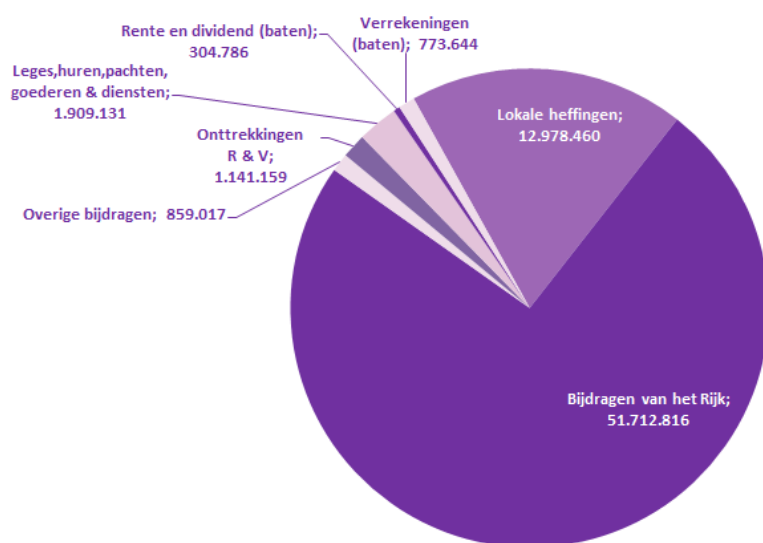
Onze huidige financieel
gezonde positie ook voor
de toekomst behouden

Verantwoord keuzes maken
door faseren en prioriteren
in onze ambities en
bestedingsvoorstellen

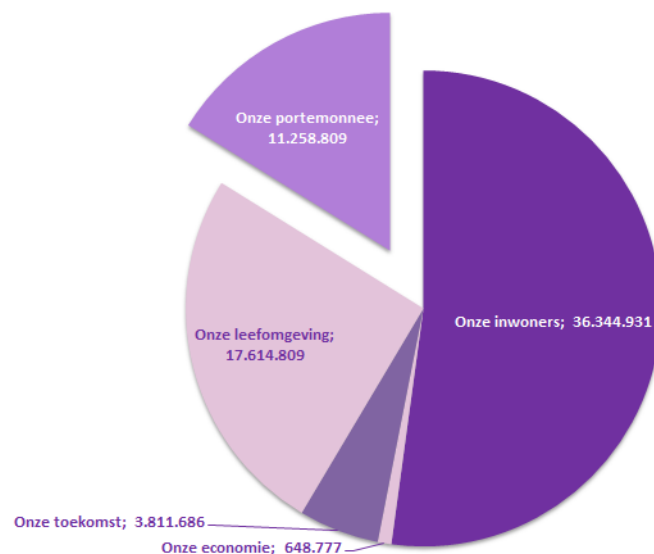
Het thema Onze portemonnee heeft geen afzonderlijke subthema's.
Het thema gaat in op de volgende onderwerpen:

- Overzicht van baten en lasten;
 - Financiële Beleidskaders;
 - Ombuigingen 2020;
 - De Knoppen;
- Financiële begroting 2020.

Overzicht van baten en lasten

Baten € 69.679.012

Lasten € 69.679.012

De gemeente heeft in 2020 bijna € 70 miljoen aan baten. Het grootste deel hiervan komt van het Rijk, namelijk ongeveer € 52 miljoen. Daarnaast ontvangen wij bijna € 13 miljoen aan belastingen: ca. € 6 miljoen aan OZB, bijna € 2,5 miljoen aan afvalstoffenheffing € 3 miljoen aan rioolrechten en bijna € 1,5 miljoen aan toeristenbelasting. De overige opbrengsten zijn onder andere opbrengsten voor leges, rente, huren en pachten. Met deze totale opbrengsten kunnen we uitvoering geven aan de ambities en doelen die in de thema's benoemd zijn.

De gemeente is niet uit op het maken van winst. Daarom zijn de totale lasten gelijk aan de totale baten, dus ook bijna € 70 miljoen. Voor het thema 'Onze inwoners' wordt ca. € 36 miljoen uitgegeven. Voor het thema 'Onze leefomgeving' ca. € 18 miljoen, het thema 'Onze toekomst' bijna € 4 miljoen en voor 'Onze economie' ruim € 600.000. Daarnaast is er nog een thema 'Onze portemonnee' waar ruim € 11 miljoen aan wordt uitgegeven.

In Onze portemonnee beschrijven we de beschikbare financiële ruimte voor onze nieuwe of gewijzigde ambities in de begroting 2020 en de meerjarenbegroting 2021-2024. Daaruit volgen bestedingsvoorstellen om een deel van onze middelen van Onze portemonnee over te dragen naar de thema's voor het realiseren van nieuwe ambities. We laten zien hoe dit van invloed is op onze financiële positie.

Financiële Beleidskaders

Inleiding

In de Kadernota 2020 hebben we de financiële kaders tegen het licht gehouden. Dit zijn kaders voor het omgaan met de baten en lasten van onze Portemonnee. Deze financiële kaders zijn leidend voor de gehele budgetcyclus en zijn de basis voor de begroting 2020. In de raadsvergadering van 27 juni 2019 heeft u bij het vaststellen van de Kadernota 2020 expliciet ingestemd met de voorgestelde financiële kaders. In deze vergadering heeft u tevens gevraagd of het ook mogelijk is om bij de begroting 2020 de financiële kaders eventueel nog te wijzigen. Dit is uiteraard mogelijk. U heeft bij de begroting alle gelegenheid om amendementen in te dienen.

Brief financieel beleid n.a.v. brief provincie

Eind 2018 is van de Provincie Drenthe, als financieel toezichthouder, een brief ontvangen over een aantal financiële bevindingen met betrekking tot onze begroting 2019. Deze brief is als ingekomen stuk in de raadsvergadering van 7 februari 2019 behandeld. In de Kadernota 2020 hebben wij u inhoudelijk over de brief geïnformeerd.

Op 21 mei jl. heeft bestuurlijk/ambtelijk overleg plaatsgevonden over de tweede fase begrotingsonderzoek met de provincie plaatsgevonden. Dit gesprek over de begroting vindt jaarlijks plaats. Naast de gebruikelijke informatie-uitwisseling over de reguliere- en lopende zaken lag nu het accent vooral op onze aanpak van de vijf bevindingen van de provincie. Tijdens het gesprek bleek, dat de provincie zich helemaal kan vinden in onze voorstellen om de begroting 2020 zodanig op te stellen dat er voor de provincie geen aanleiding meer is de uitkomst van het saldo van onze begroting op deze punten aan te passen.

Toelichting financiële beleidskaders

In bijlage I van deze begroting hebben we de financiële beleidskaders toegevoegd. In de Kadernota hebben we u een uitgebreide toelichting op de financiële beleidskaders gegeven. In deze begroting geven wij een actualisatie ten opzichte van de Kadernota. Voor de overige toelichtingen verwijzen we naar de Kadernota.

De kaders zijn (met uitzondering van de reserves) ten opzichte van de Kadernota 2020 niet aangepast. De kaders van de reserves zijn in deze begroting 2020 wel aangepast. Zie hiervoor de toelichting bij punt 12. Reserves.

Wij hanteren bij de toelichting van de kaders dezelfde nummering van de kaders, zoals ook in bijlage 1. opgenomen

2. Beleidsintensivering (knop 2)

Uit bijlage I blijkt dat het minimumbedrag van de begroting en Bestuursrapportage I voor toekenning van nieuw beleid € 250.000 is. In de begroting 2019 hebben we verzuimd om dit bedrag beschikbaar te stellen voor nieuw beleid bij de eerste Bestuursrapportage. Om te voorkomen dat dit weer gebeurt, hebben wij van budget beleidsintensivering (knop 2) van alle jaarschijven € 250.000 gehaald bij het selecteren van de bestedingsvoorstellen. Zichtbaar is dat er na verwerking van de bestedingsvoorstellen in deze begroting ruim € 250.000 resteert voor BERAP 2020-I.

5. Gemeentefonds

In het onderdeel Financiële begroting is een uitgebreide toelichting over het gemeentefonds opgenomen.

9. Bedrijfsvoering

Afspraak raad

Wij hebben met uw raad een zogenaamde volumeafspraken. Deze afspraak houdt in dat de budgetten voor personele kosten jaarlijks met 3% geïndexeerd worden.

Deze indexering wordt ingezet voor:

- Cao-ontwikkelingen;
- Premies en sociale lasten;
- Organisatieontwikkelingen.

Deze afspraak geldt niet voor nieuwe taken.

Bij de behandeling van de begroting 2019 en de bestedingsvoorstellen 2019 is de bedrijfsvoering uitvoerig aan de orde gekomen. Wij hebben daarbij voorgesteld om de knelpunten in de bedrijfsvoering op te lossen door 1% (van de 3%) hiervoor aan te wenden. Dit betekent 1% voor organisatieontwikkelingen en 2% voor cao-ontwikkelingen en premies en sociale lasten. Daarnaast hebben wij voorgesteld het risico van prijsstijging (cao en premies) boven de 2% te accepteren. Als deze kosten meer dan 2% zijn, verwerken we deze vooraf in de begroting of achteraf in de Bestuursrapportages.

Nieuwe Cao gemeenten

De VNG en de vakbonden FNV, CNV en CMHF hebben deze zomer een akkoord over de nieuwe cao voor gemeentepersoneel afgesloten. Het akkoord bevat afspraken over de salarisontwikkeling, de transitievergoeding, een werkgeversbijdrage, verlof en vitaliteit. De cao loopt van 1 januari 2019 tot 1 januari 2021.

De totale stijging van het salaris bedraagt 6,25% en wordt gefaseerd over 2019 en 2020 uitbetaald. De totale structurele stijging voor 2019 en 2020 bedraagt substantieel meer dan de beschikbare 2% voor de cao-ontwikkelingen en premies en sociale lasten. We verwachten voor 2019 op dit moment geen overschrijding van het budget. Voor 2020 verwachten we een overschrijding van de salariskosten van € 251.000. Conform onze afspraken hebben we deze overschrijding verwerkt in de bijstellingen van deze begroting 2020. Zie ook hiervoor de mutaties van knop 1 Saldo Begroting.

10. Gemeenschappelijke regelingen

In de Kadernota 2020 zijn de bijdragen voor tekorten van Emco en Wedeka boven de € 500.000 ten laste van knop 1 saldo begroting gebracht. In de begroting 2019 werden deze bedragen gedekt uit knop 2 beleidsintensivering. Maar op verzoek van de provincie zijn deze nu ten laste van het begrotingssaldo gebracht, omdat het structurele lasten zijn. In de Kadernota 2020 hebben we u over het effect voor de knoppen 1 en 2 geïnformeerd.

Bij het opstellen van deze begroting 2020 hebben we de begrotingen 2020 en meerjarenramingen 2021-2023 van de zeven gemeenschappelijke regelingen (GR'en) gecontroleerd en geïnventariseerd in hoeverre de gevraagde bijdrage voor de komende jaren in onze begroting is opgenomen. In de Kadernota 2020 hebben we de ramingen aangepast aan de gevraagde bijdrage van de GR. Na de Kadernota 2020 hebben we nog een beperkt aantal mutaties tussen onze raming en de gevraagde bijdrage van de GR ontvangen. Deze mutaties brengen we ten laste van het begrotingssaldo.

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Mutaties GR'en op saldo	-5.408	-11.208	-12.308	-13.408

12. Reserves

De kaders zijn aangepast naar aanleiding van de nota reserves en voorzieningen. In de Kadernota 2020 staat bij de kaders een bandbreedte voor de solvabiliteit van 25-40% en het streven naar een gewenste Weerstandsdeel algemene reserve (WAR) van minimaal 20%. Naar aanleiding van de opiniërende raadsvergadering van 6 juni 2019 over deze nota hebben wij het voorstel aangepast en heeft u ingestemd met het aangepast voorstel. Dit betekent dat het kader voor solvabiliteit een minimum van 25% is en dat het streven naar een gewenste WAR is komen te vervallen. Het kader is in deze begroting, conform besluit over de nota reserves en voorzieningen, aangepast.

14. Projecten (Vastgoed en Geld)

Het budget voor Vastgoed en Geld wordt jaarlijks met € 50.000 verhoogd. De intentie van dit budget is om knelpunten met betrekking tot kapitaalgoederen (wegen, groen, gebouwen) te verminderen.

In de Kadernota 2020 staat (bijlage 1) dat voorlopig tot en met het jaar 2023 het budget jaarlijks met € 50.000 wordt verhoogd. In deze begroting 2020 voegen we in de meerjarenraming het jaar 2024 toe. De knelpunten zijn naar verwachting ook na deze periode (deels door niet indexering van budgetten) actueel. Wij adviseren om het budget Vastgoed en Geld ook na 2023 met € 50.000 structureel per jaar te blijven verhogen.

14. Projecten (Sociaal Domein)

In de gedachte van het regenboogmodel blijft ontschotting bestaan. We blijven integraal kijken naar het Sociaal Domein. Voor de 3D-budgetten (jeugd, Wmo, participatie) passen we wel een schot toe. Voor jeugd was dit ook een amendement bij de behandeling van de begroting 2019. Conform dit amendement passen we dit toe voor de 3D budgetten. Dit doen we zodat we inzichtelijk kunnen maken hoeveel kosten we hebben per deelgebied.

15. Belastingen: OZB

Bij de begrotingsbehandeling 2019 is besloten om de OZB-verhoging te beperken tot 1,75%. Dit was een percentage van 2,75%. Het verlaagde percentage van 1,75% is ook voor de jaren 2020 t/m 2023 verwerkt in onze meest recente meerjarenbegroting.

In de Kadernota 2020 hebben we overwegingen voor de tariefstijging OZB 2020 geformuleerd en u gelegenheid gegeven om ons suggesties te doen voor een voorstel over het tarief OZB voor het jaar 2020.

We nemen onze verantwoordelijkheid ten aanzien van aanpassingen van wetgeving, de decentralisatie en diverse beleidsdoelstellingen van het Rijk. We zien dat het Rijk veel van gemeenten vraagt en hiervoor geen of onvoldoende middelen beschikbaar stelt. In de begroting 2020 nemen we voor het bovenstaande onze verantwoordelijkheid en stellen een OZB verhoging van 1,75% naar 5% voor om het bovenstaande te realiseren.

Voor een gemiddeld huishouden betekent de aanpassing van OZB, afvalstoffenheffing, rioolrechten in 2020 per jaar het volgende:

Lastendruk per huishouden	2020	2019
OZB	427	407
Afvalstoffenheffing	218	192
Rioolrechten	229	241
Totaal:	874	841

Dat is een stijging van afgerond € 33 per jaar voor een gemiddeld huishouden.

15. Belastingen: toeristenbelasting

Het was de intentie van het Recreatieschap Drenthe om in het voorjaar van 2019 met een advies te komen voor het tarief van de toeristenbelasting voor de komende jaren. In dit advies zal dan ook de tariefdifferentiatie (bijvoorbeeld campings een ander tarief van hotels) aan de orde komen. Dit advies hebben wij tot nu toe nog niet ontvangen. Voor het jaar 2020 heeft u bij de Kadernota 2020 besloten het tarief per overnachting met 5 eurocent te verhogen.

Vervolgens wachten we het verdere advies van het recreatieschap af en komen dan met een voorstel voor het tarief voor de jaren vanaf 2021. Dit voorstel komt bij de Kadernota 2021.

17. Leges

De verhoging van de OZB is gekoppeld aan de leges. We stellen in 2020 een OZB verhoging van 5% voor. Dat geldt ook voor de tarieven van de leges. Deze aanpassingen nemen we mee in de legesverordening. We merken op dat niet alle leges met 5% kunnen worden verhoogd. Dit komt doordat de tarieven van de rijbewijzen, paspoorten en ID-kaarten al het maximum wettelijk tarief hebben.

Ombuigingen

Inleiding

In deze paragraaf gaan we in op de bestuurlijke ombuigingen 2020. We hebben een aantal voorstellen in de Kadernota 2020 gepresenteerd en hebben deze in deze begroting uitgewerkt. Daarnaast zoomen we in op een nieuwe ombuiging. We stellen een incidentele ombuiging van € 300.000 voor om onze ambities met betrekking tot de incidentele bestedingsvoorstellen te kunnen dekken.

Bestuurlijke ombuigingen 2020

In de Kadernota 2020 is voorgesteld om in te stemmen met de autonome nieuw voor oud voorstellen 2020. De bestuurlijke voorstellen 2020 worden geconcretiseerd in deze begroting 2020. Hieronder is het overzicht voor de ombuigingen weergegeven. We merken op dat er in de Kadernota 2020 een totaal van € 638.500 structureel is genoemd. In onderstaand overzicht is uitgegaan van € 578.500. Het verschil komt door de verhoging van de toeristenbelasting van € 60.000 door de tariefsverhoging van € 1,15 naar € 1,20 per overnachting.

M.b.t. de voorstellen van het Sociaal Domein merken we op dat waar het een beleidswijziging betreft (punt 8), we de Adviesraad sociaal domein om een advies hebben gevraagd. Voor het overige hebben we de Adviesraad in het algemeen geïnformeerd over de ombuigingsplannen van het college.

Nr.	Omschrijving	Thema	Taakveld	Structureel 2020
				Ombuiging
1	Taakstelling Re-integratiebudget	1	6.5	100.000
2	Steunfonds	1	6.3	10.000
3	Dienstverlening Andes	1	6.2	50.000
4	Contractverplichtingen jeugdzorg	1	6.2	25.000
5	Jeugdhulp (taakstelling)	1	6.72	250.000
6	Wmo (taakstelling)	1	6.71	50.000
7	Flexibel subsidie budget	1	6.1	23.500
8	Stoppen collectieve zorgverzekering	1	6.3	25.000
	Subtotaal Sociaal Domein:			533.500
9	Kostendekkendheid leges	1	0.2	20.000
10	Principeverzoeken	1	0.2	15.000
11	Externe dienstverlening Borg	4	5.7	10.000
	Subtotaal BORG/KCC:			45.000
	Totale invulling ombuiging			578.500

Toelichting

1. Ombuiging re-integratiebudget

De ombuiging bedraagt € 100.000 structureel. We verwachten dit bedrag te kunnen vinden door kritischer te kijken naar de inkoop van re-integratietrajecten. Daarbij kijken we niet alleen naar het aantal ingekochte trajecten, maar gaan we ook in gesprek met de partijen over de prijs van deze trajecten. De verwachting is dat we hiermee ongeveer € 50.000 kunnen realiseren. Daarnaast willen we de gemeentewerf en de andere infrastructuur van BORG meer gaan inzetten voor het activeren en trainen van werkzoekenden. Het Buurtbedrijf zou bijvoorbeeld hier kunnen worden ondergebracht. We denken op deze manier eveneens een besparing van ongeveer € 50.000 te kunnen realiseren.

Financieel effect: € 100.000 structureel voordelig

2. Steunfonds

De ombuiging bedraagt € 10.000 structureel. Het Steunfonds gebruiken we voor individuele situaties waarvoor de bestaande wet- en regelgeving geen soelaas biedt. Denk hierbij aan situaties van dreigende huisuitzettingen en dergelijke. Het gaat om het ultieme maatwerk binnen het sociaal domein. Het is niet te voorspellen hoe vaak van het Steunfonds gebruikt wordt gemaakt, maar we denken dat deze korting haalbaar is. Het risico van incidenteel bijramen blijft echter bestaan.

Financieel effect: € 10.000 structureel voordelig

3. Dienstverlening Andes

Afgelopen periode is met Andes gekeken naar het totale budget en de prioritering in dienstverlening die bij Andes wordt afgenomen. Hierbij zijn de verschillende soorten dienstverlening (o.a. opbouwwerk, jongerenwerk, buurtbemiddeling, mantelzorgondersteuning, vrijwilligersondersteuning) nader bekeken en heroverwogen. Het voorstel is om in ieder geval de coördinatiekosten buurtbemiddeling te heroverwegen. Dit staat los van een wens voor uitbreiding van opbouwwerk en het langduriger onderbrengen van taalhuiscoördinatie bij Andes. Wij verwachten door prioritering in het takenpakket van Andes invulling te kunnen geven aan de ombuiging van € 50.000.

Financieel effect: € 50.000 structureel voordelig

4. Contractverplichtingen jeugdzorg

De ombuiging bedraagt € 25.000 structureel. Dit denken wij te bereiken door de inkoop in het preventieve veld te heroverwegen, waarbij we kijken naar de zorgvraag die er op dit moment is. Hierbij kijken we opnieuw of de interventies die in het verleden effectief zijn gebleken nu nog steeds passend zijn. Dit volgt uit de ontwikkelingen gekoppeld aan het preventieplan.

Financieel effect: € 25.000 structureel voordelig

5. Jeugdhulp (ombuiging)

De ombuiging bedraagt € 250.000 structureel. We verwachten deze ombuiging te bereiken door de volgende acties:

- In samenwerking met de andere gemeenten in Zuid-Drenthe een ander inkoopmodel hanteren. De Drentse gemeenten trekken hier ook gezamenlijk bij op.
- Door te investeren in praktijkondersteuners van huisartsen die voorkomen dat de huisarts teveel verwijst naar (dure) jeugdhulp. De verwachting is dat de praktijkondersteuners zichzelf kunnen terugverdienen;
- Beter te controleren op de declaraties die binnenkomen van Jeugdhulpaanbieders.
- Stappen te zetten om meer jeugdhulp te 'normaliseren'. Normaliseren betekent het proberen te overtuigen van de inwoners dat bepaalde problematiek van jongeren 'normaal' is.

Financieel effect: € 250.000 structureel voordelig

6. Wmo (ombuiging)

De ombuiging bedraagt € 50.000 structureel. We verwachten dit bedrag te vinden doordat het Rijk naar verwachting de gemeente gaat compenseren voor het nieuwe abonnementstarief huishoudelijke hulp. Dekking zal dus in het budget huishoudelijke hulp gevonden worden.

Financieel effect: € 50.000 structureel voordelig

7. Flexibel subsidie budget

We stellen voor € 23.500 te bezuinigen op het flexibel subsidiebudget. Hiermee verlagen we het subsidieplafond dus met € 23.500. Omdat het subsidiebedrag per activiteit niet daalt is het gevolg dat we dus minder activiteiten kunnen subsidiëren. Hierdoor kunnen minder activiteiten binnen de gemeente worden gesubsidieerd.

Financieel effect: € 23.500 structureel voordelig

8. Stoppen collectieve zorgverzekering

We verwachten € 25.000 structureel te kunnen besparen door de collectieve zorgverzekering voor minima te beëindigen per 1 januari 2020. Een deel van de structurele kosten, te weten € 5.000, willen we blijven inzetten voor de doelgroep. Bijvoorbeeld voor de extra inzet van de Voorzieningenwijzer. De Voorzieningenwijzer helpt mensen met een laag inkomen onder andere bij het kiezen van de best passende elektriciteitsleverancier, maar dus ook de best passende zorgverzekering.

Financieel effect: € 25.000 structureel voordelig

9. Kostendekkendheid leges

Deze ombuiging realiseren we door de opbrengsten van de bouwleges te verhogen. Hier ligt geen wijziging van de tarieven aan ten grondslag, want de opbrengsten uit bouwleges waren relatief laag begroot. Het gevolg hiervan is dat het kostendekkendheid percentage van de fysieke leefomgeving toeneemt, maar de 100% kostendekkendheid wordt niet overschreden.

Financieel effect: € 20.000 structureel voordelig

10. Principeverzoeken

In reactie op de motie "Principeverzoeken" is onderzocht op welke wijze de kosten van een principeverzoek verrekend kunnen worden. We verwachten extra opbrengsten te realiseren door een bedrag in rekening te brengen voor aanvragen die uiteindelijk niet tot een aanvraag voor een vergunning leiden.

Financieel effect: € 15.000 structureel voordelig

11. Externe dienstverlening Borg

Voor bepaalde specifieke activiteiten die niet direct tot het basispakket van Borg behoren zal voor externe initiatiefnemers een voorcalculatie uitgevoerd worden. Deze calculatie brengt transparant in beeld welke kosten verwacht worden. De betreffende externe initiatiefnemer kan op basis van deze calculatie besluiten of Borg deze werkzaamheden uit moet voeren.

Financieel effect: € 10.000 structureel voordelig

Nieuwe incidentele ombuiging

Om u een sluitende begroting 2020 aan te bieden stellen we een incidentele ombuiging van € 300.000 voor. In de BERAP 2020-I komen we met voorstellen op welke wijze we invulling aan deze ombuiging geven.

De Knoppen

In dit onderdeel beschrijven we de beschikbare bestedingsruimte voor het begrotingsjaar 2020 en de meerjarenbegroting 2021-2024. We beschrijven hoe de bestedingsruimte zich heeft ontwikkeld ten opzichte van de Kadernota 2020. Met deze bestedingsruimte kunnen we onze nieuwe of gewijzigde ambities realiseren. De bestedingsruimte bestaat uit 5 knoppen:

Knop saldo begroting: de structureel beschikbare middelen die we kunnen inzetten voor meerjarige kosten.

Knop beleidsintensivering: de incidenteel beschikbare middelen die we kunnen inzetten voor eenmalige kosten.

Knop belastingdruk: de gemiddelde ontwikkelingen van onze lokale belastingen ten opzichte van de voorgaande jaren: Onroerende Zaak Belastingen (OZB), afvalstoffenheffing en rioolheffing.

Knop ombuigingen: de middelen die we kunnen vrijspelen door oud beleid te schrappen om ruimte vrij te spelen voor nieuwe bestedingen.

Knop Vrije Algemene Reserve (VAR): de middelen die we eventueel aanvullend beschikbaar hebben om onze ambities te realiseren. De inzet van de VAR is een mogelijkheid die telkens goed en behoedzaam afgewogen dient te worden. Het aanwenden van deze middelen is namelijk van directe invloed op de verhouding tussen ons eigen vermogen (reserves) en vreemd vermogen (leningen) en daarmee dus van invloed op onze financieringspositie.

2.1 Knop 1: Bestedingsruimte en bestedingsvoorstellen vanuit saldo begroting

In onderstaand overzicht is het verloop van knop 1 saldo begroting zichtbaar.

Saldo begroting ($\times \text{€ } 1.000$)

	2020	2021	2022	2023	2024
Stand Kadernota 2020	70	290	819	1.216	1.216
Ontwikkelingen					
1. Effecten Meicirculaire memo structureel	38	-162	-402	-451	-451
2. Amendement minima	-25	-25	-25	-25	-25
3. Resultaat financiering (kapitaallasten)	169	279	279	285	319
4. Cao stijging boven 2% en volumeafsprak	-252	-334	-353	-381	-801
5. Extra middelen jeugd Meicirculaire	220	415	415	415	415
6. Voogdij 18+ Meicirculaire		169	183	91	91
7. Septembercirculaire 2019	425	550	600	525	550
8. Verhoging OZB van 1,75% naar 5% in 2020	190	190	190	190	190
9. Overige bijstellingen	-51	-59	-70	-25	577
10. Bestedingsvoorstellen structureel 2020	-668	-668	-668	-668	-668
11. Effecten Kiezen voor de Toekomst 2021		-377	-377	-377	-377
12. Overheveling naar knop 2	-100				
Stand begroting 2020 -2024	16	268	591	795	1.035

Toelichting

1. Over de effecten van de meicirculaire 2019 bent u middels een memo in juni 2019 geïnformeerd.
2. In de BERAP 2019-I heeft u een amendement over minima aangenomen. Dit betreft het vervallen van een ombuiging.
3. Resultaat financiering betreft een aanpassing van kapitaallasten met betrekking tot vaste activa, reserves en voorzieningen en vaste geldleningen.
4. Cao stijging boven 2% en volumeafspraken is toegelicht bij het onderdeel Financiële kaders (punt 9).
5. Extra middelen jeugd Meicirculaire betreft gelden die we in eerste instantie als incidenteel (knop 2) hadden opgenomen. Landelijk hebben toezichthouders aangegeven dat er van uit mag worden gegaan dat de incidentele Rijksvergoeding van landelijk € 300 miljoen structureel mag worden geraamd. Een deel (€ 194.715) van de € 415.000 voor jaarschijf 2020 is aan het Sociaal Domein toegevoegd. Het restant aan saldo begroting. Voor een verdere toelichting verwijzen we naar "Wat mag het kosten?" van thema Onze inwoners.
6. De post Voogdij 18+ lichten we toe in "Wat mag het kosten?" van thema Onze inwoners.
7. De septembercirculaire 2019 lichten we toe in het onderdeel Financiële begroting van thema Onze portemonnee.
8. De verhoging van de OZB is toegelicht bij de Financiële kaders en de paragraaf Lokale heffingen.
9. Dit betreft de overige bijstellingen die we verwerken om de jaarschijven 2020 t/m 2024 te actualiseren. Hieronder vallen de effecten van verbonden partijen, indexen, huur, stelposten, energie, € 50.000 naar knop 2 voor jaarschijf 2024 etc.
10. De bestedingsvoorstellen (DPL) zijn in bijlage IV toegelicht.
11. Dit zijn de financiële effecten van 'Kiezen voor de toekomst' voor jaarschijf 2021. Deze zijn verder toegelicht in bijlage IV.
12. In verband met de dekking van incidentele lasten wordt € 100.000 overgeheveld van knop 1 naar knop 2.

2.2 Knop 2: Bestedingsruimte en bestedingsvoorstellen vanuit beleidsintensivering

Hieronder presenteren we het verloop van budget beleidsintensivering voor het jaar 2020.

 Beleidsintensivering (x € 1.000)	2020
Stand Kadernota 2020	731
Ontwikkelingen	
1. Effecten Meicirculaire memo incidenteel	265
2. Bijstellingen paspoorten en ID-kaarten	-66
3. Extra middelen jeugd Meicirculaire	-415
4. Bestedingsvoorstellen incidenteel 2020	-1159
5. Storting uit knop 1	100
6. Nader in te vullen ombuiging	300
7. Onttrekking Vrije Algemene Reserve	500
	
Stand begroting 2020	256

Toelichting

1. Over de effecten van de meicirculaire 2019 bent u middels een memo in juni 2019 geïnformeerd.
2. In deze begroting 2020 hebben we de opbrengsten van paspoorten en ID-kaarten neerwaarts bijgesteld. Zie hiervoor de toelichting bij het onderdeel "Wat mag het kosten?" van het thema Onze inwoners.
3. Dit betreft de overheveling van knop 1 naar knop 2 van € 50.000 voor jaarschijf 2024. Dit doen we jaarlijks met de gedachte dat knop 2 in de meerjarenraming groeit, zodat er meer ruimte ontstaat voor incidentele wensen.
4. Voor extra middelen jeugdzorg Meicirculaire zie de toelichting van knop 1 en ook de toelichting bij "Wat mag het kosten?" van thema Onze inwoners.
5. De incidentele bestedingsvoorstellen lichten we toe in bijlage IV.
6. Dit zijn de financiële effecten van 'Kiezen voor de toekomst' voor jaarschijf 2021. Deze zijn verder toegelicht in bijlage IV.
7. Dit betreft een overheveling van knop 1 naar knop 2.
8. Dit betreft een incidentele ombuiging van € 300.000. Bij het onderdeel Ombuigingen 2020 in thema Onze portemonnee is dit toegelicht.
9. Een onttrekking aan de Vrije Algemene Reserve (VAR) van € 500.000 is noodzakelijk voor dekking van de incidentele bestedingsvoorstellen. Voor een verdere toelichting verwijzen we naar knop 5 in Onze portemonnee.

2.3 Knop 3: Bestedingsruimte en bestedingsvoorstellen vanuit ontwikkeling belastingen

Het effect van knop 3 is € 190.000. Dit betreft de eenmalige OZB verhoging van 1,75% naar 5% in 2020. Onze meerjarenraming 2021-2024 is gebaseerd op 1,75%. Het structureel voordeel van 3,25% is toegevoegd aan knop 1 saldo begroting. De toeristenbelasting is reeds verhoogd bij de Kadernota 2020, dus de verhoging van het tarief van € 1,15 naar € 1,20 per overnachting heeft geen invloed. Verder merken we op dat de aanpassingen van de opbrengsten van afval en riool 100% kostendekkend zijn en daarmee budgettair neutraal verlopen. Deze mutaties hebben geen effect op knop 1 saldo begroting.

 Belastingen (x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024
Stand Kadernota 2020	0	0	0	0	0
Ontwikkelingen					
OZB verhoging van 1,75% naar 5%	190	190	190	190	190
Toeristenbelasting > of < dan € 1,20	0	0	0	0	0
					
Stand begroting 2020-2024	190	190	190	190	190

2.4 Knop 4: Ombuigingen

In deze begroting stellen we een aantal bestuurlijke ombuigingen voor die we in de Kadernota 2020 hebben aangekondigd. Deze ombuigingen hebben we bij de begrotingswijziging van de Kadernota 2020 verwerkt als een stelpost en bij deze begroting 2020 concretiseren we de voorstellen.

De opbrengst van deze ombuigingen was bij de Kadernota 2020 al verwerkt in de uitkomst van knop 1 saldo begroting, dus de opbrengst die hieronder zichtbaar is, wordt niet toegevoegd aan knop 1. Voor een specificatie verwijzen we naar het onderdeel ombuigingen van onze Portemonnee.

Verder hebben we in de begroting 2020 een incidentele ombuiging van € 300.000 opgenomen die we nader gaan invullen bij de BERAP 2020-I. Deze ombuiging dienen we te realiseren door budgetten in de thema's te verlagen of opbrengsten te verhogen.

 Nieuw beleid voor oud (x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024
Stand Kadernota 2020	0	0	0	0	0
Ontwikkelingen					
Opbrengst Onze Inwoners structureel	569	569	569	569	569
Opbrengst Onze Toekomst structureel					
Opbrengst Onze Economie structureel					
Opbrengst Onze Leefomgeving structureel	10	10	10	10	10
Opbrengst Onze Portemonnee structureel					
Subtotaal:	579	579	579	579	579
Nader in te vullen ombuiging incidenteel	300				
Subtotaal:	300				
					
Stand begroting 2020 - 2024	879	579	579	579	579

2.5 Knop 5: Bestedingsruimte en bestedingsvoorstellen vanuit Vrije Algemene Reserve (VAR)

De VAR zetten we in om een eventueel tekort op het saldo beleidsintensivering (knop 2) weer aan te vullen en zo nodig weer op het minimale niveau van € 250.000 te brengen. Hieronder is het verloop zichtbaar sinds 1 januari 2019. Het negatief jaarrekening resultaat 2018 is in mindering gebracht op de VAR. Ook de onttrekkingen voor de bestedingsvoorstellen 2019 en de bestedingsvoorstellen van de begroting 2020 zijn op de VAR in mindering gebracht. Er resteert een saldo van € 1.269.000.

 Vrije reserve (x € 1.000)	2020
Stand 1 januari 2019	2.512
Ontwikkelingen	
Jaarrekening resultaat 2018	-243
Onttrekking bestedingsvoorstellen 2019	-500
Onttrekking begroting 2020	-500
	
Stand begroting 2020	1.269

Financiële begroting 2020

In dit onderdeel gaan we nader in op een aantal onderwerpen die veelal financieel zijn. Dit betreffen de vennootschapsbelasting en overhead, specificatie Gemeentefonds, structurele en incidentele mutaties reserves, overzicht van incidentele baten en lasten, structureel begrotingssaldo en de verbonden partijen.

Vennootschapsbelasting en overhead

Vennootschapsbelasting

Door de inwerkingtreding van de 'Wet modernisering Vennootschapsbelasting (VPB) overheidsondernemingen' zijn gemeenten per 1-1-2016 VPB verschuldigd over winstgevendende ondernemersactiviteiten.

Samen met bureau EFK is onderzoek gedaan naar de impact van deze nieuwe wetgeving. Alleen de activiteiten binnen de grondexploitatie is voor de gemeente Borger-Odoorn een VPB plichtige activiteit. In deze begroting is geen raming opgenomen voor te betalen VPB. Als wij over 2020 VPB verschuldigd zijn dan wordt deze gedekt uit de bufferreserve gronden.

Overhead

Sinds het jaar 2017 presenteren gemeenten conform BBV wetgeving een overzicht van de overheadkosten in hun begroting. Voor de overhead is een landelijk verplicht gestelde definitie gemaakt. De definitie van overhead luidt: 'alle kosten die samenhangen met sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.' Het uitgangspunt is dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken en/of activiteiten.

De overhead bedraagt in 2020: € 9.002.937. Onder de overhead vallen bijvoorbeeld de kosten van het gemeentehuis, maar ook de salariskosten van de ondersteunende afdelingen, zoals financiën, juridische zaken en communicatie.

Overheadpercentage

Voor het bepalen van bepaalde tarieven, zoals de kosten van de reinigingsheffingen en riolering, wordt het overheadpercentage gebruikt. In 2020 is het overheadpercentage berekend op 14,52%.

Overheadpercentage per jaar	2018	2019	2020
Overheadpercentage *	13,82%	14,10%	14,52%

Het overheadpercentage wordt berekend door de overhead te delen door de totale lasten minus de overhead. Na vaststelling van het percentage hebben nog enkele mutaties plaatsgevonden die van invloed zijn op de kosten van de overhead en de totale lasten. Het effect op het overheadpercentage is echter beperkt.

Ten opzichte van andere gemeenten is het lastig aan te geven of het percentage hoog of laag is, omdat gemeenten hun eigen interpretatie geven aan het toerekenen van overheadkosten volgens het BBV.

Het overheadpercentage is in 2020 met 0,42% ten opzichte van 2019 gestegen. De stijging is zeer beperkt en komt o.a. door verhoging van de salariskosten (cao).

Specificatie Gemeentefonds

Kadernota 2020 en meicirculaire 2019

Omdat de gevolgen van de meicirculaire 2019 niet meer in onze Kadernota 2020 konden worden verwerkt is bij de behandeling van deze Kadernota uw raad een memo verstrekt waarin de gevolgen van de meicirculaire Gemeentefonds zijn verwerkt. In de memo zijn de saldi voor knop 1 (structureel) en knop 2 (incidenteel) zoals geraamd in de Kadernota geactualiseerd.

De belangrijkste gevolgen van de meicirculaire 2019 die in de memo zijn verwerkt waren:

- Lagere accessen voor de jaren 2019-2023;
- Extra gelden voor het Sociaal Domein als gevolg van loon- en prijsbijstellingen;
- Een nadelige afrekening 2018 van het BTW compensatiefonds (BCF);
- Extra middelen voor de Jeugdzorg voor de jaren 2019-2021.

In deze begroting 2020 zijn voorgenoemde wijzigingen verwerkt en is de raming Gemeentefonds verder geactualiseerd o.b.v. definitieve gegevens van verschillende verdeelmaatstaven zoals aantal inwoners, jongeren, ouderen, leerlingen etc. Aanvullend is het bedrag voor de behoedzaamheidsreserve van 5 punten per jaar verhoogd van € 85.000 per jaar naar € 125.000 per jaar. Dit komt omdat de basisuitkering Gemeentefonds hoger is geworden door integratie van de bedragen Sociaal Domein in deze basisuitkering. Het bedrag per uitkeringspunt is hierdoor voor onze gemeente gestegen naar afgerond € 25.000. De uitwerking van deze behoedzaamheid loopt cumulatief op, dus van € 125.000 in 2020 t/m € 600.000 in 2024.

WOZ kosten

In de Kadernota 2020 hebben wij u geïnformeerd over de WOZ kosten. De wet WOZ verplicht gemeenten om met ingang van 2021 de WOZ op basis van oppervlakten te berekenen. Op dit moment is dit op basis van de inhoud. De wet WOZ wil graag harmonisatie met andere basisadministraties en volgt daarbij de BAG. De vergoeding voor deze transformatie zit al in het gemeentefonds. Voor deze transformatie hebben we een bedrag van € 50.000 gereserveerd en is budgettair neutraal voor onze begroting. De transformatie heeft naast structurele ook incidentele effecten. De incidentele effecten nemen we in de BERAP 2019-II mee.

Herijking Gemeentefonds

Bij de Kadernota 2020 bent u geïnformeerd over een geplande herijking Gemeentefonds vanaf 2021. Samengevat komt de herijking er op neer dat er op dit moment door het Rijk een te grote scheefgroei wordt ervaren van de verdeling van gemeentefondsgelden over de gemeenten. Met andere woorden: de verdeelmodellen kloppen niet meer. Er wordt onderzoek verricht om de verdeelmodellen te verbeteren, gesplitst in een apart onderzoek door onderzoeksbureau AEF naar een beter verdeelmodel voor het Sociaal Domein en een apart onderzoek naar de overige onderdelen van het gemeentefonds door het onderzoeksbureau Cebeon.

In het tweede halfjaar 2019 worden landelijke bijeenkomsten georganiseerd om de gemeenten ambtelijk en bestuurlijk op de hoogte te brengen van de voortgang van beide onderzoeken.

Afronding van de onderzoeken staat gepland voor januari 2020. Op dit moment is nog niet bekend voor welke gemeenten de herijking positief of negatief uitvalt. In het voorjaar van 2020 wordt de Tweede Kamer over de voorstellen voor de nieuwe verdeling over de gemeenten geïnformeerd. De gemeenten zelf zullen uiterlijk in de meicirculaire 2020 over de uitkomsten in kennis worden gesteld.

Gevolgen septembercirculaire 2019

De uitkomsten van de septembercirculaire zijn in deze begroting en meerjarenbegroting verwerkt. De belangrijkste veranderingen t.o.v. de meircirculaire worden veroorzaakt door wijzigingen van de accressen voor de jaren 2019 t/m 2024. Voor het jaar 2019 heeft de wijziging van het accres een nadelig effect van € 300.000. Dit nadeel zal worden verwerkt in de Berap 2019-II.

Voor het begrotingsjaar 2020 en voor de jaren van onze meerjarenbegroting vallen de accresmutaties voordelig uit. De effecten van de bijgestelde accressen zijn voor onze gemeente in onderstaande tabel in de laatste kolom weergegeven.

Sept.circ. Jaar	Accres (€) wijz. p/jr.	Accres (€) cumul.	Aantal Punten	Bedrag Borger-Od.
2019	-218,3	-218,3	-12	-300.000
2020	408,6	190,3	11	425.000
2021	204,7	395,0	22	550.000
2022	33,9	428,9	24	600.000
2023	-62,6	366,3	21	525.000
2024	21,8	388,1	22	550.000

Hieronder volgt een nadere specificatie van de totale raming uitkering Gemeentefonds, inclusief de accresgevolgen van de septembercirculaire 2019.

Uitkering Gemeentefonds (GF)	Begroting 2020	Meerjarenbegroting			
		2021	2022	2023	2024
GF: onderdeel 1	37.319.233	38.211.560	38.989.296	40.068.721	40.993.721
Behoedzaamheid	-125.000	-250.000	-375.000	-500.000	-625.000
GF onderdeel 1 raming	37.194.233	37.961.560	38.614.296	39.568.721	40.368.721
GF: onderdeel 2	522.378	484.456	386.691	386.691	386.691
GF: onderdeel 3	6.266.609	6.135.228	5.994.570	5.939.869	5.851.514
Subtotaal	43.983.220	44.581.244	44.995.557	45.895.281	46.606.926
Onderuitputting	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000
Totaal (= mei-circ.)	43.833.220	44.431.244	44.845.557	45.745.281	46.456.926
Bij: sept.circ. (accres)	425.000	550.000	600.000	525.000	550.000
Totaal (= sept-circ.)	44.258.220	44.981.244	45.445.557	46.270.281	47.006.926

Toelichting tabel:

Onderdeel 1 betreft het algemene deel GF waarvan wijzigingen, zoals van het accres, effect hebben op het saldo van de begroting. Onderdeel 2 betreft verschillende doeluitkeringen waarvan mutaties budgettair neutraal verlopen in de begroting. Onderdeel 3 betreft de twee restantonderdelen van het Sociaal Domein, voogdij 18+ en participatie. De mutatie voogdij 18+ is niet toegevoegd aan het budget voor jeugdhulp, maar is gedeeltelijk ingezet voor de Stichting Sociale Teams, budget huishoudelijke hulp en gedeeltelijk aan saldo begroting (knop 1) toegevoegd. Het jeugdbudget is namelijk bij de BERAP 2019-I al fors structureel verhoogd. Voor een verdere toelichting verwijzen we naar de toelichting op 'Wat mag het kosten?' van thema onze Inwoners. De raming voor participatie is wel budgettair neutraal geraamd, omdat dit budget grotendeels wordt afgedragen aan de werkvoorzieningsschappen Emco en Wedeka in de vorm van een loonkostenbijdrage. Verder merken we op dat de extra middelen jeugdzorg (2019-2021) uit de Meircirculaire 2019 structureel zijn geraamd. Deze zijn toegevoegd in de vorm van een stelpost aan de algemene uitkering en verwerkt in knop 1 saldo begroting. Dit is een bedrag van € 415.000 per jaarschijf.

Behoedzaamheidsreserve

Zoals eerder aangegeven is in het Gemeentefonds een behoedzaamheidsreserve van 5 punten per jaar geraamd. Deze raming wordt aangesproken als het Rijk minder geld uitgeeft dan vooraf geraamd. De laatste jaren is dit de praktijk. Omdat nu steeds meer projecten vertraging ondervinden op grond van het stikstofbesluit ontstaat ook een hoger risico op een toename van de onderuitputting van gelden bij het Rijk. Hier is in de septembercirculaire geen rekening mee gehouden. Wij verwachten voor 2020 dat dit besluit een materieel effect zal hebben op de onderuitputting en de hoogte van de algemene uitkering. In de bijstelling van de septembercirculaire hebben we hierop geanticipeerd. In de Meicirculaire 2020 informeren wij u over de verwachte onderuitputting in 2020.

Structurele en incidentele mutaties reserves

Mutaties van de reserves beschouwen we in principe als incidenteel. Behalve als het gaat om reguliere stortingen en/of onttrekkingen die van toepassing zijn op alle jaarschijven en waarvan we niet weten wanneer de storting en/of onttrekking eindigt. Dan beschouwen de mutatie als structureel. Hieronder is het overzicht van structurele en incidentele mutaties reserves weergegeven.

Specificatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie
Mutaties Reserves	2020	2021	2022	2023	2024
Structureel					
Algemene Reserve (WAR)	501.532	501.532	501.532	501.532	501.532
Reserve onderhoud zwembaden	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Res. deelgeb. Visie Monden	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
Gekoppelde Reserves	-116.215	-116.290	-116.367	-116.446	-116.527
Subtotaal	355.317	355.242	355.165	355.086	355.005
Incidenteel					
Algemene Reserve (WAR)	305.377	249.877	144.921	51.750	
Vrije Algemene Reserve (VAR)	-500.000				
Reserve Herstructurering	-400.000	-262.376			
Reserve Bedrijfsvoering	-94.944				
Reserve Riolering		-81.249	-105.175	-96.893	-171.268
Subtotaal	-689.567	-93.748	39.746	-45.143	-171.268
Totaal	-334.250	261.494	394.911	309.943	183.737

Toelichting

In bovenstaand overzicht zijn alle positieve bedragen stortingen in reserves en alle negatieve bedragen onttrekkingen aan reserves. Het totaal vormt het saldo van de mutaties op de reserves. In jaarschijf 2020 is het saldo negatief. Dat betekent dat we meer aan de reserves onttrekken dan storten. Dit ontstaat met name door de extra onttrekking aan de VAR van € 500.000 en door de onttrekking aan de reserve Herstructurering. In de jaren 2021-2024 hebben we positieve totalen (saldi) en dat betekent dat we per saldo meer storten in reserves dan we er aan onttrekken. Dit is gunstig voor ons eigen vermogen.

Overzicht van incidentele baten en lasten

Het BBV schrijft voor dat de begroting moet zijn voorzien van een overzicht van incidentele baten en lasten. In onderstaand overzicht is dit weergegeven.

Omschrijving	2020	2021	2022	2023	2024
Incidentele lasten:					
1. Stichting Sociale Teams	225.715				
2. Projecten herstructurering	400.000	262.376			
3. Kosten riool		81.249	105.175	96.893	171.268
4. Basis op orde/betrouwbare overheid	94.944				
Subtotaal saldo baten en lasten	720.659	343.625	105.175	96.893	171.268
Overige incidentele lasten/baten:					
a. Saldo incidentele mutaties reserves	-689.567	-93.748	39.746	-45.143	-171.268
b. Bestedingsvoorstellen incidenteel	1.159.000	200.000			
c. Incidentele ombuiging	-300.000				
d. Budget beleidsintensivering	256.093	612.966	719.011	1.003.660	1.115.772
Subtotaal saldo baten en lasten	425.526	719.218	758.757	958.517	944.504
Saldo incidentele baten en lasten	1.146.185	1.062.843	863.932	1.055.410	1.115.772

Toelichting

In bovenstaand overzicht zijn alle negatieve bedragen incidentele baten en alle positieve bedragen incidentele lasten. De saldi zijn voor alle jaren positief. Dat betekent dat we meer incidentele lasten dan baten hebben. Nu volgt er een toelichting per onderdeel.

- Incidentele lasten: In dit onderdeel zijn alle incidentele lasten weergegeven die in onze begroting zijn opgenomen:

1. Dit betreft de incidentele verhoging van het budget van de Stichting Sociale Teams.
2. Dit betreft het incidentele budget voor verschillende herstructureringsprojecten. Hiervoor doen we een onttrekking aan de reserve.
3. Dit betreffen de incidentele kosten voor riool die we meerjarig vanuit de reserve dekken.
4. Dit is het budget voor basis op orde/betrouwbare overheid die we inzetten voor het transitieplan I-organisatie (gegevensbeheer en digicoach). Hiervoor onttrekken we eenzelfde bedrag uit de reserve bedrijfsvoering.

- Overige incidentele lasten/baten: Hieronder worden de overige incidentele baten en lasten toegelicht:

- a. Dit betreft het saldo van alle incidentele mutaties op de reserves, zoals weergegeven in het overzicht structurele en incidentele mutaties reserves.
- b. Dit zijn de incidentele Bestedingsvoorstellen 2020 (autonoom en bestuurlijk). Het bedrag voor 2021 betreft de incidentele mutatie van 'Kiezen voor de toekomst'.
- c. Dit is de incidentele ombuiging om de incidentele bestedingsvoorstellen te dekken. Deze incidentele ombuiging gaan we invullen bij de BERAP 2020-I.
- d. Hier geven we het budget beleidsintensivering (knop 2) weer. Dit budget is in de begroting 2020 en de meerjarenraming beschikbaar voor incidentele bestedingen.

Structureel begrotingssaldo

Uitgangspunt is dat de structurele lasten in de begroting gedekt dienen te worden door structurele baten. Dit noemen we structureel evenwicht. Incidentele lasten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo positief en incidentele baten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo negatief. In de vorige sectie hebben we de incidentele baten en lasten berekend. In onderstaande tabel geven we structureel begrotingssaldo weer. Deze tabel is opgesteld op basis van "Gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK 2020)" van de provincie.

Omschrijving	2020	2021	2022	2023	2024
Saldo van baten en lasten	-318.056	529.700	985.915	1.104.614	1.218.875
Saldo mutaties reserves	334.250	-261.494	-394.911	-309.943	-183.737
Begrotingssaldo na bestemming	16.194	268.206	591.004	794.671	1.035.138
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	1.146.185	1.062.843	863.932	1.055.410	1.115.772
Structureel begrotingssaldo	1.162.379	1.331.049	1.454.936	1.850.081	2.150.910

Toelichting

In bovenstaande tabel is het uitgangspunt het begrotingssaldo voor bestemming (saldo van baten en lasten). Vervolgens tellen we daar het saldo van de mutaties reserves bij op. Daardoor ontstaat het begrotingssaldo na bestemming. Deze saldi gaan we vervolgens corrigeren voor de incidentele baten en lasten. We concluderen dat het structurele begrotingssaldo (na eliminatie van de incidentele lasten en baten) voor alle jaren (ruim) positief is.

Verbonden partijen

Verbonden partij	Bank Nederlandse gemeenten (BNG)
Rechtsvorm	Coöperatie, vennootschap.
Doelstelling	Gespecialiseerde financiële dienstverlening. Zo laag mogelijke kosten voor maatschappelijke voorzieningen realiseren.
Beleidsontwikkeling	De BNG heeft in haar jaarverslag 2017 besloten het dividendpercentage te verhogen van 25% naar 37,5%. Aandeelhouders, waaronder de gemeente Borger-Odoorn kunnen hierdoor een hoger dividend verwachten.
Actiepunten	-

Verbonden partij	BAN personeelsdienst
Rechtsvorm	Coöperatie, vennootschap.
Doelstelling	Aanvullen of opfrissen van kennis, vaardigheden en inzichten. Deelnemersbijdrage algemeen en project Ruim Baan.
Beleidsontwikkeling	-
Actiepunten	-

Verbonden partij	Dimpact
Rechtsvorm	Coöperatie, vennootschap.
Doelstelling	Organiseren van samenwerking voor het laten ontwikkelen van een oplossing voor gemeentelijke multi-channel dienstverlening (licentie, hosting, lidmaatschap).
Beleidsontwikkeling	-
Actiepunten	-

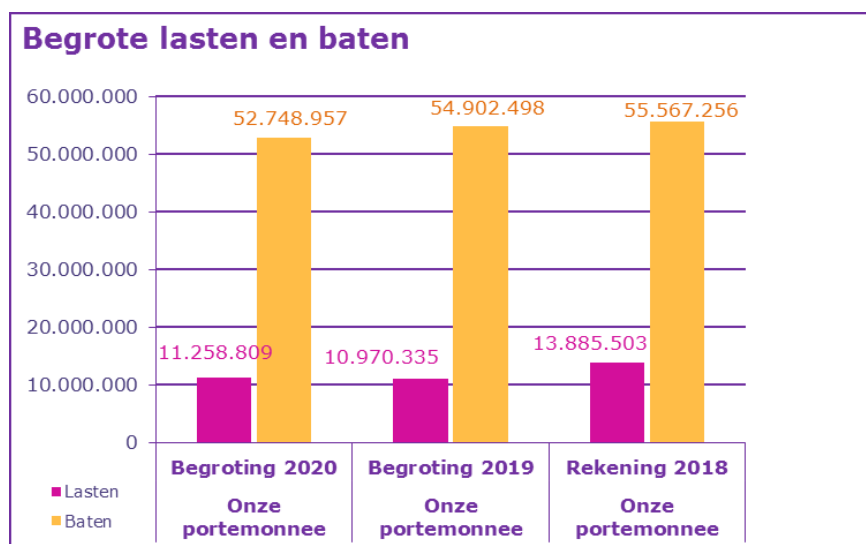
ONZE PORTEMONNEE: WAT MAG HET KOSTEN?

Hieronder zijn de begrote baten en lasten per taakveld weergegeven. De cijfers van de rekening 2018 zijn conform de vastgestelde Rekening 2018. De cijfers van de begroting 2019 zijn conform de cijfers van de Bestuursrapportage 2019-I, aangevuld met de budgetten die zijn overgeboekt van 2018 naar 2019 onder de noemer van 'nog uit te voeren werken.' Dit verklaart grotendeels waarom sommige lasten een hogere raming hebben in 2019 dan in 2020. Verder zijn de effecten op de exploitatie van de vastgestelde notitie reserves en voorzieningen in de cijfers van 2019 verwerkt.

Op hoofdlijnen lichten we de overige verschillen toe:

- M.b.t. taakveld 0.10 merken we op dat de hoge lasten en baten (stortingen en onttrekkingen aan reserves) in 2018 met name zijn ontstaan door afwaardering van gronden en de mutaties NUW. In 2019 hebben we hoge baten (onttrekkingen aan reserves) vanwege de toevoeging NUW aan de exploitatie 2019.
- In 2020 valt taakveld 0.4 hoger uit vanwege enkele bestedingsvoorstellen, zoals het bestedingsvoorstel Intensivering onze Portemonnee (rechtmatigheid).
- De baten in 2020 van het taakveld 0.5 vallen lager uit vanwege een hogere rentecorrectie.
- De baten op taakveld 0.61 vallen hoger uit in 2020 vanwege een hoger geraamde OZB opbrengst in 2020 in vergelijking met 2018 en 2019.
- De baten op taakveld 0.62 vallen hoger uit in 2020 vanwege een hoger geraamde OZB opbrengst in 2020 in vergelijking met 2018 en 2019.
- De baten op taakveld 0.7 vallen hoger uit in 2020 vanwege een hogere Algemene Uitkering in 2020 in vergelijking met 2018 en 2019.
- De lasten in 2020 van taakveld 0.8 vallen grotendeels lager uit dan 2019 vanwege de opgenomen incidentele taakstelling die bij de BERAP 2020-I wordt ingevuld.

Onze portemonnee	Begroting 2020			Begroting 2019			Rekening 2018		
Taakvelden	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0.10 Mutaties reserves	807	1.141	-334	881	5.027	-4.145	5.098	7.166	-2.068
0.11 Res. van de rekening van baten en lasten	16	-	16	-1	-	-1	-	243	-243
0.4 Overhead	9.146	143	9.003	8.767	213	8.554	7.745	226	7.519
0.5 Treasury	704	931	-227	596	1.521	-925	773	1.357	-584
0.61 OZB woningen	55	4.704	-4.649	55	4.444	-4.389	49	4.457	-4.408
0.62 OZB niet-woningen	-	1.472	-1.472	-	1.390	-1.390	-	1.342	-1.342
0.64 Belastingen overig	291	-	291	241	-	241	209	-	209
0.7 Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen GF	158	44.408	-44.250	164	42.358	-42.194	10	40.840	-40.830
0.8 Overige baten en lasten	81	-50	131	267	-50	317	2	-63	65
Totaal	11.259	52.749	-41.490	10.970	54.902	-43.932	13.886	55.567	-41.682

Paragrafen

In Onze portemonnee zijn de baten en lasten van de gemeente Borger-Odoorn uiteengezet. Een aantal onderwerpen die daarbij de revue passeren heeft een grote invloed op de gemeentelijke financiën en de koers die we financieel gezien varen om onze ambities waar te maken en financieel gezond te blijven.

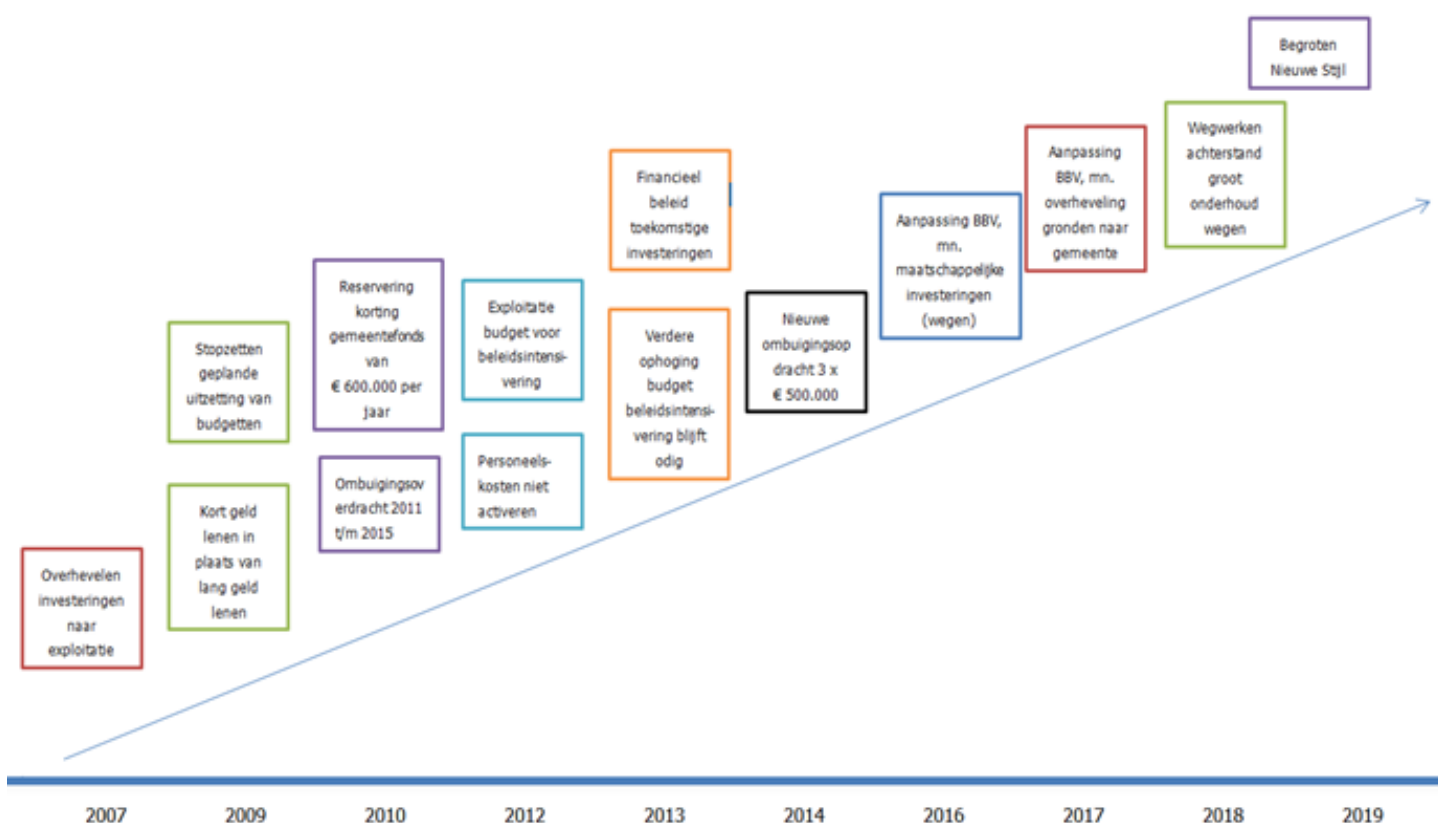
A	B	C	D	E	F	G
Lokale heffingen	Weerstandsvermogen	Kapitaalgoederen	Financiering	Bedrijfsvoering	Verbonden partijen	Grondbeleid

Algemene lijn paragrafen

De lokale heffingen zijn, naast de algemene uitkering, de grootste opbrengstenbron van de gemeente en rechtstreeks te beïnvloeden met het gemeentelijke beleid. Ons weerstandsvermogen en de wijze van financiering laten zien welke middelen we reserveren om beïnvloedbare en met name ook niet beïnvloedbare risico's te beheersen en financieel af te dekken. Onze kapitaalgoederen geven een beeld van de investeringen die we als gemeente doen en de financiële verplichtingen die we daarvoor meerjarig aangaan. De paragraaf verbonden partijen geeft inzicht in de bijdragen van de gemeente Borger-Odoorn aan verbonden partijen. Ons grondbeleid en daarmee gemoeide financieringen hangt nauw samen met landelijke en lokale economische ontwikkelingen.

Met de koers en de maatregelen die we beschrijven in de paragrafen en Onze portemonnee creëren we een stevig fundament onder onze financiën. In onderstaand plaatje is de essentie geschetst van de koers die we de afgelopen jaren hebben gevolgd.

Maatregelen voor een stevig financieel fundament

A - § Lokale Heffingen

In deze paragraaf gaan we in op de lokale heffingen voor het jaar 2020. Lokale heffingen zijn onder te verdelen in gemeentelijke belastingen, gebonden heffingen en leges. In onderstaand overzicht zijn alle lokale heffingen en het effect per heffing op de opbrengsten voor het jaar 2020 zichtbaar.

Lokale heffing	Opbrengst 2019	Opbrengst 2020	Verschil 2019-2020
OZB	5.833.960	6.125.658	291.698
Toeristenbelasting	1.300.000	1.380.000	80.000
Forensenbelasting	120.000	125.000	5.000
Afvalstoffenheffing	2.085.193	2.372.244	287.051
Rioolheffing	3.057.764	2.925.559	- 132.205
Titel I algemene dienstverlening	283.273	212.823	- 70.450
Titel II fysieke leefomgeving	434.843	518.068	83.225
Titel III Europese dienstenrichtlijn	2.955	2.955	0
Lijkbezorgingsrechten	152.625	155.296	2.671
Marktgelden	7.387	7.516	129
Totaal:	13.278.000	13.825.119	547.119

De opbrengsten in 2019 zijn gebaseerd op de primitieve begroting 2019. Dit betekent dat eventuele begrotingswijzigingen niet zijn meegenomen. De geraamde opbrengst OZB is exclusief areaaluitbreiding. Dit wordt verder toegelicht bij het onderdeel Belastingdruk.

Een ieder die geïnteresseerd is in de verschillende soorten lokale heffingen kan hieronder verder lezen. Eerst lichten we de gemeentelijke belastingen en gebonden heffingen inhoudelijk toe. Vervolgens gaan we in op de baten en lasten uit gemeentelijke belastingen en gebonden heffingen en geven we de lokale lastendruk aan. De paragraaf sluit af met de kostendekkendheid van leges.

1. Gemeentelijke belastingen

Gemeenten kunnen op grond van de Gemeentewet (GW) een aantal belastingen heffen. Gemeentelijke belastingen worden gekenmerkt door het feit dat de opbrengst van de belasting vrij te besteden is. Daardoor is het een ongebonden belasting. In de onderstaande tabel staat een overzicht van de verschillende gemeentelijke belastingen die worden geheven in onze gemeente.

Belastingsoort	Artikel GW	Toelichting
Onroerende zaakbelastingen (OZB)	220	Belasting die wordt geheven op eigenaren en gebruikers van onroerende zaken. Als heffingsgrondslag geldt de WOZ-waarde. De peildatum ligt een jaar voor het belastingjaar.
Forensenbelasting	223	Een belasting voor natuurlijke personen die gedurende het jaar meer dan 90 maal in de gemeente overnachten, maar die in de gemeente geen hoofdverblijf hebben.
Toeristenbelasting	224	Belasting die wordt geheven op natuurlijke personen die in de gemeente overnachten, maar die niet in de gemeente woonachtig zijn. Bijv. bij overnachting in een hotel.

Beleidsuitgangspunten gemeentelijke belastingen 2020

In de volgende tabel staan de belastingen die de gemeente Borger-Odoorn heft. Hierin zijn de uitgangspunten per belastingsoort aangegeven. De verdere regelgeving van elke belastingsoort is vastgelegd in de belastingverordening.

Belastingsoort	Tarief 2020
OZB	Tarieven 2020 worden in raad december vastgesteld
Toeristenbelasting	€ 1,20 per overnachting.
Forensenbelasting	Tarieven 2020 worden in raad december vastgesteld.

OZB

In de Kadernota 2020 hebben we geen voorstel ten aanzien van het OZB-tarief 2020 gedaan en hebben we diverse overwegingen met betrekking tot de tariefstijging OZB weergegeven. In deze begroting 2020 doen we wel een voorstel. Ons voorstel is om de OZB te verhogen van 1,75% naar 5% in 2020.

Tot dus ver was een aandachtspunt bij een eventuele verhoging van de OZB de Macronorm. Deze norm houdt in dat de opbrengsten uit OZB van alle gemeenten samen niet meer mogen stijgen dan de reële trendmatige groei van het bruto binnenlands product. Deze norm wordt in 2020 vervangen door een benchmark woonlasten. Vanaf volgend jaar wordt een benchmark woonlasten ingevoerd om jaarlijks de ontwikkeling van de lokale lasten inzichtelijker te maken. Daarmee komt een einde aan het monitoren van de macronorm onroerende zaakbelasting (ozb).

Toeristenbelasting

Het uitgangspunt voor verhoging van de toeristenbelasting is zoveel mogelijk aan te sluiten bij het advies van het Recreatieschap Drenthe. In de Kadernota 2020 heeft u besloten om voor 2020, conform advies van het Recreatieschap Drenthe, het tarief per overnachting met 5 eurocent te verhogen.

Vervolgens hebben we in de Kadernota 2020 aangegeven het advies van het recreatieschap voor de komende jaren (o.a. ook over tariefdifferentiatie) af te wachten. Op het moment van het samenstellen van deze begroting hebben we dit advies nog niet ontvangen. In de Kadernota 2021 komen we met een voorstel voor het tarief 2021.

Het tarief voor 2020 is € 1,20 per overnachting.

Forensenbelasting

De verhoging van de forensenbelasting is gekoppeld aan de toeristenbelasting.

2. Gebonden heffingen

Naast bovenstaande belastingen in de gemeentewet, bestaan er gebonden heffingen. Een gebonden heffing is een belasting voor de bestrijding van specifieke kosten, maar is niet gekoppeld aan een individuele dienst. De begrote opbrengst van de gebonden heffing mag niet hoger zijn dan de voor dat doel begrote kosten. Dat wil zeggen dat de heffingen dus niet meer dan kostendekkend mogen zijn. Er zijn twee soorten gebonden heffingen, namelijk reinigingsheffing en rioolheffing. Deze zijn weergegeven in de volgende tabel.

Gebonden heffing	Artikel GW	Toelichting
Reinigingsheffing	Wet milieubeheer art. 15.33	Belasting voor de verwijdering van afvalstoffen afkomstig van particuliere huishoudens. Er zijn twee soorten heffingen voor het innemen en verwerken van afvalstoffen: de afvalstoffenheffing en het reinigingsrecht. Afvalstoffenheffing wordt geheven op alle particuliere huishoudens. Ook als er in feite geen afval wordt aangeboden. Reinigingsrechten worden alleen in rekening gebracht ter dekking van de kosten voor het ophalen en verwerken van aangeboden afval. Kleine bedrijven kunnen bijvoorbeeld gebruik maken van de reinigingsrechten.
Rioolheffing	228a	De rioolheffing wordt geheven ter bestrijding van / het beheer van huishoudelijk en bedrijfsafvalwater, regenwater en de grondwaterstand.

Beleidsuitgangspunten gebonden heffingen

In onderstaande tabel zijn de gemiddelde tarieven aangegeven voor de reinigings- en rioolheffing in 2020 die we aan uw raad voorstellen. De voorstellen passen binnen het kader 100% kostendekkendheid dat door uw raad is vastgesteld. In de decemberraad van 2019 komen we met definitieve voorstellen voor de tarieven van 2020.

Heffing	Gemiddeld tarief 2020 (vaststelling definitief tarieven 2020 in raad van december)
Reinigingsheffing	Gemiddeld tarief 2020 bedraagt € 217,63.
Rioolheffing	Gemiddeld tarief 2020 bedraagt € 229,46.

Beleid kwijtschelding

Onze gemeente hanteert als kwijtscheldingsnorm 100% van de bijstandsuitkering. Daarmee zit onze gemeente boven de landelijke norm van 90% van de bijstandsuitkering. Men komt in aanmerking voor kwijtschelding als men onder deze norm komt. Kwijtschelding is van toepassing op de OZB, rioolheffing en op het vastrechtgedeelte van de afvalstoffenheffing. Sinds 2006 werken de waterschappen Hunze & Aa's, Vechtstromen en de gemeente samen op het gebied van kwijtschelding van de lokale heffingen. De toetsing of iemand recht heeft op kwijtschelding wordt gedaan door het Noordelijk Belastingkantoor.

3. Opbrengsten uit gemeentelijke belastingen en gebonden heffingen

In dit gedeelte maken we per belastingsoort de geraamde opbrengsten voor 2019 en 2020 inzichtelijk.

3.1 Onroerende zaakbelasting

Hieronder staan de opbrengsten van de OZB. De definitieve tarieven van 2020 kunnen nog niet definitief worden berekend, omdat nog niet alle WOZ-waarden per 01-01-2019 bekend zijn. Deze definitieve cijfers worden aan de raad gepresenteerd in december 2019 bij het vaststellen van de nieuwe belastingverordeningen.

Als de OZB met 5% stijgt zien de opbrengsten in 2020 er als volgt uit.

Onderdeel	Opbrengst 2019	Opbrengst 2020	Vershil 2019-2020
Eigenarenbelasting woningen	4.443.613	4.665.794	222.181
Eigenarenbelasting niet-woningen	952.906	1.000.551	47.645
Gebruikersbelasting niet-woningen	437.441	459.313	21.872
Totaal:	5.833.960	6.125.658	291.698

3.2 Toeristenbelasting

Op basis van de uitkomsten van de jaarrekening 2018 is bij de BERAP 2019-I de raming verhoogd van € 1.300.000 naar € 1.350.000. De verhoging van de raming was op basis van een hoger aantal toeristen. De stijging van € 50.000 was voor de helft incidenteel en voor de helft structureel. Daarmee was opbrengst vanaf 2020 geraamd op € 1.325.000. Bij de Kadernota 2020 heeft u besloten het tarief met 5 eurocent te verhogen. Daardoor stijgen de verwachte opbrengsten vanaf 2020 met € 55.000 tot een bedrag van € 1.380.000.

Het recreatieschap Drenthe komt eind 2019 met een advies van de toeristenbelasting voor de komende jaren. In dit advies zal dan ook de tariefdifferentiatie (bijvoorbeeld campings een ander tarief dan hotels) aan de orde komen. We wachten dit advies af en komen bij de Kadernota 2021 met een voorstel voor het tarief vanaf 2021.

Onderdeel	Opbrengst 2019	Opbrengst 2020	Vershil 2019-2020
Opbrengst toeristenbelasting	1.300.000	1.380.000	80.000

3.3 Forensenbelasting

De tariefaanpassing van de forensenbelasting loopt gelijk op met de tariefaanpassing van de toeristenbelasting.

Onderdeel	Opbrengst 2019	Opbrengst 2020	Vershil 2019-2020
Opbrengst forensenbelasting	120.000	125.000	5.000

3.4. Reinigingsheffingen

Afvalheffing gebeurt op basis van het Diftarsysteem. De heffing heeft een vastrechtgedeelte en een variabele component. Het BBV schrijft voor dat het tarief van de afvalstoffenheffing niet meer dan 100% kostendekkend mag zijn.

De kosten van de afvalstoffenheffing nemen in 2020 fors toe. Hieronder staan de kosten voor de afvalstoffenheffing voor de jaren 2019 en 2020. De verschillen worden toegelicht.

Totale kosten afval	Ton/ledigingen		2019	2020	Vershil
	2019	2020			
1. Algemene kosten afval			373.901	470.890	96.989
2. Huis aan huis inzameling			403.977	436.277	32.300
3. Kosten ABP			380.389	437.361	56.972
4. Kosten overige afvalstromen			185.411	229.230	43.819
5. Overige indirecte kosten			817.072	798.486	-18.586
Totaal:			2.160.750	2.372.244	211.494
6. Onttrekking reserve afval			-75.557	0	75.557
Totaal:			2.085.193	2.372.244	287.051

Toelichting verschillen in kosten

1. Algemene kosten afval

Het verschil tussen 2019 en 2020 wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door hogere personeelskosten (CAO en +0,5 FTE) en het vervallen van de vergoeding voor zwerfafval. Verder is in 2020 een extra bedrag opgevoerd voor de provincie brede campagne "Drenthe geeft door". Deze campagne heeft als doel de motivatie voor de scheiding van afval te vergroten.

2. Huis aan huisinzameling

De toename wordt veroorzaakt door de hogere energiebelasting, die het Rijk in rekening brengt, over het restafval. Hier staat een gedeeltelijke compensatie tegenover door een verwachte extra daling van het aantal ledigingen als gevolg van de invoering van vergoeding per lediging voor de grijze container.

Door differentiatie in de tarieven groen/grijs vond een verschuiving plaats tussen het groen en grijs afval. Per saldo loopt deze verschuiving aan de kostenkant grotendeels budgettair neutraal.

3. Kosten ABP

De toename wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door het succes van het gratis inleveren van het grof tuinafval. Het aantal gestorte kilo's GTA (grof tuinafval) is naar boven bijgesteld op grond van ervaringscijfers 2019. Het overige verschil wordt veroorzaakt door de kosten die zijn gemaakt voor de aanpassingen op het ABP om de storting van het GTA zo efficiënt mogelijk te laten verlopen.

4. Kosten overige afvalstromen

De hogere kosten worden veroorzaakt door de hogere kosten oud papier (invoer garantieprijs) en actualisatie prijzen voor luierafval en PMD.

5. Overige indirecte kosten

Op dit onderdeel is sprake van een voordeel. Dit wordt vooral veroorzaakt door lagere raming kwijtschelding en door een voordeel op de kostenverdeling voor het taakveld afval. De hoogte van het voordeel wordt negatief beïnvloed door de hogere overheadkosten als gevolg van de stijging van de totale kosten.

6. Onttrekking reserve afval belastingdruk

In de jaren 2017, 2018 en 2019 zijn bedragen uit de reserve afval onttrokken om de stijging van de lasten niet volledig door te berekenen aan de inwoner. In 2019 is het restant van deze reserve ingezet voor o.a. voor uitbreiding met 0,5 FTE op de cluster milieu (afvalbeleid). Vanaf 2020 is er dus geen ruimte meer om de stijging van de lasten te dekken uit deze reserve.

Conclusie t.a.v. de opbrengsten

De totale kosten voor 2020 nemen toe met € 287.051 naar een totaal van € 2.372.244. Dit betekent bij een 100% kostendeckendheid dat de opbrengsten met eenzelfde bedrag moeten toenemen. In de raadsvergadering van december komen we met een voorstel voor de tarieven en hierbij houden we rekening met de verhouding variabel/vast.

3.5 Rioolheffing

De geraamde baten en lasten van onze begroting die betrekking hebben op riolering zijn gebaseerd op het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP). In 2016 is het GRP geactualiseerd en door de gemeenteraad vastgesteld tot het jaar 2021. Voor de rioolheffing is ook 100% kostendeckendheid van toepassing. Het GRP is zodanig opgezet dat het gemiddeld tarief jaarlijks met 0,75% stijgt. Eventuele verschillen in de exploitatie worden gecompenseerd door een toevoeging of onttrekking aan de (egalisatie)reserve riolering.

Aanvullend vindt, conform het GRP, jaarlijks een dotatie plaats aan de voorziening riolering. Deze voorziening wordt jaarlijks aangewend voor dekking van de jaarlijkse rioolvervangingsinvesteringen.

In 2020 wordt het GRP losgelaten met betrekking tot 0,75% tariefstijging omdat de dotatie in de voorziening voor het jaar 2020 niet noodzakelijk is. Voor de uitvoering van het GRP heeft dit geen gevolgen (zie toelichting punt 8). Door deze maatregel kan de stijging van de belastingdruk voor de burger in positieve zin worden beperkt.

Hieronder zijn de geraamde kosten en opbrengsten voor 2019 en 2020 inzichtelijk gemaakt en toegelicht.

Totale kosten riolering	2019	2020	Vershil
1. Directe kosten riolering	877.832	873.872	-3.960
2. Kosten verbrede rioolheffing	246.838	247.719	881
3. Overheadkosten	338.827	338.661	-166
4. Lopende kapitaallasten riolering	1.140.173	1.150.432	10.259
5. Lopende kapitaallasten verbrede riolering	6.101	9.812	3.711
6. Stelpost voor nieuwe investeringen	50.540	50.540	0
7. Compensabele btw	262.162	254.523	-7.639
8. Nieuwe dotatie in voorziening	130.233	0	-130.233
Totaal:	3.052.706	2.925.559	-127.147
9. Mutatie (egalisatie)reserve riolering	5.058	0	-5.058
Totaal:	3.057.764	2.925.559	-132.205
Totale opbrengsten riolering			
10. Opbrengst vast tarief	1.528.882	1.462.780	-66.103
11. Opbrengst variabel tarief	1.528.882	1.462.780	-66.103
Totaal:	3.057.764	2.925.559	-132.205
Informatie rioolaansluitingen	2019	2020	
Aantal aansluitingen		12.670	12.750
Gemiddeld tarief per aansluiting	€ 241,34	€ 229,46	

Toelichting verschillen in kosten

1. Directe kosten riolering

Het verschil tussen 2019 en 2020 is minimaal. Binnen het taakveld vinden wel wat verschuivingen plaats, maar deze zijn minimaal.

2. Kosten verbrede rioolheffing

Vershil minimaal, geen bijzonderheden.

3. Overheadkosten

Vershil minimaal, geen bijzonderheden.

4/5. Lopende kapitaallasten riolering

Stijging van de kapitaallasten door een kleine toename van de totale lopende investeringen. Met lopende investeringen bedoelen we eerder aangegane investeringen.

6. Stelpost voor nieuwe investeringen

Deze stelpost bestaat uit de kosten voor regulier groot onderhoud en vervangingsinvesteringen (€ 37.000) en een bedrag van € 13.540 voor het afkoppelen. Het bedrag in 2020 verandert niet.

7. Compensabele btw

Compensabele btw wordt conform art. 229b van de Gemeentewet meegenomen bij de lasten.

8. Nieuwe storting in voorziening

In 2020 wordt de storting in de voorziening achterwege gelaten. In de opgebouwde voorziening is voldoende ruimte aanwezig om het benodigd budget 2020 voor vervangingsinvesteringen hieruit te onttrekken. Deze ruimte is ontstaan doordat de voorziening de afgelopen jaren is gevuld met voordelen op de kapitaallasten (o.a. onderuitputting). Conform het BBV moeten deze voordelen gestort worden in de voorziening.

Voor de inwoner betekent het achterwege laten van de storting een lagere rioolheffing. Voor de uitvoering van het GRP heeft dit geen gevolgen. Opgemerkt wordt dat dit een éénmalige verlaging is. Verwacht wordt dat in 2021 wel weer een storting in de voorziening noodzakelijk is.

9. Mutatie (egalisatie)reserve riolering

Dit jaar is het niet noodzakelijk om gelden te onttrekken of te storten uit de reserve riolering.

10/11. opbrengsten vast en variabel tarief

De rioolheffing is opgebouwd uit een vast tarief per aansluiting en een variabel tarief per aansluiting. Beide heffingen bedragen afgerond 50% van het totaal van de lasten. De opbrengsten stijgen of dalen met een eenzelfde bedrag als de lasten om 100% kostendekkendheid te blijven hanteren.

4. Belastingdruk

De stijging van de lokale lastendruk is de gecombineerde stijging van de OZB, reinigingsheffingen en rioolheffing.

Hieronder is de lokale lastendruk voor 2020 inzichtelijk gemaakt.

Omschrijving	OZB	Reinigingsheffingen	Rioolheffing	Totaal	Perc.
Opbrengst 2019	5.833.960	2.085.193	3.057.764	10.976.917	
1. Mut. OZB + 5%	291.698			291.698	
2. Mut. Reinigingsheffingen		287.051		287.051	
3. Mut. Rioolheffing			-132.205	-132.205	
Totaal verhoging	291.698	287.051	-132.205	446.544	4,07%
Areaaluitbreiding	50.000			50.000	
Opbrengst 2020	6.175.658	2.372.244	2.925.559	11.473.461	

Voor een gemiddeld huishouden betekent de aanpassing van OZB, afvalstoffenheffing, rioolrechten in 2020 per jaar het volgende:

Lastendruk per huishouden	2020	2019
OZB	427	407
Afvalstoffenheffing	218	192
Rioolrechten	229	241
Totaal:	874	841

Dat is een stijging van afgerond € 33 per jaar voor een gemiddeld huishouden.

5. Kostendekkendheid leges

In dit gedeelte geven we inzicht in de kostendekkendheid van onze leges. Bij de kostendekkendheid van leges maken we onderscheid tussen vijf categorieën.

Op een aantal leges is kruissubsidiering van toepassing. Dit houdt in dat de totale opbrengsten de totale kosten per categorie niet mogen overschrijden. Echter, er mogen wel overschrijdingen zijn per onderdeel in een categorie. Zo kan bijvoorbeeld, binnen de categorie algemene dienstverlening, de overschrijding op rijbewijzen worden gecompenseerd door een onderschrijding op reisdocumenten.

De kostendekkendheid van leges wordt berekend conform regelgeving en jurisprudentie. Dit betekent onder andere dat kosten voor het opstellen van beleid en kosten voor bezwaar- en beroepsprocedures als gevolg van regelgeving niet mogen worden meegenomen in de berekening van kostendekkendheid. Bij de omgevingsvergunningen mogen de kosten voor handhaving, toezicht en controle met uitzondering van de eerste controle en de kosten voor milieu en sloop (uitgezonderd monumenten) eveneens niet worden meegenomen.

De nieuwe tarieven van de leges worden in de decemberraad aan de gemeenteraad voorgelegd. De tarieven van de leges zijn gekoppeld aan de stijging van de OZB van 5% per 2020. We merken op dat niet alle leges met 5% kunnen worden verhoogd. Dit komt doordat de tarieven van de rijbewijzen, paspoorten en ID-kaarten al het maximum wettelijk tarief hebben. Hieronder wordt de kostendekkendheid per categorie leges inzichtelijk gemaakt.

5.1 Titel I. Algemene dienstverlening

Tot Titel I rekenen we de rijbewijzen, reisdocumenten en de burgerlijke stand. Kruissubsidiëring is toegestaan. In de onderstaande tabel zijn de verwachte kosten en opbrengsten van 2020 en de kostendekkendheid percentages van 2019 en 2020 zichtbaar. In algehele zin kan er worden geconcludeerd dat de kostendekkendheid op geen enkel product wordt overschreden.

Algemene dienstverlening	Kosten 2020	Opb. 2020	KD 2020	KD2019
Burgerlijke stand	64.296	23.783	37%	24%
Reisdocumenten, ID	123.519	75.000	61%	71%
Rijbewijzen	163.986	82.502	50%	64%
Verstreking BRP	100.873	4.820	5%	11%
Verstreking kiesregister	0	0	n.v.t	n.v.t
Verstreking WBP	0	0	n.v.t	n.v.t
Bestuursstukken	5.760	750	13%	13%
Vastgoedinformatie	0	0	n.v.t	n.v.t
Overige publiekszaken	21.189	6.631	31%	18%
Gemeentearchief	0	0	n.v.t	n.v.t
Gereserveerd	0	0	n.v.t	n.v.t
Leegstandswet	5.169	1.639	32%	26%
Kansspelen	2.400	630	26%	26%
Verkeer en vervoer	34.063	10.522	31%	18%
Diversen	31.981	5.956	19%	42%
Aansluiting riolering	590	590	100%	100%
Totaal:	553.827	212.823	38%	37%

Hieronder volgt per onderdeel een verklaring van de verschillende uitkomsten kostendekkendheid 2019-2020:

- Het kostendekkendheid percentage op de burgerlijke stand is toegenomen, omdat er minder uren zijn toegerekend aan de kosten.
- Het kostendekkendheid percentage van de reisdocumenten, ID is in 2020 gedaald vanwege een lagere verwachte opbrengst op de reisdocumenten.
- De kostendekkendheid van de rijbewijzen is afgenomen doordat er meer kosten zijn toegerekend.
- De kostendekkendheid van verkeer en vervoer valt hoger uit doordat de opbrengsten raming van de gehandicaptenparkeerkaart te laag was geraamd in 2019.
- De kostendekkendheid op de diversen valt lager uit omdat de opbrengsten uit toetsing bouwaanvragen naar beneden is bijgesteld.

5.2 Titel II. Fysieke leefomgeving

Onder Titel II vallen de omgevingsvergunningen van de fysieke leefomgeving, zoals bouwplannen. Ook binnen deze legesverordening omgevingsvergunning is kruissubsidiëring toegestaan. Om kleine bouwplannen haalbaar en betaalbaar te houden is er met name sprake van kruissubsidiëring tussen de grote en kleine bouwplannen. Het loslaten van deze kruissubsidiëring leidt tot onaanvaardbaar hoge tarieven voor de kleine bouwplannen.

In onderstaande tabel zijn de kosten, opbrengsten en kostendekkendheid percentages van 2019 en 2020 zichtbaar. Hieronder volgt een verklaring van de verschillen op hoofdlijnen:

- Er is een stijging van kosten zichtbaar doordat er hogere salariskosten zijn toegerekend.
- De overheadkosten nemen toe vanwege een hoger overheadstarief.
- De opbrengsten uit de heffingen zijn hoger geraamd vanwege verwachte opbrengsten uit principeverzoeken en raming van de bouwleges kon in algehele zin omhoog worden bijgesteld vanwege verwachte hogere opbrengsten.

Door de opbrengsten van de heffingen te verhogen zijn de ombuigingen kostendekkendheid leges en principeverzoeken ingevuld. Dit is verder toegelicht in het onderdeel Ombuigingen van Onze portemonnee.

Kosten fysieke leefomgeving	2019	2020	Vershil
Kosten taakveld(en)	344.602	364.039	19.437
Opbrengsten, excl. heffingen	0	0	
Netto kosten	344.602	364.039	19.437
Toe te rekenen overhead	196.943	222.708	25.765
Toe te rekenen BTW	21.422	18.272	-3.150
Totaal:	562.967	605.019	42.052
Opbrengsten fysieke leefomgeving			
Opbrengst heffingen	434.843	518.068	83.224
Totaal:	434.843	518.068	83.224
Kostendekkendheid	77%	86%	

5.3 Titel III. Europese dienstenrichtlijn

Titel III betreft de dienstverlening vallend onder de Europese dienstentrictlijn.

Kruissubsidiëring is niet toegestaan. De kosten en opbrengsten in 2020 zijn nagenoeg op dezelfde hoogte als in 2019.

Kosten Europese dienstenrichtlijn	2019	2020	Vershil
Horeca	6.465	7.460	996
Organiseren van evenementen	323	373	50
Prostitutiebedrijven	0	0	0
Totaal:	6.788	7.833	1.045
Opbrengsten Europese dienstenrichtlijn			
Horeca	2.950	2.950	0
Organiseren van evenementen	5	5	0
Prostitutiebedrijven	0	0	0
Totaal:	2.955	2.955	0
Kostendekkendheid	44%	38%	

5.4 Kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten

Dit betreft de rechten voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. Kruissubsidiëring is niet toegestaan. De kosten nemen in 2020 af vanwege lagere kapitaallasten.

Kosten lijkbezorgingsrechten	2019	2020	Vershil
Kosten lijkbezorgingsrechten	403.024	369.293	-33.731
Totaal:	403.024	369.293	-33.731
Opbrengsten lijkbezorgingsrechten			
Opbrengsten lijkbezorgingsrechten	152.625	155.296	2.671
Totaal:	152.625	155.296	2.671
Kostendekkendheid	38%	42%	

5.5 Kostendekkendheid marktgelden

Betreft de heffing van marktgelden voor bepaalde aangewezen standplaatsen.

Kruissubsidiëring is niet toegestaan. De kosten en opbrengsten in 2020 zijn nagenoeg op dezelfde hoogte als in 2019.

Kosten marktgelden	2019	2020	Vershil
Kosten marktgelden	10.614	10.669	55
Totaal:	10.614	10.669	55
Opbrengsten marktgelden			
Opbrengsten lijkbezorgingsrechten	7.387	7.516	129
Totaal:	7.387	7.516	129
Kostendekkendheid	70%	70%	

6. Toelichting toerekenen van overhead

Voor het toerekenen van de overhead aan de tarieven voor de belastingen wordt het overheadpercentage gebruikt dat is berekend voor 2020. De uitkomst is een opslagpercentage van 14,52%. Specificatie van de berekening is te vinden thema Onze portemonnee.

Omdat de leges uit de algemene legesverordening grotendeels een directe relatie hebben met de personeelslasten door de ambtelijke inzet is gekozen voor toerekening van de overhead op basis van een opslag van het uurtarief. Hiervoor zijn de totale overheadkosten gedeeld door het aantal productieve uren op de overige taakvelden. Het opslagtarief bedraagt hier € 46,33. Dit tarief is vermenigvuldigd met de geraamde productieve uren.

B - § Weerstandsvermogen

In deze paragraaf, waarin rekening is gehouden met de in het voorjaar 2019 vastgestelde nieuwe nota Reserves en Voorzieningen, geven wij u een beeld van de financiële positie van de gemeente.

Het is niet eenvoudig om te bepalen hoe goed of slecht een gemeente er financieel voorstaat. Of een hoge schuld nadelig is voor de financiële positie hangt er bijvoorbeeld vanaf welke bezittingen er tegenover de schulden staan, en hoe hoog de opbrengsten zijn waarmee rente en aflossing kunnen worden betaald.

Kortom de financiële positie van een gemeente is niet in één kengetal uit te drukken, maar door naar een aantal belangrijke financiële kengetallen gezamenlijk te kijken kan er wel een uitspraak worden gedaan over de financiële positie van de gemeente.

Op basis van de uitkomsten van een aantal belangrijke financiële kengetallen hebben wij het volgende vastgesteld:

- *Onze weerstandsratio is uitstekend*
- *Onze schulddpositie ligt in de veilige zone*
- *Onze vermogenspositie is voldoende*
- *Onze grondexploitatie ligt in de veilige zone*
- *Onze structurele begrotingsruimte is toereikend*
- *Onze belastingcapaciteit is hoog in vergelijking met andere gemeenten*

Op basis van het bovenstaande komen wij tot de conclusie dat er sprake is van een gezonde financiële positie. De belastingcapaciteit is echter wel hoog in vergelijking met andere gemeenten.

Als u geïnteresseerd bent in hoe de kengetallen tot stand zijn gekomen en de interpretatie daarvan in relatie tot de financiële positie volgt aan het eind van deze paragraaf een toelichting over de kengetallen.

1. Weerstandsvermogen en risico's

We onderscheiden twee soorten risico's. Risico's die voorzienbaar zijn en risico's die niet zijn te voorzien. Voor risico's die we voorzien en dus zijn te beheersen hebben wij bestemmingsreserves en voorzieningen gevormd. Voor de onvoorziene risico's kijken we naar ons weerstandsvermogen. Wij geven hierbij antwoord op de vraag in hoeverre onze gemeente in staat is de niet in de begroting geraamde risico's te kunnen opvangen. Dit doen we door een inventarisatie te maken van de niet geraamde risico's en het berekenen van ons weerstandsvermogen. Door ons weerstandsvermogen af te zetten tegen de niet geraamde risico's kan een oordeel worden gegeven over de omvang van ons weerstandsvermogen.

1.1 Beleid

De gemeente past de volgende maatregelen toe om het weerstandsvermogen minimaal in stand te houden en de risico's te beperken.

- Incidentele meevallers aanwenden of reserveren voor verwachte kosten.
- Kort geld lenen in plaats van lang geld als wordt verwacht dat de rente op kapitaalmarkt (lange rente) hoger blijft dan op de geldmarkt (korte rente). Hierbij houden we wel rekening met de grenzen volgens de kasgeldlimiet.
- Geen eigen personeelskosten toerekenen aan projecten en investeringen.
- Het behoeftzaam ramen van een (accres)verhoging van het gemeentefonds door in de meerjarenbegroting een lagere uitkering te ramen van 5 (accres)punten per jaar.
- Een sluitende begroting en zo mogelijk ook een sluitende meerjarenbegroting presenteren, ook in tijden van bezuinigingen.

- Het uitgangspunt hanteren om taken zo mogelijk binnen de door het Rijk beschikbaar gestelde budgetten uit te voeren.
- Het opnemen van budgetruimte in de begroting voor nieuw beleid.
- Het controleren en verbeteren van de meest kritische processen in de organisatie op basis van een controleplan.

2. Inventarisatie weerstandsvermogen

Onderstaand zijn in een tabel de onderdelen benoemd die tot ons weerstandsvermogen mogen worden gerekend. Ten opzichte van voorgaande jaren zijn op verzoek van de provincie de onderdelen Saldo Rekening, Begroting, Beleidsintensivering en het budget voor Calamiteiten geschrapt.

De omvang van ons weerstandsvermogen is aanvullend beïnvloed door vaststelling van de nieuwe nota Reserves en Voorzieningen in de eerste helft van 2019. Hierbij is ook rekening gehouden met het feit dat de omvang van de stille reserves alleen mogen worden betrokken voor de incidentele risico's.

We hebben in deze begroting het weerstandsvermogen gesplitst in een structurele en een incidentele weerstandscapaciteit. Op deze manier kunnen we de structurele weerstandscapaciteit vergelijken met de structurele risico's en de incidentele weerstandscapaciteit met de incidentele risico's.

Weerstandsvermogen	Begr. 1-1-2020	Rek. 1-1-2019
1. WAR	10.011.078	4.423.370
2. VAR	1.768.966	2.512.405
3. Bufferreserve gronden	1.674.743	2.899.151
4. Onbenutte belastingcapaciteit	0	0
Totaal als str. Weerst.capaciteit	13.454.787	9.834.926
5. Stille reserves	11.000.000	11.000.000
Totaal als inc. Weerst.capaciteit	11.000.000	11.000.000

Toelichting verschillen weerstandsvermogen 2020 t.o.v. 2019

Uit de tabel blijkt, dat het structurele weerstandsvermogen per 1-1-2020 per saldo is toegenomen met afgerond € 3,5 miljoen. Deze verhoging wordt grotendeels veroorzaakt door het opheffen en overhevelen van sommige bestemmingsreserves naar de algemene reserve op grond van de nieuwe nota reserves en voorzieningen. Ook de afname van de vrije reserve wordt voor een groot deel veroorzaakt door deze nieuwe nota en tevens door aanwending in 2019 voor eenmalige kosten. De onttrekking aan de VAR die ontstaat door de bestedingsvoorstellen 2020 vindt plaats na 1 januari en is daarom nog niet meegenomen in bovenstaand overzicht. De afname van de bufferreserve gronden wordt veroorzaakt door afwaardering gronden in de jaarstukken 2018.

Toelichting reserves

De reserves van onze gemeente zijn onderverdeeld in een Algemene reserve (de WAR), een Vrije reserve (de VAR) en Bestemmingsreserves. Met deze reserves zijn een deel van onze bezittingen gefinancierd. Hierdoor kunnen deze reserves niet zo maar worden aangewend voor andere zaken. Gebruik van deze reserves heeft namelijk tot gevolg dat een deel van onze bezittingen dan op een andere manier moeten worden gefinancierd, bijvoorbeeld door het aantrekken van een korte of lange geldlening.

Toelichting buffer reserve gronden

De bestemmingsreserves, waarvan de bufferreserve gronden onderdeel uitmaakt, worden niet meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen. Dit omdat deze reserves in tegenstelling tot de algemene- en de vrije reserve al zijn bestemd en dus niet zo maar een andere bestemming kunnen krijgen.

Een uitzondering hierop is echter de bufferreserve gronden. Deze reserve wordt wel meegenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit omdat bij de risico's ook de risico's zijn meegenomen die zich kunnen voordoen bij zowel de gemeentelijke gronden als bij de gronden in het Grondbedrijf zoals boekverliezen en afwaarderingen van gronden.

Toelichting onbenutte belastingcapaciteit

Ondanks het feit dat de opbrengst OZB in principe onbeperkt door gemeenten kan worden verhoogd is voor onze gemeente sprake van een onbenutte belastingcapaciteit van nul. Dit komt omdat het OZB-tarief in onze gemeente reeds hoger is dan de door het Rijk vastgestelde norm om in aanmerking te komen voor ondersteuning als artikel 12 gemeente.

Omdat onze riool- en afvalstoffenheffing reeds 100% kostendekkend zijn is ook voor dit onderdeel sprake van een onbenutte belastingcapaciteit van nul.

Toelichting stille reserves

Stille reserves zijn reserves die aan het zicht zijn onttrokken maar nog wel een waarde kunnen vertegenwoordigen. Voorbeelden hiervan zijn activa als gebouwen of vervoermiddelen, die al volledig zijn afgeschreven maar nog wel een waarde hebben. Een ander voorbeeld van een stille reserve is ons aandelenbezit van b.v. de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). De verkoopwaarde hiervan is vele malen hoger dan de op de balans verantwoorde aankoopwaarde.

Tot dusverre was voor het onderdeel stille reserves geen bedrag geraamd. Nader onderzoek heeft er toe geleid dat de waarde van de stille reserve gronden ca. € 5 miljoen bedraagt en de waarde van de stille reserve aandelenbezit BNG op € 6 mln. Totaal dus € 11 miljoen. De provincie heeft ons als toezichthouder geadviseerd het totaalbedrag van de stille reserves alleen te betrekken bij de berekening van de weerstandscapaciteit van de incidentele risico's.

3. Inventarisatie van de risico's

Op de volgende pagina is een overzicht gegeven van de niet geraamde risico's. Per onderdeel is een bedrag ingeschat voor het risico dat zich kan voordoen. Dit bedrag wordt vervolgens vermenigvuldigd met de kans dat het risico zich voordoet (zeer klein = 10%, klein = 30%, gemiddeld = 50%). Als de kans groter is dan 50% wordt hiervoor een bedrag in de begroting geraamd.

Verder is er een uitsplitsing gemaakt in een incidenteel of structureel risico. Een risico wordt als incidenteel gezien als wordt ingeschat dat het risico zich maximaal 1 x per 4 jaar kan voordoen en als structureel als het risico vaker dan 1 x per 4 jaar wordt ingeschat. Opgemerkt wordt, dat de risicobedragen in overeenstemming zijn gebracht met de bedragen zoals deze zijn geactualiseerd per 31-12-2018 in de laatst vastgestelde Jaarstukken (is Rekening 2018).

Nr.	Omschrijving	Bedrag	Kans	Incidenteel	Structureel	Risicobedrag
1	Gronden bij de gemeente	2.600.000	50%		1.300.000	1.300.000
2	Vastgoed	1.850.000	50%		925.000	925.000
3	3D's Sociaal Domein	1.500.000	50%		750.000	750.000
4	Gemeenschappelijke Regelingen	925.000	50%		462.500	462.500
5	Accres Gemeentefonds	880.000	50%		440.000	440.000
6	Grondexploitatie grondbedrijf	410.000	50%		205.000	205.000
7	Verlofstuwmeer	350.000	50%	175.000		175.000
8	Krimp	250.000	50%		125.000	125.000
9	Btw-compensatiefonds	200.000	50%		100.000	100.000
10	Verzekeringen	200.000	30%	60.000		60.000
11	Juridische procedures	200.000	50%		100.000	100.000
12	Garantie verplichtingen	150.000	10%	15.000		15.000
13	Rente	150.000	30%	45.000		45.000
14	Bodemsanering	100.000	30%	30.000		30.000
15	Planschade	100.000	30%	30.000		30.000
	Totaal	9.865.000		355.000	4.407.500	4.762.500

De grootste risicobedragen (groter dan € 400.000) worden hierna toegelicht.

Gronden bij de gemeente (1)

Dit betreft de boekwaarde van de gronden die nog niet in productie zijn genomen (de Nog niet In Exploitatie Genomen Gronden (NIEGG)) en de overige gronden zoals cultuurgronden. De NIEGG zijn wel aangekocht met de bedoeling om deze te zijner tijd te ontwikkelen en in het Grondbedrijf op te nemen. Het grootste risico met betrekking tot deze gronden is dat één of meerdere plannen niet in productie kan worden genomen en dat de actuele boekwaarde moet worden verlaagd tot b.v. de landbouwwaarde.

In de Jaarstukken 2018 heeft een afwaardering plaatsgevonden van het plan Drouwenermond 3. De restant boekwaarde van de nog niet in productie genomen gronden bedraagt afgerond € 5,2 mln. Conform het kader wordt 50% van deze boekwaarde als risico aangemerkt. Dit is een risicobedrag van € 2,6 mln. Het risico dat een plan niet in productie wordt genomen moet worden afgewaardeerd wordt gezien als gemiddeld (= 50%) waardoor voor dit onderdeel een bedrag van € 1.300.000 als uiteindelijk risico wordt geraamd.

Vastgoed (2)

De gemeente bezit zowel maatschappelijk als strategisch vastgoed. Dit vastgoed kan soms 'onder water' staan wanneer de boekwaarde hoger is dan de marktwaarde. Het risico bestaat dat op de boekwaarde van deze strategische gronden en panden moet worden afgeboekt als gevolg van een lagere marktwaarde. In de Jaarstukken 2018 is rekening gehouden met afwaardering en verkoop van de diverse panden zoals o.a. obs 24 Nieuw Buinen, de Bark Valthe en Assekolke Drouwenermond. De resterende strategische vastgoed gronden en panden hebben nog een boekwaarde van afgerond € 3,7 mln.

Conform het kader voor 'gronden bij de gemeente' wordt ook voor dit onderdeel 50% van de boekwaarde als risico aangemerkt. Dat resulteert in een bedrag van € 1.850.000. Het risico dat op dit vastgoed moet worden afgeboekt wordt als gemiddeld (= 50%) gezien waardoor voor dit onderdeel een bedrag van € 925.000 als uiteindelijk risico wordt geraamd.

Decentralisaties / Sociaal Domein (3)

Bij de jaarrekening 2018 hadden we een overschrijding op de Wmo en Jeugd van afgerond € 1 miljoen. Daarop anticiperend hebben we de budgetten van de Wmo en Jeugd met afgerond € 1 miljoen verhoogd. Voor 2020 stellen we een ombuiging voor van totaal € 300.000. De budgetten van de Wmo en Jeugd zijn niet standaard geïndexeerd. De huidige ramingen hebben financiële risico's. Voor een groot deel is er sprake van een opneinderegeling. We schatten de kans op overschrijdingen van het Sociaal Domein op 50%.

Gemeenschappelijke Regelingen (4)

Met betrekking tot de Gemeenschappelijke Regelingen loopt de gemeente het risico dat hogere financiële tekorten achteraf door de deelnemende gemeenten moeten worden bijgepast.

Dit risicobedrag wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van onze bijdrage aan de 7 belangrijkste Gemeenschappelijke Regelingen (VRD, GGD, RUD, Emco, Wedeka, Recreatieschap Drenthe en Publiek Vervoer).

Het risicobedrag wordt ingeschat op 25% (= € 925.000) van het totaalbedrag van afgerond € 3,7 miljoen dat in 2020 aan de 7 genoemde Gemeenschappelijke Regelingen als gemeentelijke bijdrage is verschuldigd. De kans dat het risico zich voordoet wordt ingeschat op 50% (= € 462.500).

Accres Gemeentefonds (5)

De accressen Gemeentefonds worden in bijna elke nieuwe circulaire aangepast. Een aanpassing kan zowel voor- als nadelig zijn. Een nadeel kan ook 'minder meer' zijn. In voorgaande jaren werd het risicobedrag berekend op basis van de hoogte van deel 1 (algemene uitkering) van de uitkering Gemeentefonds. Omdat onderdelen van deel 2 (integratie uitkering) en deel 3 (Sociaal Domein) steeds vaker worden geïntegreerd in het deel algemene uitkering wordt het risicobedrag vanaf dit nieuwe begrotingsjaar berekend over de totale uitkering Gemeentefonds van afgerond € 44 mln. Het risicobedrag is bepaald op 2% hiervan (= € 880.000).

Grondexploitatie Grondbedrijf (6)

De bestemmingsplannen in exploitatie inclusief de in exploitatie genomen bedrijventerreinen hebben begin 2020 een totale boekwaarde van afgerond € 4,1 mln. Voor een verwacht verlies op een plan moet direct een voorziening worden getroffen. Daar staat tegenover dat als er plannen in productie zijn waarop tussentijds winst kan worden genomen deze winstneming kan worden aangewend als compensatie voor het verwachte verlies.

Het risico voor deze plannen zouden wij willen maximeren op 10% van de boekwaarde. Voor 2020 geeft dit een risicobedrag van € 410.000 (10% van € 4,1 mln.) Omdat het niet zeker is dat jaarlijks altijd tussentijds winst kan worden genomen wordt de kans dat het risico van ophoging van de voorziening zich voordoet op gemiddeld geraamd (=50% = € 205.000).

2. Berekening weerstandsratio

Jaarlijks wordt de ratio berekend om uitdrukking te kunnen geven hoe onze gemeente er financieel voorstaat. Hierbij wordt ons weerstandsvermogen afgezet tegen de risico's. In onderstaande tabel zijn de scores hiervoor aangeduid.

Uitkomst Ratio	Aanduiding
groter dan 2,0	Uitstekend
tussen 1,4 en 2,0	Ruim voldoende
tussen 1,0 en 1,4	Voldoende
tussen 0,8 en 1,0	Matig
tussen 0,6 en 0,8	Onvoldoende
lager dan 0,6	Zeer Onvoldoende

Het verwacht verloop van het weerstandsvermogen 2020 t/m 2024 is als volgt.

Weerstandsvermogen:	1-1-20	1-1-21	1-1-22	1-1-23	1-1-24
1. WAR	10.011.078	10.817.987	11.569.396	12.215.849	12.769.131
2. VAR	1.768.966	1.268.966	1.268.966	1.268.966	1.268.966
3. Bufferreserve gronden	1.674.743	1.674.743	1.674.743	1.674.743	1.674.743
4. Onbenutte belastingcapaciteit	0	0	0	0	0
Totaal STRUCT.Weerst.capac.	13.454.787	13.761.696	14.513.105	15.159.558	15.712.840
5. Stille reserves	11.000.000	11.000.000	11.000.000	11.000.000	11.000.000
Totaal INCID. Weerst.capac.	11.000.000	11.000.000	11.000.000	11.000.000	11.000.000

In onderstaande tabel is in het bovenste deel de uitkomst van onze structurele weerstand in de eerder toegelichte ratio weergegeven en de incidentele weerstand is weergegeven in een bedrag als restant ruimte van de weerstand.

Ratioberekening Struct. en Incident.	Rek. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024
Weerst.cap. Struct.	7.997.716	9.996.701	13.454.787	13.761.696	14.513.105	15.159.558	15.712.840
Risico's structureel	4.047.500	4.807.500	4.407.500	4.407.500	4.407.500	4.407.500	4.407.500
Weerst. Ratio Struct.	1,98	2,08	3,05	3,12	3,29	3,44	3,57
Weerst.cap. Incid.	11.000.000	11.000.000	11.000.000	11.000.000	11.000.000	11.000.000	11.000.000
Risico's incidenteel	405.000	405.000	355.000	355.000	355.000	355.000	355.000
Weerstandsruimte Inc.	10.595.000	10.595.000	10.645.000	10.645.000	10.645.000	10.645.000	10.645.000

Toelichting uitkomsten weerstand structureel en incidenteel

De structurele weerstandsratio is in de Rekening 2018 ten opzichte van de ratio in de Rekening 2017 afgenomen omdat o.a. de budgetten voor Saldo Begroting, Saldo Beleidsintensivering en Saldo Calamiteiten op verzoek van de provincie door ons in 2018 zijn geschrapt.

Op begrotingsbasis neemt de structurele weerstandsratio vooral toe door de effecten van de nieuwe nota reserves en voorzieningen. O.b.v. deze nieuwe nota zijn sommige bestemmingsreserves namelijk opgeheven en de restant bedragen hiervan toegevoegd aan de algemene reserve. De ratio neemt tevens jaarlijks toe omdat geen rente meer wordt berekend over de reserves en de jaarlijkse rentelast nu elk jaar eveneens wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

Zoals eerder opgemerkt moet het bedrag van de stille reserves worden gezien als buffer voor de incidentele risico's. De ruimte hiervoor is voldoende hoog.

3. Verplichte kengetallen

Om een oordeel te geven over de financiële positie van de gemeente zijn naast de berekening van het weerstandsvermogen de volgende belangrijke financiële kengetallen berekend.

Financiële kengetallen.

- De weerstandsratio;
- De schuldquote;
- De solvabiliteitsratio (vermogenspositie);
- De grondexploitatie;
- De structurele exploitatieruimte;
- De belastingcapaciteit;

Verhouding kengetallen in relatie tot de financiële positie

De provincie heeft een indeling gemaakt met een normering van deze kengetallen. De uitkomsten zijn ingedeeld in categorie A, B en C waarbij A het minst risicovol is en categorie C het meest risicovol. De volgende signaleringswaarden zijn bepaald:

Kengetal		A	B	C
Weerstandsratio		> 1,4	1,4 - 0,8	< 0,8
Netto schuldquote		< 90	90 - 130	> 130
Netto schuldquote (gecorrigeerd)		< 90	90 - 130	> 130
Solvabiliteitsratio		> 50	20 - 50	< 20
Grondexploitatie		< 20	20 - 35	> 35
Structurele exploitatieruimte		> 0	0	< 0
Belastingcapaciteit		< 95	95 - 105	> 105

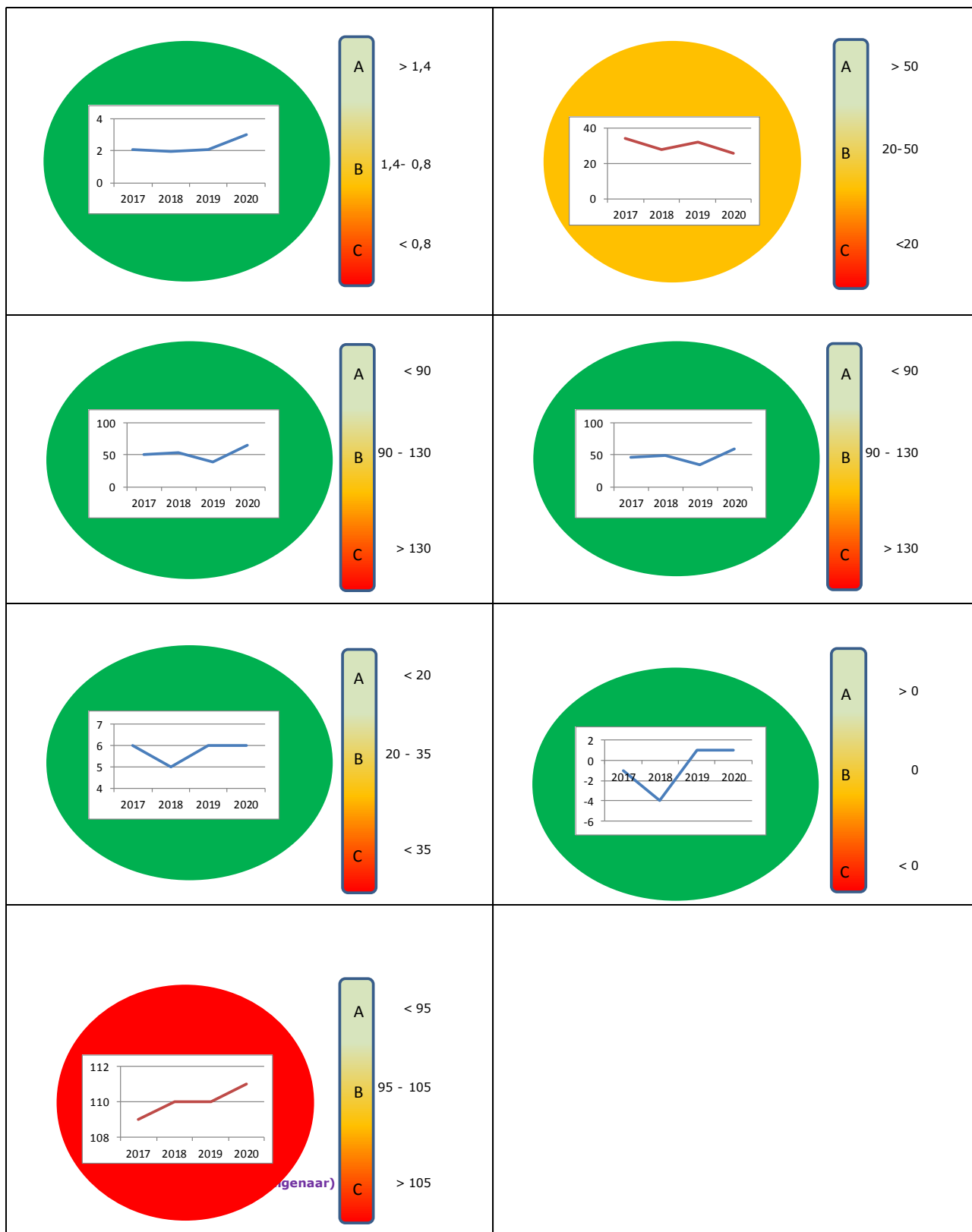
De uitkomsten voor onze gemeente met betrekking tot het begrotingsjaar 2020 zijn hierna afgezet tegen zowel de afgelopen jaren als tegen de nog komende jaren. Voor de afgelopen jaren zien de cijfers er als volgt uit:

Kengetal 2020 t.o.v. afgelopen jaren	Score	Begroting	Begroting	Rekening	Rekening
	2020	2020	2019	2018	2017
Weerstandsratio	A	3,05	2,08	1,98	2,08
Netto schuldquote	A	65%	39%	54%	50%
Netto schuldquote (gecorrigeerd)	A	60%	35%	49%	46%
Solvabiliteit	B	26%	32%	28%	34%
Grondexploitatie	A	6%	6%	5%	6%
Structurele exploitatie	A	1%	1%	-4%	-1%
Belastingcapaciteit (eigenaar) *	C	111%	110%	110%	109%
Belastingcapaciteit (huurder) *	A	49%	46%	45%	niet bekend

*) De belastingcapaciteit zoals in de tabel weergegeven met 111% (100% is het gemiddelde) betreft de woonlasten (ozb, afval en riool) voor een Eigenaar bewoner in onze gemeente. Daarmee staat onze gemeente op de 288^e plaats van de totaal 372 gemeenten (bron Coelo atlas 2019).

*)De belastingcapaciteit voor een huurder valt voor onze gemeente veel gunstiger uit. Deze is 49%, waarmee onze gemeente op de 13^e plaats staat van de totaal 372 gemeenten (bron Coelo atlas 2019).

Hieronder geven we de ontwikkeling van de kengetallen over de periode 2017-2020 grafisch weer.

De kengetallen in onderstaand overzicht zijn voornamelijk gebaseerd op de geprognosticeerde balans. Deze balans is toegelicht in de paragraaf financiering.

Kengetal 2020 t.o.v. nog komende jaren	Score 2020	Begr. 2020	Begr. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023
Weerstandratio	A	3,05	3,12	3,29	3,44
Netto schuldquote	A	65%	60%	60%	59%
Netto schuldquote (gecorrigeerd)	A	61%	56%	55%	54%
Solvabiliteit	B	26%	27%	27%	28%
Grondexploitatie	A	6%	6%	6%	6%
Structurele exploitatie	A	1%	1%	2%	2%
Belastingcapaciteit (eigenaar)	C	111%	111%	111%	111%
Belastingcapaciteit (huurder)	A	49%	49%	49%	49%

Als u geïnteresseerd bent in de berekening van de kengetallen en de interpretatie daarvan volgt hierna een toelichting.

Weerstandratio

Onder weerstandratio verstaan we de middelen en mogelijkheden die de gemeente heeft om onverwachte, niet-begrote kosten te kunnen dekken. De weerstandratio wordt berekend door het totaalbedrag aan weerstandsvermogen te delen door het totaalbedrag van de risico's. De berekening van de weerstandratio (vermogen gedeeld door risico's) levert als uitkomst een getal op (ratio).

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Bij de netto schuldquote worden de netto schulden gewogen ten opzichte van de baten. Met andere woorden het geeft aan in hoeverre de begroting de schulden kan dragen.

Netto schuldquote gecorrigeerd

Om inzicht te krijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen van gelden wordt de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in hoeverre de gemeente in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het aandeel van het eigen vermogen wordt afgezet tegen het totaal vermogen.

De solvabiliteit wordt berekend over de geprognosticeerde balans per 1 januari. De solvabiliteit 2020 is berekend aan de hand van de balans per 1 januari 2020. De begrote mutaties over 2020 (o.a. van de VAR) zijn niet in de berekening van 2020 meegenomen en hebben effect op de balans van 1 januari 2021 en de solvabiliteit van 2021.

Grondexploitatie

Grondexploitatie kan een flinke impact hebben op de financiële positie van de gemeente. Deze ratio geeft aan in hoeverre de waarde van de gronden kunnen worden terugverdiend. Een ratio van 0 betekent dat er geen boekwaarde aanwezig is die moet worden terugverdiend. Een ratio van 35 betekent dat de grondexploitatie als kwetsbaar wordt ervaren.

Structurele exploitatieruimte

Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen. Bij een positief percentage zijn de structurele baten toereikend om de structurele lasten te dekken.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft een indicatie van de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden in vergelijking tot het landelijk gemiddelde. Een laag percentage (kleiner dan 100%) betekent dat de gemeente eenvoudig meer opbrengsten uit belastingen zou kunnen verwerven. Of dit wel of niet gebeurt is een beleidskeuze.

C - § Kapitaalgoederen

Inleiding

Kapitaalgoederen zijn duurzame goederen die over het algemeen een lange economische levensduur hebben. Gemeentelijke kapitaalgoederen zijn te verdelen in goederen met maatschappelijk nut of economisch nut. Kapitaalgoederen met economisch nut hebben een winsttoogmerk of genereren een opbrengst, terwijl daar bij maatschappelijk nut geen sprake van is. Een voorbeeld van een kapitaalgoed met maatschappelijk nut is een weg. De gemeente investeert hierin, zonder dat daar een directe opbrengst tegenover staat. Echter, als de gemeente tol zou gaan heffen voor gebruik van de weg, dan zou er sprake zijn van economisch nut.

In de paragraaf maken we onderscheid tussen de volgende kapitaalgoederen:

1. Wegen (ook openbare verlichting);
2. Groen (waaronder begraafplaatsen, sportvelden, speeltuinen);
3. Riolering;
4. Gebouwen;
5. Water (waaronder bruggen en duikers en watergangen).

Van elk type kapitaalgoed wordt inzicht gegeven in de kwaliteit van het onderhoud, het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties.

In onderstaande tabel zijn de geldende beleids- en beheerstukken samengevat. Er valt op te merken dat sommige plannen al lange tijd geleden zijn vastgesteld. De stukken Kern en Kader zijn nog steeds actueel, omdat aan dit beleid nog uitvoering wordt gegeven. Over groen valt op te merken dat eerst het kwaliteitsniveau moet worden vastgesteld in het najaar van 2019. Na vaststelling kunnen de plannen geactualiseerd worden.

Kapitaalgoed	Beheers-, beleidsplan	Vastgesteld
Algemeen	Kern en kader	2003
	Kadernota vastgoedbeleid	2007
	Notitie vastgoed en geld	2007
Wegen	Wegenonderhoud 2018-2023 'Van planning tot uitvoering'	2018
	Beleidsplan 'Licht in de openbare ruimte'	2018
Groen	Groenbeleidsvisie Onze groene ruimte	2006
	Groenbeleidsvisie Groen moet je doen	2006
	Bermbeheerplan	2015
	Bosbeheerplan	2008
	Visie Ruimte voor de laatste rustplaats 2008-2018	2008
	Nota speelruimtebeleid Ruimte voor jou	2008
Riolering	Beleidsnota rioleringen in GRP 2016-2020	2015
Gebouwen	Vastgoedbeleid, deelnota gebouwen	2007
Water	Beleidsnota water, onderdeel GRP 2016-2020	2015

Kapitaalgoederen gaan langere tijd mee, maar daarvoor is onderhoud noodzakelijk. In het BBV is vastgelegd dat onderhoud aan kapitaalgoederen met economisch en maatschappelijk nut moet worden geactiveerd. Dat betekent dat de totale last van de investering niet in één keer in de exploitatie wordt gedragen, maar dat het kapitaalgoed als een bezitting op de balans wordt geplaatst en over meerdere jaren wordt afgeschreven in de exploitatie. In onderstaande tabel staan de uitgangspunten omschreven die wij hanteren bij het afschrijven van kapitaalgoederen.

Grens van investeren	Activa met een verkrijgingsprijs van minder dan € 5.000 worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Gronden en terreinen worden altijd geactiveerd.
Toerekenen rente	2,5%
Afschrijvingsmethodiek	Lineair afschrijven tot nihil.
Afschrijvingstermijn	Varieert van 3 tot 60 jaar. Per type kapitaalgoed is dit vastgelegd in financiële verordening.
Start afschrijving	Begroting: Op het moment dat het budget beschikbaar is gesteld. Realisatie: Op 1 januari van het jaar volgend op de afronding/uitvoering van het werk.
Restwaarde	Geen, vanwege afschrijving tot nihil.

Uitgangspunt in ons beleid is dat investeringen in openbaar gebied (riool, wegen, groen) zoveel mogelijk gecombineerd worden uitgevoerd.

Vastgoed & Geld

In deze paragraaf wordt altijd inzicht gegeven in het budget Vastgoed & Geld (V&G). Jaarlijks verhogen we dit budget met € 50.000 structureel. In principe zou deze verhoging in 2023 aflopen, maar in deze begroting stellen we voor om hier ook na 2023 mee door te gaan, zodat er elk nieuw begrotingsjaar ruimte ontstaat om te blijven investeren in onze kapitaalgoederen.

Het budget V&G is gesplitst in 50% wegen, 30% groen en 20% voor gebouwen. Het deel wegen wordt t/m 2023 ingevuld door jaarlijks € 1 miljoen extra te investeren in het onderhoud. Hierbij hoort een kapitaallast van € 75.000 per jaar.

In onderstaande tabel is zichtbaar dat er in 2020 voldoende budget is om € 1 miljoen te investeren voor de wegen (kapitaallast is € 75.000 per jaar t/m 2023). Het incidentele deel van de wegen dat in 2020 resteerde is bij de Kadernota 2020 ingezet voor de ombuigingen (nieuw voor oud). Het deel groen en gebouwen kan nog nader worden ingevuld voor extra investeringen in gebouwen of groen.

Omschrijving	2020	2021	2022	2023	2024
Wegen 50%	75.000	189.029	244.615	300.201	325.201
Groen 30%	114.900	129.900	144.900	159.900	174.900
Gebouwen 20%	76.600	86.600	96.600	106.600	116.600
Totaal beschikbaar	266.500	405.529	486.115	566.701	616.701

1.1 Wegen

Onderhoudsniveau

Jaarlijks worden alle openbare verhardingen onderworpen aan een visuele inspectie volgens de CROW-systematiek. De verzamelde gegevens leggen we vast in het geautomatiseerde wegbeheersysteem.

De gemeente onderhoudt niet alle verhardingen volgens de CROW-normen. We kijken onder meer naar de functie van de verharding. Deze functie is uitgesplitst in een zevental categorieën:

1. Doorgaande wegen;
2. Kernontsluitingswegen;
3. Woonstraten;
4. Landbouwontsluitingswegen;
5. Landbouwwegen;
6. Fietspaden;
7. Voetpaden.

De verhardingen met categorie 1 en 2 worden nagenoeg volgens de CROW-normen opgevoerd. Bij categorie 3, 6 en 7 tolereren we meer schade. De verhardingen in de categorie 4 en 5 worden pas opgevoerd als de schade zodanig ernstig is dat de verkeersveiligheid in het geding komt. Na bovenstaande toetsing ontstaat een technische en financiële onderhoudslijst voor de komende drie jaar: de meerjarenplanning REAL. Ieder voorjaar - na de wegininspecties - wordt deze meerjarenplanning aangepast, afgestemd met de andere vakgebieden en vastgesteld door het college. Deze lijst vormt de basis voor het jaarlijkse onderhoudsinvesteringsprogramma.

Prioriteringssysteem

Om verantwoorde keuzes te kunnen maken uit de lijst van wegenprojecten is een eigen prioriteringssysteem ontwikkeld die door de gemeenteraad is vastgesteld op 8 maart 2018. Verkeersveiligheid, de kans op mogelijke schadeclaims, comfort en de gevolgkosten bij uitstel van onderhoud zijn betrokken in deze systematiek. Immers, een weg kan er goed uitzien terwijl uitstel van onderhoud leidt tot hogere kosten op langere termijn. De plattelandswegen (categorie 4 en 5) hebben een eigen prioriteringssysteem, waarbij ook wordt gekeken naar het fietsverkeer en recreatief gebruik.

Stand van zaken wegenonderhoud

In onderstaande tabel is de stand van zaken met betrekking tot het wegonderhoud zichtbaar.

Wegfunctie	Op orde
Doorgaande wegen	90 %
Kernontsluitingswegen	75 %
Woonstraten	65 %
Fietspaden	65 %
Voetpaden	50 %
Landbouwontsluitingswegen	20 %
Landbouwwegen	10 %

In onderstaande tabel zien we het aantal km van de verschillende typen wegen.

Omschrijving	Aantal km 2019	Aantal km 2020
Doorgaande wegen	143	143
Kernontsluitingswegen	59	59
Woonstraten	86	86
Landbouwontsluitingswegen	52	52
Landbouwwegen	153	153
Fietspaden	136	136
Voetpaden	78	78

Reservering wegengelden

Afgesproken is dat restkredieten weer ingezet worden voor groot onderhoud wegen. Hieraan ligt een collegebesluit ten grondslag.

Beleidskader

Klein onderhoud

Onder klein onderhoud verstaan we het aanbrengen van slijtlagen, het dichten van scheuren in asfalt, het plaatselijk repareren van slechte plekken, het dichten van kleine gaten en het oplossen van calamiteiten. Op basis van de jaarlijkse visuele inspectie van de wegen, stellen we een project 'klein wegenonderhoud' op. De calamiteiten en onderhoudsmaatregelen voeren we binnen het beschikbare budget uit.

Groot onderhoud

Op basis van de meerjarenplanning REAL stelt het college in het voorjaar het onderhoudsinvesteringsprogramma vast. Deze wordt ter informatie aangeboden aan de gemeenteraad. Conform het inkoop- en aanbestedingsbeleid worden de projecten in de markt gezet. Voor de jaren 2018-2023 is een miljoen euro extra beschikbaar. Conform beleid investeren we ca. € 400.000 euro per jaar in plattelandswegen.

Speerpunten groot onderhoud 2020

Hieronder worden de speerpunten in het groot onderhoud 2020 toegelicht.

1. Zuiderdiep Valthermond (Drentse Mondenweg – Kavelingen)

Er wordt aangestuurd op een reconstructie in 2021. In 2020 gaan de nutsbedrijven hun kabels en leidingen vervangen. De reconstructie behelst de vernieuwing van het totale wegprofiel (weg, voetpad, parkeerstrook en groen). In 2020 wordt het plan technisch voorbereid in samenspraak met de aanwonenden en belanghebbenden.

2. Dreef (Exloo – 2^e Exloërmond)

Na de reconstructie van de Middenweg (2018) en de Strengenweg (2019) is conform de prioritering de Dreef de eerstvolgende plattelandsweg die in aanmerking komt voor reconstructie. De LTO, Recreatieschappen Drenthe en Cumela ondersteunen deze visie.

Financiën

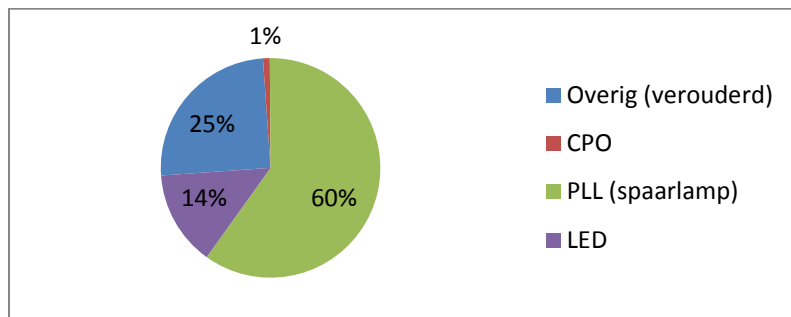
Op basis van ons wegenareaal is jaarlijks € 2.100.000 investeringsruimte noodzakelijk om de verhardingen goed te onderhouden. Jaarlijks is er € 800.000 investeringsruimte beschikbaar voor groot onderhoud en € 348.544 budget voor klein onderhoud. Door de jaarlijkse extra investering van € 1.000.000 in de jaren 2018-2023 kunnen we extra projecten van de meerjarenplanning REAL uitvoeren. Afhankelijk van het resultaat van de aanbestedingen is het mogelijk een deel van het tekort in te lopen. We stellen in deze begroting voor om het budget vastgoed en geld met ingang van 2024 te verlengen, zodat er weer ruimte ontstaat om te blijven investeren in wegen.

1.2 Openbare verlichting

Huidig onderhoudsniveau

In de gemeente staan ca. 6.290 lichtpunten met de volgende lichtbronnen:

Figuur 1. Overzicht typen lichtbronnen

Beleidskader

Het beleid is er op gericht om in iedere situatie te optimaliseren zodat recht wordt gedaan aan de verkeersveiligheid, de sociale veiligheid en leefbaarheid. Uitgangspunt is wel dat we alleen verlichten waar nodig en dat we zoeken naar de meest energiezuinige en duurzame oplossingen. U kunt het gehele beleid online raadplegen op <https://borger-odoorn.beeldendbeleid.nl>.

Vervanging van openbare verlichting vindt zo mogelijk plaats bij reconstructiewerkzaamheden aan de weg. Daarnaast vervangen we, indien mogelijk, op projectbasis oude masten en armaturen.

In 2020 wordt de vierde en laatste fase afgerond van het energiezuiniger maken van de verlichting in het buitengebied. Dit betreft het noordwestelijke kwadrant van de gemeente.

Financiën

In het gemeentelijke verlichtingsplan zijn de bestaande knelpunten en de reguliere vervangingen van masten en armaturen opgenomen. Het plan voorziet in een financiering tot 2027.

Extra inzet voor versnelde verduurzaming openbare verlichting

De gemeenteraad is in 2019 akkoord gegaan met een extra budget voor het verduurzamen van de openbare verlichtingsinstallatie in een tijdsbestek van 6 jaren. Dit houdt in dat 2024 alle niet energiezuinige (verouderde) armaturen zijn vervangen door duurzamere exemplaren (LED).

2.1 Groen

Onderhoudsniveau

Het onderhoudsniveau is vastgesteld op zoveel mogelijk niveau B en anders niveau C. We trachten door middel van efficiënter en anders werken het groenonderhoud op niveau B te houden. Het financiële kader is hiervoor in 2020 niet toereikend.

In 2019 zijn we gestart met het opstellen van de beleidsnota IBOR (integraal beheer openbare ruimte). Deze nota moet er aan bijdragen om zo efficiënt, effectief en integraal mogelijk invulling te geven aan het beeldkwaliteitsniveau van de openbare ruimte waarbij het budget moet worden afgestemd op het gekozen beeldkwaliteitsniveau. In het subthema ruimte en groen wordt hierop nader ingegaan. Vanaf 2020 zal nieuw beleid worden aangesloten op IBOR.

Voor het thema bermen is het bermbeheerplan in 2005 door het college vastgesteld en in 2015 herzien en aangepast. Voor het thema landschappelijke elementen is het bosbeheerplan in 2008 vastgesteld. Momenteel werken we aan een nieuw bosbeheerplan. Dit plan wordt in 2020 afgerond.

Het kader voor boomcontrole is in 2004 vastgesteld. We werken aan een nieuw kader voor boomcontrole en voor beheer en onderhoud van bomen.

Omschrijving	Eenheid	Aantal 2020
Bos (plantsoen)	m2	3.180.175
Heesters	m2	109.047
Gras, gazon, berm	m2	5.599.027
Sportvelden (25*8500)	m2	212.500
Waterpartijen, greppels (ged.)	m2	696.889
Volkstuinen	m2	22.471
In gebruik gegeven grond	m2	425.715
Totaal oppervlakte groen	m2	10.065.131
Bomen	St	43.629

Opmerking: areaal is inclusief groen op sportparken, zwembaden, begraafplaatsen en rond scholen

Beleidskader

Voor het openbaar groen streven we een eenvoudige ruimtelijke inrichting na met oog voor karakteristiek. Daar waar dat mogelijk is voeren we minder intensief onderhoud uit. Keuzes worden gemaakt met het oog op het veilig en duurzaam in stand houden van voor mens, flora en fauna aantrekkelijk en karakteristiek openbaar groen. Voor behoud en ontwikkeling van de bomen werken we aan een bomenwaardenkaart. Deze zal tevens ter ondersteuning zijn voor de boomverordening.

Financiën

De benodigde budgetten zijn afhankelijk van het gewenste niveau dat wordt vastgesteld in het project IBOR. Voor het op peil brengen van het onderhoudsniveau van ons bomenbestand is een bestedingsvoorstel op de DPL geplaatst.

2.2 Begraafplaatsen

Onderhoudsniveau

Voor begraafplaatsen is het onderhoudsniveau voor groen vastgesteld op niveau A van het CROW. Voor gebouwen op de begraafplaatsen is dit vastgesteld op conditieniveau 2 (goed niveau). Bij groeizaam weer en drukke werkzaamheden in het openbaar groen zakt het onderhoudsniveau van de begraafplaatsen tijdelijk onder het door de raad vastgestelde niveau A.

Omschrijving	Aantal 2020
Begraafplaatsen	8

Beleidskader

Voor de begraafplaatsen is in maart 2008 de visie 'Begraafplaatsen Ruimte voor de laatste rustplaats' vastgesteld. Dit beleid is nader uitgewerkt in een ruimtelijke 'Inrichtingsvisie begraafplaatsen Borger-Odoorn' voor alle acht begraafplaatsen. Beide visies zijn nog actueel.

Op de begraafplaatsen Valthe, Odoorn en Nieuw-Buinen zijn rond de 350 graven verwijderd. In het seizoen 2019-2020 worden graven op 2^e Exloërmond en Valthermond verwijderd. Gelijktijdig voeren we renovatiewerkzaamheden uit.

Financiën

Voor het verwijderen van graven is vooralsnog voldoende budget beschikbaar.

2.3 Sportvelden

Onderhoudsniveau

Sportvelden moeten qua kwaliteitseisen voldoen aan de KNVB-norm. De velden worden regelmatig gecontroleerd. De eigen dienst onderhoudt de singels en bomen op en rondom de sportvelden. De verenigingen zorgen zelf voor klein onderhoud, zoals het speelklaar maken van de velden, belijning aanbrengen, zwerfafval verwijderen, afvalbakken legen, overhangend groen terugsnoeien etc. Daarnaast onderhoudt een aantal verenigingen boventallige sportvelden die zij willen blijven gebruiken. Deze boventallige velden zijn in 2014 uit het gemeentelijk onderhoud genomen.

Omschrijving	Aantal 2020
Sportparken	10
Wedstrijdvelden	18
Trainingsvelden	7

Beleidskader

De komende jaren trachten we de velden van de kerncomplexen die gerenoveerd moeten worden aan te pakken, daarmee is in 2019 een start gemaakt in Borger. In het leefgebied Zuidwest (Exloo-Odoorn-Klijndijk-Valthe) wordt gewerkt aan een plan voor een nieuw sportcomplex of renovatie van het bestaande complex.

Financiën

Voor het reguliere, aanbestede, onderhoud van de voetbalvelden zijn voldoende middelen in de begroting beschikbaar. Voor renovaties en de nieuwe complexen zijn extra middelen noodzakelijk.

2.4 Speeltuinen

Onderhoudsniveau

Beheer en onderhoud wordt zoveel mogelijk door bewoners op eigen kracht uitgevoerd. De speeltoestellen zijn goed onderhouden en veilig. In 2020 zijn 31 speeltuinverenigingen actief en de drie zwembaden zijn ondergebracht in de Zwembaden Borger-Odoorn BV. We verwachten in 2020 twee nieuwe speeltuinverenigingen. De voetbalkooi Hunzedal is bij de gemeente in beheer en onderhoud terug genomen.

Omschrijving	Aantal 2019	Aantal 2020
Speeltoestellen	329	337
Locaties beheer verenigingen	39	45
Locaties beheer gemeente	12	11

Beleidskader

Het beleidskader en het uitvoeringsplan 'Ruimte voor jou' stamt uit 2008.

Financiën

Voor onderhoud en vervanging is voldoende budget. Voor de realisatie van nieuwe speeltuinen is geen budget beschikbaar.

3. Riolering

Onderhoudsniveau

De rioolstrengen worden gemiddeld eens per 10 jaar middels een video-inspectie geïnspecteerd. De inspecties worden gecombineerd met het reinigen van de riolering. Uit de inspectie wordt het onderhouds- en vervangingsprogramma opgezet.

Het klein onderhoud bestaat uit het oplossen van doorstekende inlaten, het frezen van ingegroeide wortels en het repareren van kleine scheuren en lekken.

Het groot onderhoud bestaat uit vervangingswerkzaamheden of relining van bestaande leidingen. Deze projecten vindt u terug op de meerjarenplanning REAL. Op deze lijst zijn de projecten met ramingen voor de komende drie jaar opgenomen. Bij rioolvervanging gaat de voorkeur uit naar een gecombineerde aanpak met de bovengrondse inrichting.

In onderstaande tabel zijn verschillende eenheden die betrekking hebben op riolering opgenomen.

Omschrijving	Eenheid	Aantal 2019	Aantal 2020
Vrijverval riolering	km	238	238
Drukriool (vrijvervalleidingen)	km	22	22
Persriolering	km	109	120
Rioolgemalen	st	32	32
Minigemalen (buitengebied)	st	469	470
Bergbezinkbassin	st	1	1
Overstorten gemengde stelsel	st	44	44
Huisaansluitingen (cf. rioolheffing)	st	12.670	12.750
Straatkolken	st	11.125	11.125
Iba's	st	97	95
Infiltratievoorzieningen	st	700	700

Beleidskader

Het Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) 2016-2020 is in 2015 vastgesteld. Hierin is een meerjarenplanning voor het onderhoud en de vervanging van het riool opgenomen en wordt tevens beschreven hoe de gemeente omgaat met regenwater. In het kader van de Samenwerking Noordelijke Vechtstromen hebben wij in 2019 een stress-test laten uitvoeren. De vervolgstappen, zoals het voeren van een klimaatdialoog, worden in 2020 voortgezet. Ook wordt door de Samenwerking in 2020 gewerkt aan het maken van bouwstenen "water" ten behoeve van de Omgevingswet. Daarnaast wordt in 2020 gestart met het herzien van het GRP zodat er vanaf 1 januari 2021 een nieuw, vastgesteld beleidsstuk ligt.

Beheer en onderhoud

Kolken reiniging en onderhoud gemalen wordt door BORG uitgevoerd. Reiniging en inspectie riolering vindt plaats door derden via een meerjarig onderhoudscontract. Kleine riool reparaties en vervanging worden door BORG uitgevoerd. De grotere onderhouds- en vervangingswerkzaamheden worden door derden uitgevoerd.

Financiën

Het onderhoud en de vervanging van het riool, inclusief afkoppelen, is kostendekkend gemaakt via het GRP. De financiële paragraaf die bij het GRP hoort, gaat uit van een jaarlijkse stijging van de rioolheffing van 0,75%.

4. Gebouwen

Onderhoudsniveau

Door een extern bedrijf zijn halverwege 2016 voor veel gebouwen conditiemetingen uitgevoerd volgens de wettelijke norm NEN 2767. Op basis van deze metingen zijn er meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's) voor de komende 10 jaar opgesteld. Deze MJOP's worden iedere drie jaar geactualiseerd. In 2019 zijn deze geüpdatet. Aan de hand hiervan wordt begin 2020 duidelijk of er jaarlijks voldoende budget beschikbaar gesteld wordt om de gebouwen op de gewenste manier te onderhouden. Bij voldoende budget kunnen we dit gaan uitvoeren. Indien er onvoldoende budget is dan zal er een prioritering moeten plaats vinden voor het uitvoeren van het (planmatig)onderhoud.

Verduurzaming

Verduurzaming van de gemeentelijke gebouwen wordt steeds belangrijker voor de gemeente. Voor verduurzaming van de gemeentelijke gebouwen is in de begroting 2018 budget beschikbaar gesteld. Momenteel geven we hier uitvoering aan. In de begroting voor onderhoud gebouwen zijn hiervoor geen structurele middelen opgenomen, want dit budget is berekend op vervanging van de bestaande situatie.

In onderstaande tabel zijn verschillende eenheden die betrekking hebben op gebouwen opgenomen.

Kern	Aantal 2019	Aantal 2020
Gemeentelijk vastgoed	5	5
Maatschappelijk vastgoed	5	5
Binnensport	7	6
Buitensport	8	7
Zwembaden	3	3
Onderwijs	4	4
Strategisch vastgoed	8	7
Diversen	7	7
Totaal	47	44

Beleidskader

Er wordt in 2020 een verdere afname van gemeentelijke gebouwen verwacht door de uitvoering van het project kern & kader III (o.a. de dorpshuizen). Het dorpshuis in Valthermond-Oost is hierdoor het laatste dorpshuis dat nog in gemeentelijk bezit is.

Ook wordt de uitvoering van Leefgebieden en sport voortgezet. In 2019 werd de tennisvereniging in Valthermond overgedragen en ook sportzaal de Woerd in Buinen.

In 2019 zijn de zwembaden ondergebracht in een BV. Er is nog wel een relatie tussen de gemeente en de BV. De gemeente houdt een relatie door de staat van onderhoud in de gaten te houden. Het binnen- en buitenonderhoud van de schoolgebouwen is overgedragen aan de betreffende schoolbesturen. Alleen voor nieuwbouw en uitbreidingen van scholen draagt de gemeente nog een verantwoordelijkheid. Door het dalende aantal (basis)schoolleerlingen kunnen in de toekomst meer onderwijsgebouwen vrijkomen. Als er geen strategische redenen zijn om deze gebouwen te houden dan worden deze gebouwen te koop aangeboden.

Het voormalige OMC in Borger werd in 2019 verkocht en is niet meer in eigendom.

Financiën

Momenteel zijn er voldoende financiële middelen aanwezig om het gemeentelijk vastgoed op het gewenste niveau te onderhouden.

5.1 Water

Beheer en onderhoud

Onderhoud van de houten bruggen gebeurt grotendeels door BORG. De overige bruggen worden door derden onderhouden.

Beleid

Jaarlijks worden alle bruggen geïnspecteerd en beoordeeld. Aan de hand van deze inspectieronde wordt jaarlijks een onderhoudsprogramma opgesteld.

Financiën

Voor klein onderhoud, dat voortkomt uit de inspectieronde, is jaarlijks een bedrag van € 20.539 beschikbaar. Doordat de leeftijd van bruggen toeneemt zal het onderhoud dat nodig is om de bruggen in een goede staat te houden ook toenemen.

5.2 Duikers en watergangen

Beheer en onderhoud

Het onderhoud aan watergangen en duikers wordt uitgevoerd door BORG.

Beleid

De watergangen worden onderverdeeld in bermsloten en schouwsloten. Op de belangrijkste waterafvoerende sloten heeft het waterschap een schouwplicht opgelegd. Jaarlijks, voor 15 november, dienen deze watergangen te zijn onderhouden.

Financiën

De kosten voor het onderhoud aan watergangen en duikers worden gedekt vanuit GRP.

D - § Financiering, Emu-saldo

Voor de financiering van onze bezittingen en onze jaarlijkse kosten, zoals in Onze portemonnee is weergegeven, heeft de gemeente geld nodig. De gemeente gebruikt hiervoor eigen geld en geleend geld. De wijze waarop zij dit geld leent, en zo telkens zorgt voor genoeg financiële ruimte in Onze portemonnee om de kosten die nodig zijn te doen, kan risico's met zich meebrengen. We hebben beleid om dit op een verantwoorde wijze te doen. In deze paragraaf beschrijven we dit beleid en benoemen we de risico's die we lopen door geld uit te zetten en aan te trekken. Deze risico's zijn voorzien en daar kunnen we goed op anticiperen. Met andere woorden: we kunnen deze risico's goed beheersen. In de paragraaf weerstandvermogen beschrijven we de risico's door onvoorziene gebeurtenissen. Deze risico's zijn niet of heel moeilijk te beheersen. Beide paragrafen tezamen geven een compleet beeld van de financiële risico's van de gemeente.

Voor een compleet beeld van onze financiering kijken we naar onze risicobeheersing en de wijze waarop we rente betalen en ontvangen.

Risicobeheersing

- *Het renterisico is minimaal doordat we risico voor financiering hanteren en alert zijn op renteontwikkelingen.*
- *Het kredietrisico is minimaal; we wegen maatschappelijk effect en kredietwaardigheid af.*
- *Het liquiditeitsrisico is minimaal door een financiële planning en de kredietfaciliteiten bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG).*
- *De oninbare vorderingen dekken we af met een voorziening.*

Rente betalen en ontvangen

- *Onze jaarlijkse rentelast is in balans met onze risico's.*
- *Rentekosten zijn onderdeel van onze kostprijsberekening en rekenen we daarom toe aan onze taken.*
- *De rente voor investeringen bekostigen we altijd vanuit onze jaarlijks begrote budgetten.*
- *Daadwerkelijk betaalde rentekosten zijn onderdeel van onze grondprijzen.*

Als u geïnteresseerd bent in meer achtergrondinformatie volgt hierna een toelichting.

1. Risicobeheersing

Het renterisico is minimaal doordat we risico voor financiering hanteren en alert zijn op rente ontwikkelingen

De Wet financiering decentrale overheden (Fido) schrijft een renterisiconorm voor. Het doel van de renterisiconorm is het beperken van de gevolgen van een stijgende rente voor langlopende geldleningen. Dit houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en effecten van een aangepaste rente niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. In 2018 werd deze norm nog overschreden. Doordat er een vaste geldlening van € 15 miljoen is aangetrokken in 2019, vindt er geen overschrijding van de norm meer plaats.

Om een grens te stellen aan kortlopende leningen is in de wet FIDO de kasgeldlimiet opgenomen. Dit is een belangrijk uitgangspunt om grote fluctuaties in de rentelasten van overheden te vermijden. De kasgeldlimiet is begrensd op 8,5% van de totale lasten. Voor 2020 betekent dit een kasgeldlimiet van afgerond € 5,8 miljoen (8,5% van € 69 miljoen). Omdat ons financieringstekort per 1-1-2020 ca. € 4,8 mln. bedraagt wordt de kasgeldlimiet niet overschreden.

Het overzicht financiering per 1-1-2020 is zichtbaar in onderstaande tabel.

Overzicht Financiering per 1-1-2020	%	Bedrag	Bedrag
Boekwaarde Model C: Alle activa			63.632.444
Af:			
Boekw. Model D: Reserves en voorzieningen		-23.390.701	
Boekw. Model E: Geldleningen		-39.629.683	
Totaal af:			-63.020.384
Subtotaal Financiering: (tekort)			612.060
Bij: Boekwaarde BIE Gronden (Grondbedrijf)			4.124.170
Bij: Correctie post / verrekening			88.966
Totaal Financiering (tekort)			4.825.196
Rentelasten 2020:			
- Rente Reserves	0,00%	0	
- Rente Geldleningen		535.729	
- Rente Financiering (tekort)	3,50%	168.882	
Totale rente 2020		704.611	
Berekening renteomslagpercentage:			
1. Totale boekwaarde Model C (activa)		63.632.444	
2. Totale rente 2019		704.611	
Renteomslagpercentage 2020		1,11%	

Het kredietrisico is minimaal; we wegen maatschappelijk effect en kredietwaardigheid af
 Door de gemeente zijn langlopende geldleningen verstrekt. Dit zijn leningen die zijn verstrekt met het oog op volkshuisvesting, duurzaamheid, klimaat en het toekomstbestendig maken van woningen. De gelden zijn in beheer gestort bij de stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVN). Daarnaast zijn er geldleningen verstrekt aan ambtenaren, op basis van vastgestelde arbeidsvoorwaarden. Het risico dat de gemeente loopt bij de uitstaande geldleningen, kan als minimaal worden beschouwd.

De gemeente is zeer terughoudend in het verstrekken van deze kredieten. Onze steekwoorden bij het verstrekken van een krediet zijn:

1. In principe niet;
2. Maatschappelijk belang;
3. Onderzoek kredietwaardigheid;
4. Zekerheden en garanties;
5. > 50.000 ⇒ raad;
6. Geen speculatie.

Het liquiditeitsrisico is minimaal door een financiële planning en de kredietfaciliteiten bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Kosten en baten worden zo goed mogelijk op elkaar afgestemd zodat we altijd aan onze betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Als we teveel geld in onze portemonnee hebben kunnen we geld onderbrengen bij het Rijk (schatkistbankieren). Dit is wettelijk verplicht. Als we te weinig geld in onze portemonnee hebben, dan sluiten we kortlopende leningen af.

De oninbare vorderingen dekken we af met een voorziening

De gemeente heeft vorderingen op diverse personen, bedrijven en instellingen. De zogenaamde debiteuren. Dit zijn zowel privaatrechtelijke (o.a. verhuur van sportaccommodaties, verkoop van gronden e.d.) als publiekrechtelijke vorderingen (belastingen, leges e.d.). Er wordt periodiek gecontroleerd op tijdige betaling. Bij niet tijdige betaling wordt het aanmaningstraject strikt gehanteerd en met behulp van een extern invorderingskantoor geldt dit ook voor het dwangbeveltraject.

De niet tijdige betalingen worden als dubieus aangemerkt. Alle dubieuze (belasting)vorderingen worden jaarlijks onderzocht op het zinvol toepassen van verdere invorderingsmaatregelen. Zo ontstaat er een lijst van vorderingen waarbij de kans op ontvangst praktisch nihil is en verdere invorderingsmaatregelen overbodig en zinloos zijn.

Voor deze oninbare vorderingen is een voorziening ingesteld. De hoogte van deze voorziening is gebaseerd op historische gegevens en wordt jaarlijks herijkt. Het bedrag aan vermoedelijk oninbare vorderingen wordt in de voorziening gestort. De oninbaar verklaarde vorderingen worden ten laste van deze voorziening gebracht. Door de oude niet meer in te vorderen bedragen formeel oninbaar te verklaren worden deze vorderingen uit de bestanden verwijderd en blijft het debiteurensaldo actueel.

2. Rente betalen en ontvangen

Onze jaarlijkse rentelast is in balans met onze risico's

We proberen een zo laag mogelijke rentelast te realiseren en tegelijkertijd de risico's te verkleinen door tijdig keuzes te maken in de verhouding waarmee we kortlopende en langlopende leningen inzetten.

Rentekosten (van eigen en geleend geld) zijn onderdeel van onze kostprijsberekening en rekenen we daarom toe aan onze taken

Onze gemeente kiest er voor om ook rentekosten voor eigen geld door te berekenen in haar kostprijzen en gemeentelijke taken. De hoogte van de rente die mag worden doorberekend, is gemaximeerd op het gemiddelde rentepercentage dat de gemeente over langlopend geleend geld betaalt.

De rente voor investeringen bekostigen we altijd vanuit onze jaarlijks begrote budgetten

Er wordt geen rente rechtstreeks toegerekend aan investeringen. De rente wordt altijd bekostigd met budget dat we daar jaarlijks voor begroten. Zo zorgen we er voor dat we de rentekosten voor de leningen die we aangaan altijd kunnen voldoen.

Daadwerkelijk betaalde rentekosten zijn onderdeel van onze grondprijzen

Er wordt wel rente rechtstreeks toegerekend aan de te verkopen gronden. De financiering van ontwikkeling en verkoop van onze gronden noemen we grondexploitaties. Uitgangspunt is dat de ontwikkeling en verkoop van onze gronden minimaal kostendekkend is. Door de daadwerkelijk betaalde rente (zoals de fiscus dit voorschrijft) rechtsreeks toe te rekenen aan de lasten binnen de grondexploitatie zorgen we ervoor dat deze kosten 1 op 1 kunnen worden terugverdiend als onderdeel van de totale last binnen de grondexploitatie. Met daadwerkelijk betaalde rente bedoelen we alleen de rente over geldleningen. Niet de rente over eigen geld.

3. EMU-saldo

Volgens artikel 20 van de BBV dient in de programmabegroting een berekening van het EMU-saldo worden opgenomen van het vorig begrotingsjaar, het huidig begrotingsjaar en het jaar volgend op het begrotingsjaar. Het EMU-saldo wijkt af van het begrip exploitatiesaldo waar gemeenten mee werken. Een belangrijk verschil is dat het exploitatiesaldo van gemeenten alleen betrekking heeft op baten en lasten van de exploitatierekening, terwijl bij het bepalen van het EMU-saldo ook kapitaaltransacties zoals investeringen en aan- en verkopen van grond worden betrokken. Daarnaast verschilt de behandeling van onder meer het interen op reserves, onttrekken van voorzieningen en de opbrengsten uit de verkoop van deelnemingen/aandelen. Voor de berekening van het EMU-saldo van gemeenten moet daarom op het exploitatiesaldo van een gemeente een aantal correcties en aanvullingen worden gemaakt.

Onderstaande tabel laat de berekening van het EMU-saldo zien.

Omschrijving	Effect	2019	2020	2021
Saldo na bestemming			16.193	268.207
mutaties reserves			-334.250	261.494
1. Saldo voor bestemming		-437.905	-318.057	529.701
2. Afschrijvingen	+	2.593.000	2.952.048	2.946.043
3. Storting in voorzieningen	+	158.267	127.000	394.126
4. Investerings	-	-3.552.975	-3.224.000	-3.224.000
5. Baten derden	-	0	0	0
6. Desinvesteringen	+	0	0	0
7. Aankoop gronden	-	-300.000	-251.000	-344.000
8. Baten grondexploitatie	+	1.159.000	754.000	563.000
9. Lasten voorzieningen derden	-	0	-366.149	-471.191
10. Lasten ten laste van reserves	-	0	0	0
11. Verkoop Effecten	-	0	0	0
Totaal		-380.613	-326.158	393.679

Toelichting

Het EMU-saldo is in 2020 beperkt negatief. Dit houdt in dat in 2020 we op kasstelsel meer kosten verwachten dan opbrengsten. Het saldo is beperkt en zal worden gefinancierd door een kort of langlopende lening. Het werkelijke EMU-saldo wijkt vaak af van de prognose als gevolg van onderuitputting van investeringen. Het werkelijke EMU-saldo 2020 zal uit de jaarrekening 2020 blijken.

4. Reserves en voorzieningen in 2020

Hieronder is het verloop van de reserves en voorzieningen op hoofdlijnen zichtbaar. Zichtbaar is dat de Algemene reserve jaarlijks toeneemt, de vrije Reserve constant blijft en de bestemmingsreserves en voorzieningen door aanwendungen afnemen. Het verloop is vooral beïnvloed door de nieuwe notitie Reserves en Voorzieningen. Zie voor een nadere toelichting de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicomanagement. De VAR kan eventueel worden aangewend voor nieuw incidenteel beleid. Het meerjarig verloop van de reserves is verder zichtbaar in de geprognosticeerde balans.

Verloop Reserves en Voorz.	1-1-2020	1-1-2021	1-1-2022	1-1-2023	1-1-2024
Algemene Reserves:					
- Algemene Reserve (WAR)	10.011.078	10.817.987	11.569.396	12.215.849	12.769.131
- Vrije Reserve (VAR)	1.768.966	1.268.966	1.268.966	1.268.966	1.268.966
Totaal Algemene Reserves	11.780.044	12.086.953	12.838.362	13.484.815	14.038.097
Bestemmingsreserves:					
- Bufferreserve Gronden	1.674.743	1.674.743	1.674.743	1.674.743	1.674.743
- Herstructureringsfonds	662.376	262.376	0	0	0
- Nog uit te voeren werken	2.500.000	2.500.000	2.500.000	2.500.000	2.500.000
- Generatiepact	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000
- Bedrijfsvoering	94.944	0	0	0	0
- Aanpassing RW 34	131.859	131.859	131.859	131.859	131.859
- Onderhoud gem. Gebouwen	171.944	171.944	171.944	171.944	171.944
- Onderhoud zwembaden	90.412	80.412	70.412	60.412	50.412
- Dorpshuis Exloo (vh.Welz.acc.)	26.793	26.793	26.793	26.793	26.793
- Reserve Kern & Kader	96.471	96.471	96.471	96.471	96.471
- Reserve Riolering	187.231	187.231	105.982	807	-96.086
- Reserve Afval	1.333	1.333	1.333	1.333	1.333
- Reserve ATC Borger	169.656	169.656	169.656	169.656	169.656
- Res. deelgeb.visie de Monden	180.000	160.000	140.000	120.000	100.000
- Gekoppelde Reserves	2.368.759	2.252.544	2.136.254	2.019.887	1.903.441
Totaal Bestemmingsreserves	8.656.521	8.015.362	7.525.446	7.273.904	7.030.565
Totaal Reserves	20.436.565	20.102.315	20.363.809	20.758.719	21.068.662
Voorzieningen;					
- Voorz. Weth. Pensioenen	1.825.275	1.882.275	1.939.275	1.996.275	2.053.275
- Voorz. Riolering	407.040	249.474	249.474	249.474	249.474
- Voorz. de Monden	272.129	136.065	0	0	0
- Voorz. Overschrijdingsregeling	173.040	173.040	173.040	173.040	173.040
- Voorz. Ntm kst. GB Langhieten	95.600	95.600	95.600	0	0
- Voorz. Ntm kst. GB Tiekamp	4.519	0	0	0	0
- Voorz. Grafo'houd Aukje Wolf	11.202	10.513	9.824	9.135	8.446
- Voorz. Natuurpark Aukje Wolf	115.331	108.020	100.709	93.398	86.087
- Voorz. Ontw. Poelk. Ellershaar	50.000	60.000	70.000	80.000	90.000
Totaal Voorzieningen	2.954.136	2.714.986	2.637.922	2.601.322	2.660.322
Totaal Reserves en Voorzieningen	23.390.701	22.817.302	23.001.730	23.360.041	23.728.984

Onderstaand zijn de afzonderlijke mutaties van het ene jaar op het andere jaar van onze reserves en voorzieningen weergegeven van zowel het begrotingsjaar als van de jaren van onze meerjarenbegroting. Te zien is, dat in 2020 de mutaties per saldo nadelig zijn maar dat na 2020 de mutaties van alle jaarschijven van onze meerjarenbegroting voordelig zijn. Dit komt vooral door de groei van de WAR.

Mutaties Reserves en Voorz.	Mut's. 2020	Mut's. 2021	Mut's. 2022	Mut's. 2023
Algemene Reserves:				
- Algemene Reserve (WAR)	806.909	751.409	646.453	553.282
- Vrije Reserve (VAR)	-500.000	0	0	0
Totaal Algemene Reserves	306.909	751.409	646.453	553.282
Bestemmingsreserves:				
- Bufferreserve Gronden	0	0	0	0
- Herstructureringsfonds	-400.000	-262.376	0	0
- Nog uit te voeren werken	0	0	0	0
- Generatiepact			0	0
- Bedrijfsvoering	-94.943	0	0	0
- Aanpassing RW 34	0	0	0	0
- Onderhoud gem. Gebouwen	0	0	0	0
- Onderhoud zwembaden	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
- Dorpshuis Exloo (vh.Welz.acc.)	0	0	0	0
- Reserve Kern & Kader	0	0	0	0
- Reserve Riolering	0	-81.249	-105.175	-96.893
- Reserve Afval	0	0	0	0
- Reserve ATC Borger	0	0	0	0
- Res. deelgeb.visie de Monden	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
- Gekoppelde Reserves	-116.216	-116.290	-116.367	-116.446
Totaal Bestemmingsreserves	-641.159	-489.915	-251.542	-243.339
Totaal Reserves	-334.250	261.494	394.911	309.943
Voorzieningen;				
- Voorz. Weth. Pensioenen	57.000	57.000	57.000	57.000
- Voorz. Riolering	-157.566	0	0	0
- Voorz. de Monden	-136.065	-136.065	0	0
- Voorz. Overschrijdingsregeling	0	0	0	0
- Voorz. Ntm kst. GB Langhieten	0	0	-95.600	0
- Voorz. Ntm kst. GB Tiekamp	-4.519	0	0	0
- Voorz. Grafo'houd Aukje Wolf	-689	-689	-689	-689
- Voorz. Natuurpark Aukje Wolf	-7.311	-7.311	-7.311	-7.311
- Voorz. Ontw. Poelk. Ellershaar	10.000	10.000	10.000	10.000
Totaal Voorzieningen	-239.150	-77.065	-36.600	59.000
Totaal Reserves en Voorzieningen	-573.400	184.429	358.311	368.943

5. Geprognosticeerde balans

Volgens artikel 20 van de BBV dient in de begroting een geprognosticeerde balans van het begrotingsjaar te worden opgenomen. Ook moet volgens artikel 22 van het BBV in de meerjarenbegroting voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar een geprognosticeerde balans worden opgenomen.

Hieronder is de geprognosticeerde balans weergegeven.

Geprognosticeerde balans

ACTIVA	01-01-2020	01-01-2021	01-01-2022	01-01-2023	01-01-2024
Vaste activa:					
Investerings in economisch nut	43.085	40.047	40.207	40.472	40.610
Investerings in maatschappelijk nut	17.324	17.572	17.360	17.140	16.880
Financiële vaste activa	3.224	3.061	3.214	3.373	3.536
Totaal vaste activa:	63.632	60.680	60.782	60.985	61.026
Vlottende activa:					
Voorraden	4.124	4.124	4.124	4.124	4.124
Uitzettingen	7.072	7.072	7.072	7.072	7.072
Liquide middelen	24	24	24	24	24
Rekening-courant	0	0	0	0	0
Overlopende activa	2.886	2.886	2.886	2.886	2.886
Totaal vlottende activa:	14.106	14.106	14.106	14.106	14.106
Totaal vaste en vlottende activa:	77.738	74.786	74.888	75.091	75.132
PASSIVA	01-01-2020	01-01-2021	01-01-2022	01-01-2023	01-01-2024
Vaste passiva:					
Eigen vermogen	20.437	20.102	20.364	20.759	21.069
Voorzieningen	2.954	2.715	2.638	2.601	2.660
Vreemd vermogen	39.630	36.162	36.079	35.924	35.596
Totaal vaste passiva:	63.021	58.979	59.081	59.284	59.325
Vlottende passiva:					
Financiering/kasgeld	4.735	5.825	5.825	5.825	5.825
Bank en giroaldi	2.010	2.010	2.010	2.010	2.010
Overige vlottende schulden	3.845	3.845	3.845	3.845	3.845
Overlopende passiva	4.127	4.127	4.127	4.127	4.127
Totaal vlottende passiva:	14.717	15.807	15.807	15.807	15.807
Totaal vaste en vlottende passiva:	77.738	74.786	74.888	75.091	75.132

E - § Bedrijfsvoering

Deze paragraaf beschrijft hoe we invulling geven aan de bedrijfsvoering van onze organisatie. Een goede bedrijfsvoering is een basisvoorwaarde om de organisatie-doelstellingen te behalen. In de thema's is beschreven 'Wat we willen bereiken' en 'Wat we daarvoor gaan doen'. In deze paragraaf geven wij aan 'Hoe' we de dingen doen, vanuit welke filosofie we dat doen en welke instrumenten wij hiervoor inzetten.

Beleidsvoornemens bedrijfsvoering

- *Het Koersdocument Organisatieontwikkeling 'Naar een Open Huis op een stevig fundament' is voor ons richtinggevend.*
- *We geven uitvoering aan het rapport 'Kiezen voor de toekomst'.*

Personeel

- *Diverse ontwikkelingen doen een stevig beroep op de flexibiliteit van onze medewerkers.*
- *Medewerkers maken gebruik van de BOCE-academie en zijn voortdurend gericht op de eigen ontwikkeling.*
- *De afgesloten cao 2019-2020 is verwerkt in deze begroting.*

Informatievoorziening

- *De digitale agenda 2020 is voor ons de leidraad voor onze uitvoeringsagenda.*
- *Om de kwaliteit van onze digitale dienstverlening te verbeteren gaan we er voor zorgen dat onze gegevens juist en actueel zijn.*
- *De informatievoorziening voldoet aan actuele eisen op het gebied van informatieveiligheid en privacy.*
- *We werken samen met onze BOCE partners en richten ons op innovatie.*

Als u geïnteresseerd bent in meer achtergrondinformatie volgt hierna een toelichting.

1. Beleidsvoornemens bedrijfsvoering

Missie:

Onze missie is 'Samen Ontspannen Durven'

- Wij zijn Cittaslow;
- Wij zijn voor onze inwoners, ondernemers en organisaties een betrouwbare overheid;
- Wij zijn een flexibele organisatie die zich aanpast bij de veranderende eisen van de Participatiesamenleving;
- Wij staan voor Samen Ontspannen Durven!

Wij werken vanuit een informele organisatie met korte lijnen, waardoor we een grote slagkracht hebben. Er is ruimte om te experimenteren en een grote mate van eigen verantwoordelijkheid. Onze missie Samen Ontspannen Durven is de basis van wie we zijn en wat we doen. De drie woorden hebben elk een eigen betekenis, maar versterken elkaar in de verbinding:

- **Samen:** *we klaren de klus met elkaar en met onze inwoners, voelen ons onderdeel van het geheel en werken samen aan gemeenschappelijke doelen.*

- **Ontspannen:** *we werken in een ontspannen en prettige sfeer met een fit lichaam en een opgeruimde geest.*

- **Durven:** *we weten wat we kunnen en nodig hebben in ons werk en durven daarvoor te staan, ook in relatie tot de dienstverlening aan onze inwoners.*

Visie

We zijn een betrouwbare partner in onze veranderende rol in de samenleving.

Betrouwbare overheid

- We zijn open, professioneel, consequent en bereikbaar, en komen onze afspraken na.
- Wij ondersteunen het bestuur bij het ontwikkelen en realiseren van haar visie. Wij staan voor een onafhankelijk, integer advies en een professionele uitvoering.

Veranderende rol overheid

- We zijn in dialoog met onze inwoners, ondernemers en organisaties en staan open voor ideeën en suggesties en stemmen onze dienstverlening af op de vraag uit de samenleving.
- Wij willen gezien worden als onderdeel van een netwerk van actoren. Wij treden verbindend op, faciliteren het proces en kunnen de uitvoering waar mogelijk overlaten aan partners.

Kernwaarde

- Wij hanteren de Cittaslow-principes, de menselijke maat, sociale cohesie, ambachtelijkheid, kleinschaligheid en verstandig gebruik van technologie, als leidraad.

Koersdocument en 'Kiezen voor de toekomst'

In 2019 is het Koersdocument 'Naar een open huis op een stevig fundament' vastgesteld en gepresenteerd aan de organisatie. In het koersdocument hebben we beschreven hoe we willen doorgroeien naar een moderne gemeentelijke organisatie. Daarbij is essentieel dat een dergelijke organisatie een goed en stevig fundament heeft. In onze organisatie betekent dit, dat aan een aantal voorwaarden moet zijn voldaan, voordat wij goed in staat zijn om de gewenste dienstverlening aan onze inwoners te leveren. Die voorwaarden zijn weergegeven in de pijlers van het huis:

- Formatie passend bij taken en gewenst uitvoeringsniveau;
- Budget passend bij taken en gewenst uitvoeringsniveau;
- Systemen op orde;
- Professionele medewerkers;
- Integraal werken.

Het Koersdocument beschrijft vooral de visie op de toekomst van Borger-Odoorn in 2023. Eind 2019 komen we met een uitvoeringsplan, met daarin concreet beschreven welke activiteiten in 2020 en daarna nodig zijn om die visie te realiseren.

Intussen is in september 2019 het rapport 'Kiezen voor de toekomst' gepresenteerd door twee externe adviseurs. In dit rapport zijn hun belangrijkste bevindingen en adviezen opgenomen om volledig 'in control' te komen en te blijven voor zowel de realisering van bestuurlijke ambities voor onze inwoners, als voor het reguliere werk.

Op dit moment zijn we in control voor het reguliere werk, het zogenoemde 'going concern'. Maar in het huidige tijdperk nemen zowel de wensen van de samenleving toe, als de eisen die diezelfde steeds complexer wordende samenleving aan ons stelt. Het huidige niveau is dus niet voldoende om in control te *blijven*. Daar komt bij dat voor het realiseren van de vele bestuurlijke ambities en de benodigde procesverbetering of innovatie ('growing concern') niet voldoende ruimte in de organisatie is.

Daarbij is versterking van het strategisch vermogen in de organisatie noodzakelijk, onder meer gericht op het verkrijgen van meer integraal inzicht en overzicht, op het maken van heldere keuzes en op strakkere processen. Een goede invulling van het bestuurlijk en ambtelijk opdrachtgeverschap is daarbij essentieel, om een goede balans tussen ambities en capaciteit/middelen te waarborgen.

Om dit alles te realiseren is investeren in de ambtelijke organisatie noodzakelijk.

2. Personeel

Wij willen kwalitatief goed toegerust personeel, een goede werkomgeving, goed werkgeverschap en een prettige werksfeer. Dit gold altijd al, maar des te meer nu diverse ontwikkelingen een stevig beroep doen op de flexibiliteit van veel van onze medewerkers.

Waar de aard van de werkzaamheden het toestaat, bieden wij medewerkers ook de mogelijkheid om thuis te werken, zodat zij zelf kunnen kiezen, waar ze het meest effectief hun werk kunnen doen. Het voorkomen van verzuim en het terugdringen van bestaand verzuim blijft onder de gegeven omstandigheden ook een belangrijk speerpunt.

Opleiding, vorming en training

Ons opleidingsbudget bedraagt ongeveer 2% van de totale loonsom.

Samen met onze BOCE partners hebben we de zogenaamde BOCE-academie opgericht. Dit is de verzamelnaam voor initiatieven gericht op leren en ontwikkelen binnen de gemeentelijke organisaties Borger-Odoorn, Coevorden en Emmen. Een aanbod aan scholing en bijeenkomsten helpt medewerkers zich te ontwikkelen en persoonlijk leiderschap te tonen. Op die manier kunnen zij een betekenisvolle bijdrage leveren aan de veranderende samenleving.

Volumeafspraken bedrijfsvoering

Wij hebben met een uw raad een zogenaamde volumeafpraak. Deze afspraak houdt in dat de budgetten voor personele kosten jaarlijks met 3% geïndexeerd worden. Deze indexering wordt ingezet voor:

- CAO ontwikkelingen;
- Premies en sociale lasten;
- Organisatieontwikkelingen.

De afgelopen jaren is 45% van de indexering aangewend om de bezuinigingen te realiseren. Hierdoor was er maar zeer beperkte ruimte voor organisatieontwikkeling en knelpunten.

Voor 2019 en 2020 wordt 1% (van de 3%) aangewend om knelpunten in de organisatie op te lossen. De resterende 2% is ingezet voor de CAO ontwikkelingen.

CAO 2019 en 2020

In september 2019 is de nieuwe cao Gemeenten 2019-2020 afgesloten. De nieuwe cao voorziet in een loonstijging van 6,3% over de jaren 2019 en 2020, een transitieregeling en een werkgeversbijdrage voor vakbondswerk.

Door de gefaseerde invoering van de salarisverhogingen in 2019 en 2020 is de structurele doorwerking in 2021 een feit.

Huisvesting

In 2018 hebben we het haalbaarheidsonderzoek laten doen naar de huisvesting van onze organisatie in het gemeentehuis en op de werf. Het onderzoek laat zien dat er kansen liggen om zowel onze voorbeeldrol als overheid op het gebied van duurzaamheid te pakken als gelijktijdig invulling te geven aan een goede moderne huisvesting voor onze medewerkers.

Hiervoor is een verdiepend onderzoek nodig om te komen tot een concreet programma van eisen. In 2020 wordt hier een vervolg aan gegeven.

Bedrijfsvoering in cijfers

Omschrijving	2018	2019	2020
Basisbedrag (structureel)	11.907.079	12.814.670	13.486.311
Mutaties:			
A Index volume afspraak:			
- Index (3%; 2019/2020 2%)	381.591	248.141	251.591
- cao 2019 en 2020 boven 2%			251.749
B Autonome ontwikkelingen		179.500	
C Bestuurlijke ambitie	263.000		155.000
D Bedrijfsvoering		244.000	
E. 'Kiezen voor de toekomst'			399.500
Totaal Salariskosten (€)	12.814.670	13.486.311	14.544.151
ICT (€)	1.667.393	1.667.393	1.667.393
Voertuigen/machines (€)	620.079	620.079	620.079
Overig (€)	1.467.395	1.467.395	1.467.395
(Wettelijke) beleidsindicatoren:			
FTE	191,20	196,70	203,70
Formatie per 1.000 inwoners	7,33	7,76	8,04
Bezetting per 1.000 inwoners	6,97	7,41	7,53
Apparaatskosten per inwoner	628,07	678,81	721,83
Externe inhuur in %-age loonsom	8,79	7,01	4,98

3. Informatisering en Informatieveiligheid

Informatisering

De informatievoorziening wordt in onze samenleving steeds belangrijker. De inrichting van organisaties wordt steeds meer bepaald door de digitale ontwikkelingen. Grote delen van het primaire proces worden uitgevoerd door informatiesystemen en organisaties gaan haperen of vallen stil als de informatievoorziening niet functioneert.

Informatievoorziening was in het verleden een ondersteunend proces en is de laatste jaren uitgroeid tot een onmisbaar onderdeel van ook het primaire bedrijfsproces.

De door de VNG opgezette Digitale Agenda 2020 (DA2020) is voor ons leidraad om onze uitvoeringsagenda vorm te geven. Centraal hierin staan de volgende ambities:

1. Open en transparant in de participatiesamenleving;
2. Werken als één efficiënte overheid;
3. Massaal digitaal, Maatwerk lokaal.

Wij spelen in op deze ontwikkelingen. We gaan voor een kwalitatief goede digitale dienstverlening. De informatievoorziening moet voldoen aan actuele eisen op het gebied van informatieveiligheid en privacy en we willen samenwerken en innoveren. Om onze doelstellingen te behalen is een gerichte aanpak nodig. Dit doen we o.a. door de samen te werken binnen BOCE en DIMPACT.

Kwaliteit van gegevens

De gemeente beheert een groot aantal gegevens en is van 5 basisregistraties 'bronhouder'. Het aantal afnemers van deze digitale gegevens blijft nog altijd groeien. Daarom moeten inwoners erop kunnen vertrouwen dat de gegevens die we beheren volledig, juist en veilig zijn.

Basis op orde/archief 2020

In onze dienstverlening en bedrijfsvoering is digitaal steeds meer de norm. Daarom werken we er aan om een goede digitale basis te hebben. Alle aanvragen en contacten met onze inwoners worden digitaal afgehandeld en zaakdossiers worden digitaal bewaard (zaakgericht werken). Ook worden nieuwe ontwikkelingen zoals het sociaal domein digitaal ondersteund en bereiden we ons voor op de invoering van de Omgevingswet, waarbij 100% digitaal het uitgangspunt is.

Maar het digitaal werken vraagt ook ander vaardigheden van onze medewerkers. Naast voldoende ondersteuning op de werkvloer moeten we er ook voor zorgdragen dat ons digitaal archief op orde is.

In 2019 zijn we gestart met het project "archief 2020" Met dit project leggen we een basis naar de toekomst en worden ons scenario's aangereikt over de inrichting van het toekomstig informatiebeheer. Wij verwachten hier nog wel enkele toekomstige investeringen.

ENSIA

Elk jaar moeten gemeenten zich verantwoorden over de kwaliteit van de informatieveiligheid van diverse informatiesystemen. Sinds 2017 gebeurt dit met een nieuwe verantwoordingssystematiek: de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA).

Doel van de ENSIA is enerzijds om de jaarlijkse auditlast te verminderen en anderzijds om meer inhoud te geven aan de bestuurlijke verantwoording. Informatieveiligheid komt dan ook als vast onderdeel terug in deze paragraaf bij de jaarrekening.

Privacy/Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

De gemeente beheert vanuit wettelijke taken veel persoonlijke gegevens van inwoners, waaronder informatie over werk, inkomen en zorg. De AVG heeft daarom een grote impact voor onze organisatie. De veranderingen liggen vooral in de rechtmatigheid en transparantie, rechten van betrokkenen, de verplichtingen van de verantwoordelijken en het toezicht en bijbehorende sancties. Wij hebben onze organisatie ingericht om de AVG vraagstukken op te pakken en rapporteren jaarlijks over de ontwikkelingen in deze paragraaf bij de jaarrekening.

F - § Verbonden partijen

Een aantal gemeentelijke taken is uitbesteed aan een verbonden partij. Er is sprake van een verbonden partij als de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft in de verbonden partij.

Financieel belang	Wanneer de gemeente middelen beschikbaar heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de organisatie, of wanneer financiële problemen bij de organisatie kunnen worden verhaald bij de gemeente.
Bestuurlijk belang	Zeggenschap, via vertegenwoordiging in het bestuur of via stemrecht.

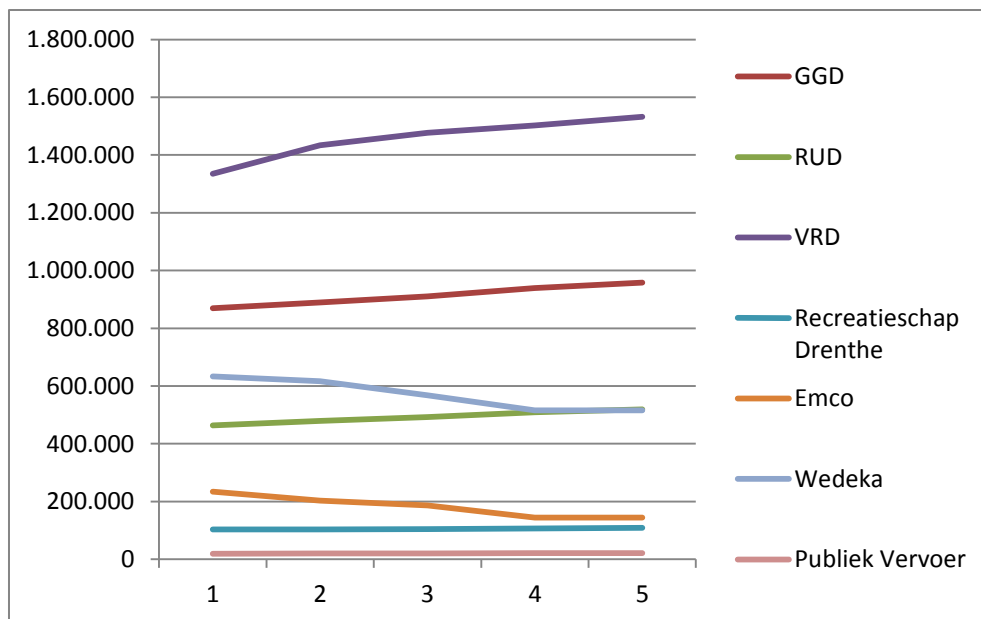
Verbonden partijen verdelen we onder in gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en coöperaties, stichtingen en verenigingen en overige verbonden partijen.

Verbonden partij	Omschrijving
Gemeenschappelijke regeling	Een samenwerkingsverband tussen overheidslichamen dat op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen is opgericht.
Vennootschap en coöperatie	Vaak privaatrechtelijke organisaties waar de gemeente een bepaald belang in heeft. Bij een vennootschap kan ook sprake zijn van het bezit van aandelen en het uitkeren van dividend.
Stichtingen en verenigingen	Stichtingen en verenigingen worden opgericht met een bepaald doel. Ze mogen winst maken, maar de winst moet worden ingezet voor het doel dat wordt nagestreefd.
Overige verbonden partijen	Overige partijen waarin de gemeente wel een financieel en bestuurlijk belang heeft, maar waarbij geen sprake is van één van de andere rechtsvormen.

Onderstaand de zeven grootste verbonden partijen en de verwachte gemeentelijke bijdrage voor de komende jaren. Deze bijdragen zijn afkomstig uit de meerjarenbegrotingen van de Gemeenschappelijke regelingen (GR'en). Met deze bijdragen is rekening gehouden in onze meerjarenbegroting.

GR	2020	2021	2022	2023	2024
GGD	869.473	889.146	910.866	939.104	957.886
RUD	463.333	478.623	492.024	508.753	518.928
VRD	1.334.580	1.434.079	1.477.068	1.502.518	1.532.568
Recreatieschap Drenthe	103.072	102.954	104.994	107.090	109.232
Emco*	234.556	202.655	185.987	144.271	144.271
Wedeka*	633.000	617.000	568.000	516.000	516.000
Publiek Vervoer	19.538	20.124	20.728	21.350	21.777
Totaal:	3.657.552	3.744.581	3.759.667	3.739.086	3.800.662

*: Voor Emco en Wedeka is de bijdrage voor tekorten weergegeven. Naast deze bijdrage ontvangen de WSW bedrijven ook een loonkostenbijdrage gebaseerd op een verdeelmodel van het Rijk.

Als u geïnteresseerd bent in meer achtergrondinformatie volgt hierna een toelichting.

1. Gemeenschappelijke regelingen

Hieronder worden de verbonden partijen weergegeven. Bij de GR'en zijn kleurtjes gebruikt. Deze geven een indicatie van het financieel risico. De volgorde per categorie bepalen we aan de hand van het risico. Gemeenschappelijke Regelingen met een hoog risico noemen we als eerste.

Hoog risico
Gemiddeld risico
Laag risico

Wedeka bedrijven				
Locatie	Stadskanaal			
Bestuurlijk belang	Wethouder T. Houwing is lid van het dagelijks bestuur en samen met wethouder A. Trip leden van het Algemeen bestuur.			
Financieel belang	Werkelijk 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	
	€ 248.759	€ 560.796	€ 633.000	
	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	Begin 2020	Eind 2020	Begin 2020	Eind 2020
	€ 801.000	€ 751.000	€ 10.450.000	€ 9.950.000
	Financieel resultaat 2020 (verwacht)			
Financiële risico's	Saldo voor gemeentelijke bijdragen: € - 7.324.000			
	Na extra gemeentelijke bijdragen: € 0			
	- De bijdrage die aan Wedeka wordt verstrekt bestaat uit een 1) loonkostenbijdrage gebaseerd op een verdeelmodel van het Rijk en 2) een gemeentelijke bijdrage in het tekort (zie bovenstaand bedrag). Er wordt bezuinigd op de loonkostenbijdrage van het Rijk. Aangezien de lonen van WSW-ers wel stijgen door nieuwe cao- en pensioenafspraken, wordt het gat tussen feitelijke loonkosten en de loonkostenbijdrage steeds groter, met als gevolg een hoger risico op exploitatietekorten. - Er wordt gewerkt aan het opstellen van een heldere koers voor Wedeka. Zolang er niet een heldere en gedragen toekomstvisie ligt voor Wedeka bestaat er een groter risico op extra/grotere exploitatietekorten. Onze gemeente nam en neemt een bijzondere positie in, aangezien wij niet zullen meedoen met de opbouw van een leerwerkbedrijf in Oost-Groningen. Wij focussen ons met name			

	op een goede zorg voor de Wsw-werknemers uit Borger-Odoorn bij Wedeka.
Beoordeling risico	Wedeka heeft een hoog financieel risico, vanwege het beperkte eigen vermogen, de genoemde afbouw van de loonkostenbijdrage vanuit het Rijk en de onheldere koers van het bedrijf. Daardoor is nog niet duidelijk welke rol Borger-Odoorn gaat spelen in de toekomst van Wedeka.

Emco Groep				
Locatie	Emmen			
Bestuurlijk belang	Wethouder T. Houwing is lid van het dagelijks bestuur en samen met wethouder A. Trip leden van het Algemeen bestuur.			
Financieel belang	Werkelijk 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	
	€ 146.000	€ 230.586	€ 234.556	
	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	Begin 2020	Eind 2020	Begin 2020	Eind 2020
	€ 0	€ 0	€ 13.350.000	€ 13.190.000
	Financieel resultaat 2020 (verwacht)			
Financiële risico's	Saldo voor gemeentelijke bijdragen: € - 5.066.000			
	Na extra gemeentelijke bijdragen: € 0			
Beoordeling risico	- Hetzelfde risico over het gat tussen de feitelijke loonkosten en de loonkostenbijdrage, zoals beschreven bij Wedeka, is voor Emco ook van toepassing.			
	- Het financieel risico van de Emco wordt beperkt doordat het bedrijf nauw samenwerkt met Menso, het leerwerkbedrijf van de gemeente Emmen. Hierdoor worden efficiency-voordelen behaald die positief zijn voor alle deelnemende gemeenten.			
Beoordeling risico	De Emco Groep heeft een hoog financieel risico voor de gemeente Borger-Odoorn, omdat de loonkostenbijdrage vanuit de Participatie-uitkering Sociaal domein de komende jaren blijft dalen en Emco geen reserves heeft om mogelijke tekorten op te vangen. Dat betekent dat een negatieve bijstelling van de begroting direct wordt vertaald in hogere gemeentelijke bijdragen.			

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD)				
Locatie	Roden			
Bestuurlijk belang	- Wethouder F.A.J. Buijtelaar is lid Algemeen Bestuur. - Burgemeester J. Seton is plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur. - Gemeentesecretaris D.C. Rensen is voorzitter Raad van Opdrachtgevers.			
Financieel belang	Werkelijk 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	
	€ 443.129	€ 448.532	€ 463.333	
	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	Begin 2020	Eind 2020	Begin 2020	Eind 2020
	€ 62.000	€ 72.000	€ 4.308.000	€ 4.308.000
	Financieel resultaat 2020 (verwacht)			
Financiële risico's	€ 0			
	- De RUD is bezig om productie en financiën in control te krijgen. Deze ontwikkelopgave kost tijd, maar de eerste resultaten zijn zichtbaar. Zo worden er maatregelen getroffen om het hoge ziekteverzuim te verlagen en er wordt geïnvesteerd in de informatievoorziening en digitaal werken.			
Beoordeling risico	Uit de risicoparagraaf van de begroting van de RUD blijkt dat het weerstandsvermogen onvoldoende toereikend is om de genoemde risico's op te vangen. Dit komt door de inzet van reserves voor			

	uitvoering van het ontwikkelprogramma. De RUD heeft in haar exploitatie € 125.000 voor onvoorzien opgenomen. Gelet op de ontwikkelingen van de afgelopen jaren en het hierboven beschreven risico wordt het financieel risico nog wel als hoog gezien.
--	--

GGD Drenthe				
Locatie	Assen			
Bestuurlijk belang	- Wethouder T. Houwing is lid Algemeen Bestuur. - Wethouder A. Trip is plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur.			
Financieel belang	Werkelijk 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	
	€ 790.452	€ 867.511	€ 869.473	
	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	Begin 2020	Eind 2020	Begin 2020	Eind 2020
	€ 2.422.000	€ 2.422.000	€ 1.889.000	€ 2.369.000
	Financieel resultaat 2020 (verwacht)			
	€ 0			
Financiële risico's	- De kosten van Veilig Thuis Drenthe (VTD) nemen toe. De bijdrage van de gemeente Borger-Odoorn aan VTD bedroeg in 2019 € 204.562 en loopt in 2020 op tot € 272.567. Ook wordt het aantal FTE van VTD met 16 FTE uitgebreid. Vanuit een landelijk uitgevoerde impactanalyse is de inschatting dat, als gevolg van de verscherpte meldcode en radarfunctie van Veilig Thuis, er een stijging plaatsvindt in de adviezen (25%) en het aantal meldingen (10%). Daarnaast neemt de handelingstijd voor adviezen, triage en monitoring toe. Ook dit effect is in de bijdrage verwerkt. Tenslotte krijgt Veilig Thuis te maken met een nieuwe wettelijk taak genaamd 'Voorwaarden en Vervolg.'			
Beoordeling risico	De GGD vergroot in de komende jaren haar risicoreserve door elk jaar afgerond € 300.000 hiervoor te bestemmen in de exploitatie. Hierdoor krijgt de GGD meer weerstandsvermogen, maar het leidt wel tot een hogere gemeentelijke bijdrage. Verder heeft de GGD voldoende weerstandsvermogen om de risico's op te vangen.			

Veiligheidsregio Drenthe (VRD)				
Locatie	Assen			
Bestuurlijk belang	Burgemeester J. Seton is lid van het Algemeen Bestuur.			
Financieel belang	Werkelijk 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	
	€ 1.145.039	€ 1.228.830	€ 1.334.580	
	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	Begin 2020	Eind 2020	Begin 2020	Eind 2020
	€ 1.125.337	€ 1.096.805	€ 32.466.264	€ 29.306.349
	Financieel resultaat 2020 (verwacht)			
	€ 0			
Financiële risico's	- De financiële risico's van de VRD zoals weergegeven in de risico paragraaf zijn te overzien, maar er is ook sprake van een beperkt weerstandsvermogen om risico's op te vangen. - In de komende jaren loopt de gemeentelijke bijdrage op tot ruim € 1.500.000 in 2023. Dit wordt deels veroorzaakt door een aanpassing van de verdeelsleutel en deels door indexering. In onze meerjarenbegroting is al rekening gehouden met deze stijging van lasten.			
Beoordeling risico	Met een algemene reserve van ongeveer € 240.000 en een exploitatie van ruim € 30 miljoen blijft het weerstandsvermogen van de VRD beperkt. Bij toenemende kosten van bijvoorbeeld de Omgevingswet zal snel een beroep op de gemeenten worden gedaan.			

Publiek Vervoer Groningen Drenthe			
Locatie	Assen		
Bestuurlijk belang	- Wethouder A. Trip is vertegenwoordiger van de gemeente.		
Financieel belang	Werkelijk 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
	€ 26.017	€ 18.914	€ 19.538
	Eigen vermogen		Vreemd vermogen
	Begin 2020	Eind 2020	Begin 2020
	€ 4.293	€ 11.016	€ 0
	Financieel resultaat 2020 (verwacht)		
Financiële risico's	€ 6.723		
	- Publiek Vervoer heeft tijdig haar begroting 2020 aangeleverd en lijkt beter financieel in control te zijn dan in 2018. Gelet op de beperkte financiële bijdrage is het voor onze gemeente een laag risico.		
Beoordeling risico	De financiële bijdrage voor 2020 is relatief klein, dus het risico is beperkt.		

Recreatieschap Drenthe			
Locatie	Diever		
Bestuurlijk belang	- Wethouder T. Houwing is lid Algemeen Bestuur.		
Financieel belang	Werkelijk 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
	€ 95.314	€ 97.040	€ 103.072
	Eigen vermogen		Vreemd vermogen
	Begin 2020	Eind 2020	Begin 2020
	€ 672.236	€ 679.384	€ 1.222.424
	Financieel resultaat 2020 (verwacht)		
Financiële risico's	€ 0		
	- Het recreatieschap geeft in haar begroting aan dat de huidige omvang van de algemene reserve (€ 93.463) beperkt voldoende is om tegenvallers op te vangen.		
Beoordeling risico	De cijfers van het recreatieschap zijn te omschrijven als stabiel. De gemeentelijke bijdrage laat geen grote bewegingen zien.		

Eems Dollard Regio (EDR)			
Locatie	Bad Nieuweschans		
Bestuurlijk belang	- Burgemeester J. Seton is lid Algemeen bestuur. - Wethouder T. Houwing is plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur.		
Financieel belang	Werkelijk 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
	€ 3.928	€ 3.592	€ 4.000
	Eigen vermogen		Vreemd vermogen
	Begin 2020	Eind 2020	Begin 2020
	N.B.	N.B.	N.B.
	Financieel resultaat 2020 (verwacht)		
Financiële risico's	N.B.		
	Er zijn geen noemenswaardige financiële risico's		
Beoordeling risico	Gemeentelijke bijdrage is klein en dat geldt ook voor de afhankelijkheid. Daarom een laag risico.		

2. Vennootschappen en coöperaties

Verbonden partij	Bestuurlijk belang	Financieel belang
Dimpact Locatie: Enschede	Burgemeester J. Seton vertegenwoordigt de gemeente.	Werkelijk 2018: € 127.525 Werkelijk 2019: € 128.632 Begroot 2020: € 150.000
Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) Locatie: Assen	Wethouder H.G. Wind vertegenwoordigt de gemeente.	Aandelenkapitaal 2020: € 3.200 Verwacht dividend 2020: € 0
Bank Nederlandse gemeenten (BNG) Locatie: Den Haag	Wethouder H.G. Wind vertegenwoordigt de gemeente.	Aandelenkapitaal 2020: € 200.850 (nominale waarde) Verwacht dividend 2020: € 229.000
BAN personeelsdiensten Locatie: Assen	Gemeentesecretaris D. Rensen vertegenwoordigt de gemeente.	Werkelijk 2018: € 3.779 Werkelijk 2019: € 3.800 Begroot 2020: € 3.800

3. Stichtingen en verenigingen

Verbonden partij	Bestuurlijk belang	Financieel belang
Vereniging Drentse Gemeenten (VDG) Locatie: Emmen	Burgemeester J. Seton is lid Algemeen bestuur. Wethouder F.A.J. Buijtelaar is lid Algemeen Bestuur.	Werkelijk 2018: € 6.843 Werkelijk 2019: € 8.878 Begroot 2020: € 9.639
Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)	Burgemeester J. Seton is lid van het College van Arbeidszaken. Wethouder F.A.J Buijtelaar is lid van Commissie Ruimte, Wonen en Mobiliteit en lid van Bestuurlijk netwerk Klimaat-adaptatie en Water. Wethouder H.G. Wind is lid van de Commissie Informatiesamenleving.	Werkelijk 2018: € 36.633 Werkelijk 2019: € 38.170 Begroot 2020: € 40.000
Cittaslow International Locatie: Orvieto Italy	Burgemeester J. Seton vertegenwoordigt de gemeente.	Werkelijk 2018: € 2.500 Werkelijk 2019: € 2.500 Begroot 2020: € 2.500

4. Overige verbonden partijen

Verbonden partij	Bestuurlijk belang	Financieel belang
Agenda voor de veenkoloniën Locatie: Valthermond	Wethouder T. Houwing is lid van de stuurgroep.	Werkelijk 2018: € 5.000 Werkelijk 2019: € 5.000 Begroot 2020: € 5.000
P10 gemeenten Locatie: Hengelo	Burgemeester J. Seton is lid Algemeen bestuur.	Werkelijk 2018: € 5.500 Werkelijk 2019: € 5.500 Begroot 2020: € 5.500

Naast de genoemde verbonden partijen heeft de gemeente nog een aantal andere samenwerkingsverbanden. Deze komen terug in de thema's.

G - § Grondbeleid

We geven met deze paragraaf informatie over de wijze waarop we onze gronden ontwikkelen binnen de mogelijkheden die we daarvoor kunnen aanwenden. Dit doen we binnen het zogenaamde grondbedrijf. Het grondbedrijf is boekhoudkundig gezien een zelfstandige onderneming binnen de gemeente Borger-Odoorn. Het grondbedrijf beheert en exploiteert de ontwikkeling van kavels (voor woningen of bedrijven) voor de bestemmingsplannen die in uitvoering zijn. De gemeente is risicodragers voor deze onderneming.

Deze paragraaf is opgesteld conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). In de diverse beleidsnota's (o.a. grondbeleid, woonvisie) zijn de volgende kaders opgesteld:

1. De gemeente heeft een passief, ofwel faciliterend, grondbeleid. We faciliteren, maar de markt voert uit.
2. Bij de ontwikkeling van woningen in onze bestemmingsplannen toetsen we op onze speerpunten 'leefbaarheid, beschikbaarheid en betaalbaarheid'. Bij de ontwikkeling van bedrijventerreinen in onze bestemmingsplannen toetsen we op 'ondernemersvriendelijk, combinatie van wonen en werken'.
3. Alle woningbouwplannen verwachten we af te sluiten met een positief eindresultaat.
Alle bedrijventerreinen verwachten we af te sluiten met een negatief eindresultaat. Hiervoor hebben we een voorziening opgebouwd om dit financieel af te dekken.
4. De geraamde winst- en verliesnemingen verlopen volgens de richtlijnen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).
5. Onze bufferreserve gronden is toereikend voor onvoorzienbare risico's zoals ingeschat in de paragraaf weerstandsvermogen en risico management.
Als een risico feit wordt, dan vormen we hiervoor een voorziening.

Als u geïnteresseerd bent in meer achtergrondinformatie volgt hierna een toelichting.

1. Grondbeleid

De gemeente voert een passief, ofwel faciliterend, grondbeleid. Private partijen kopen grond, ontwikkelen en verkopen deze. De gemeente heeft hierbij een voorwaardenscheppende en toezichhoudende rol. De plannen die hier uit voortkomen vind je niet terug in het grondbedrijf.

Voor actief grondbeleid, dat wil zeggen dat de gemeente zelf plannen ontwikkelt, wordt alleen nog maar gekozen als hiervoor zwaarwegende argumenten zijn. De plannen die hieruit voortkomen worden dan opgenomen in het grondbedrijf.

De kaders voor het te voeren gemeentelijke grondbeleid zijn vastgelegd in de grondnota.

2. Visie grondbeleid

Woningbouw

Bij de uitvoering van het grondbeleid zijn de doelstellingen die zijn verwoord bij de thema's Onze economie (bedrijventerreinen) en Onze leefomgeving (wonen) leidend. Bij het ontwikkelen van nieuwe woningbouwplannen, maar ook bij de lopende plannen, wordt zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de beleidsnota 'Woonvisie' en bij het masterplan 'Woningbouw 2018+'. Het gaat hierbij om de kwaliteit en omvang van de woningvoorraad in te passen in de demografische ontwikkelingen. Daarnaast ontwikkelen wij een woondashboard voor monitoring van de staat van het wonen in onze gemeente. Momenteel onderzoeken wij ook het verplaatsen van bouwcapaciteit tussen de dorpen en ook hoe inbreidingsplannen o.b.v. vraag en aanbod zo goed mogelijk op elkaar aansluiten (herprogrammering). Wij toetsen nieuwe woningbouwplannen aan deze speerpunten, zowel bij actief als bij passief grondbeleid.

Bedrijventerreinen

Het merendeel van de lokale bedrijven is klein van omvang en gevestigd op een woon-werklocatie. Een prettige leefomgeving en een laag kostenniveau zorgen ervoor dat dit soort locaties zeer gewaardeerd worden. De gemeente onderkent deze aantrekkelijke lokale propositie en wil woon-werkmogelijkheden waar mogelijk faciliteren.

Een gering deel (ca. 5%), veelal wat grotere bedrijven, is gevestigd op een van de lokale bedrijventerreinen. De vraag naar deze locaties heeft jarenlang vrijwel stil gelegen. Nu de economie aantrekt, is er weer enige groei waar te nemen. De lokale bedrijventerreinen bieden momenteel voldoende ruimte om de vraag van de komende jaren op te vangen. Uitzondering hierop is het bedrijventerrein Noorderkijl II in 2^e Exloërmond, waar onlangs de laatste kavel is verkocht. Om de bedrijven te kunnen blijven bedienen in dit gebied, lijkt uitbreiding van dit bedrijventerrein terrein wenselijk. Dit zal worden onderzocht.

Het is overigens niet alleen de beschikbaarheid van locaties (woon-werk of op een bedrijventerrein), maar zeker ook de kwaliteit die doorslaggevend is voor een ondernemersvriendelijk vestigingsklimaat. Ten behoeve van hoogkwalitatieve digitale ontsluiting is gestart met de aanleg van glasvezel in het buitengebied. De verwachting is dat dit traject in 2020 zal zijn voltooid en enkele honderden bedrijven zullen zijn aangesloten.

3. Prognose resultaten

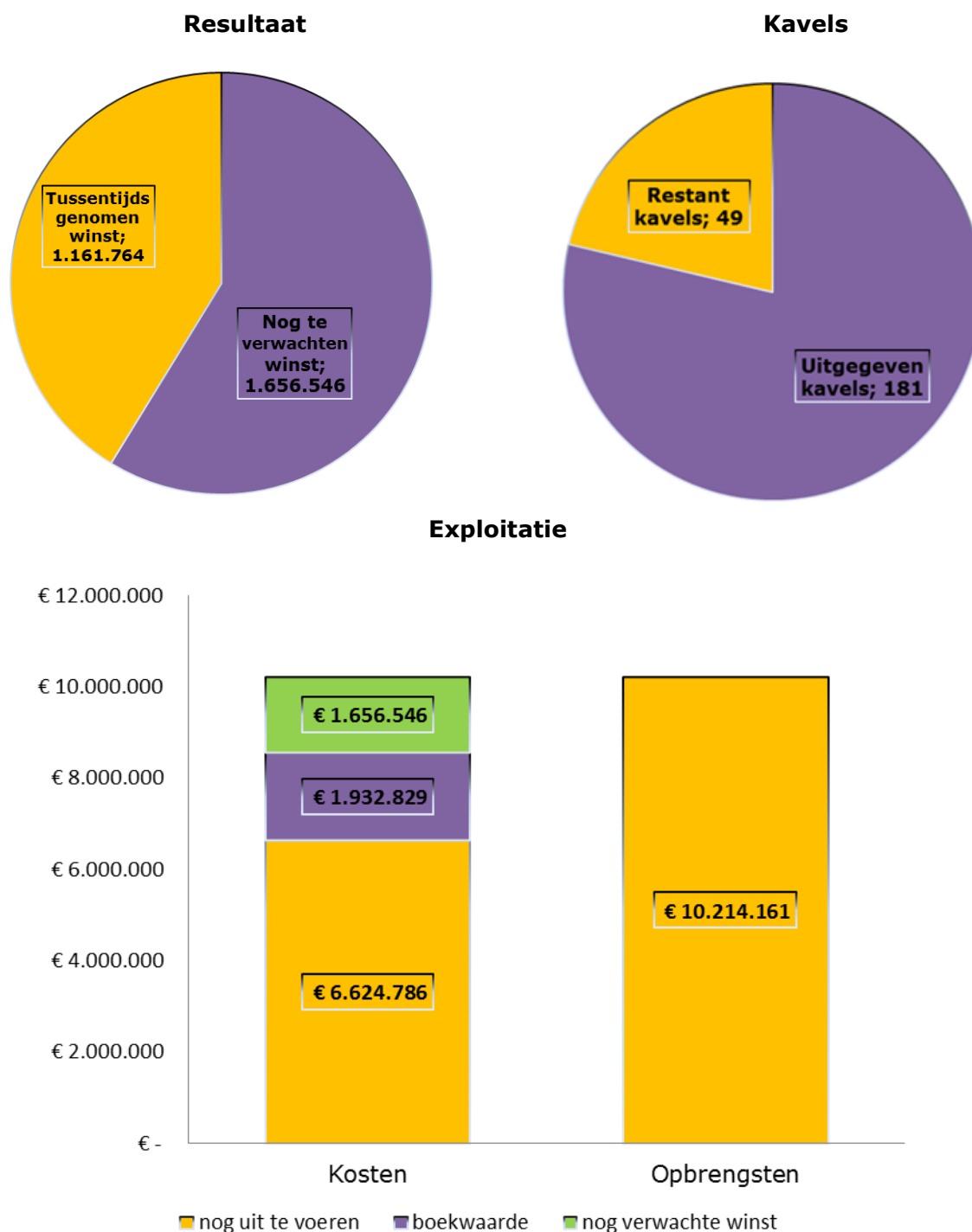
Woningbouw

In onderstaande tabel zijn de verwachte exploitatieresultaten weergegeven van alle bestemmingsplannen die betrekking hebben op woningbouw. Zichtbaar zijn de boekwaarde per 01-01-2019, de nog uit te voeren werken die benodigd zijn om het plan te voltooien en de verwachte nog te ontvangen opbrengsten van alle kavels. Dat resulteert in de nog te verwachten winst.

Woningbouw								
Bestemmingsplan		Boekwaarde 01-01-2019	Nog uit te voeren	Nog te ontvangen	Nog te verwachten winst	Restant kavels	Tussentijds genomen winst	Loop- tijd t/m
2e Exloërmond	Exloërkijl III	46.451	-28.959	54.880	72.372	1	1.045.764	2019
Valthermond	Plaats 62	203.981	-256.759	908.823	856.045	15	14.500	2026
Borger	Daalkampen II	-2.308.631	-5.695.829	8.604.172	599.712	11	0	2036
Buinen	Lijnstukken II	-78.728	-26.930	177.346	71.688	2	101.500	2020
Nieuw-Buinen	Nieuw-Veenlanden	204.098	-616.309	468.940	56.729	20	0	2021
Totaal woningbouw		-1.932.829	-6.624.786	10.214.161	1.656.546	49	1.161.764	

Voor de afgesloten bestemmingsplannen Langhieten te Odoorn en Tiekamp III te Drouwen zijn voorzieningen voor de nog te maken kosten voor afhechting van het plan.

In onderstaande diagrammen en grafieken wordt inzicht gegeven in het resultaat, de kavels van de bestemmingsplannen en de nog te verwachten opbrengsten afgezet tegen kosten (nog uit te voeren), boekwaarde en winst.

Bedrijventerreinen

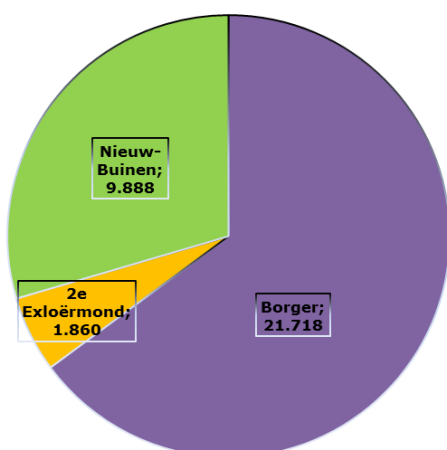
In onderstaande tabel zijn de verwachte exploitatieresultaten weergegeven van alle bestemmingsplannen die betrekking hebben op bedrijventerreinen. De opbouw van onderstaande tabel is hetzelfde als die van de woningbouw. Zichtbaar is dat er verliezen worden verwacht.

Bedrijventerreinen								
Bestemmingsplan		Boekwaarde 01-01-2019	Nog uit te voeren	Nog te ontvangen	Nog te verwachten verlies	Restant kavels (m2)	Genomen winst	Loop- tijd t/m
2e Exloërmond	Noorderkijl II	-141.323	-87.030	65.205	-163.148	1.860	n.v.t.	2019
Borger	Aan de Strengen	-1.702.999	-477.714	1.588.080	-592.633	21.718	n.v.t.	2031
Nieuw-Buinen	Drentse Poort	-347.020	-79.948	346.080	-80.888	9.888	n.v.t.	2023
Totaal bedrijventerreinen		-2.191.342	-644.692	1.999.365	-836.669	33.466		

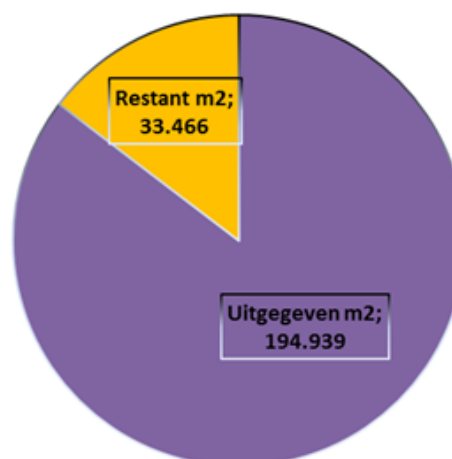
NB: Het verwachte verlies op de bedrijventerreinen is voor 100% afgedekt middels een voorziening.

In onderstaande diagrammen en grafieken wordt inzicht gegeven in de resterende kavels en de nog te verwachten opbrengsten tezamen met de gevormde voorziening afgezet tegen kosten (nog uit te voeren) en boekwaarde.

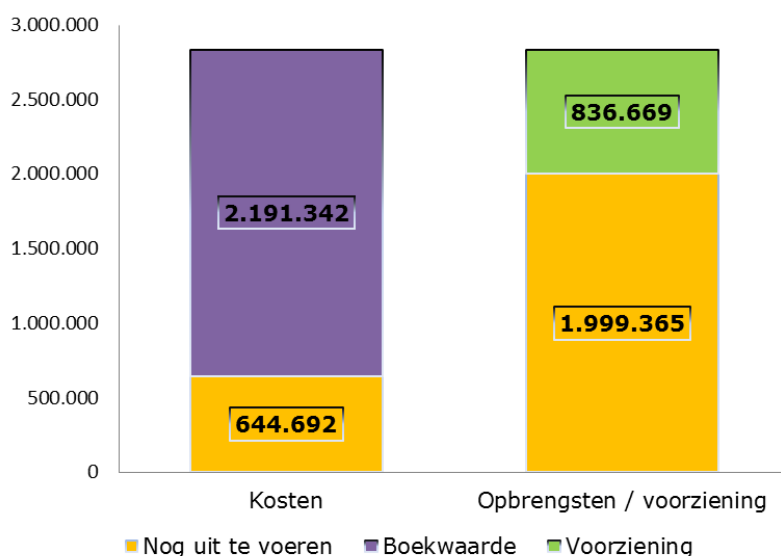
Restant kavels (m2)

Kavels (m2)

Exploitatie

4. Winst- en verliesneming grondexploitatie

Vanaf 2017 hanteren alle gemeenten de POC-methode (Percentage of completionⁱ) om winst- en verliesnemingen te berekenen. Deze methode houdt rekening met de fase waarin de grondexploitatie verkeert, zowel wat betreft de opbrengsten als de kosten.

5. Beleidsuitgangspunten reserves en voorzieningen voor risico's

Bufferreserve

We hebben een zogenaamde bufferreserve gronden ter dekking van onvoorzienbare risico's (conjuncturele- en marktrisico's). Deze bufferreserve wordt ook ingezet om voorzieningen op te bouwen als blijkt dat een risico zich voordoet en leidt tot een verwacht verlies. De hoogte van de bufferreserve bedraagt per 1-1-2020 € 1.675.000. Ten opzichte van de begroting 2019 is dit een daling van bijna € 1.300.000. Dit wordt veroorzaakt door de afwaardering van het bestemmingsplan Drouwenermond, gebouwen in het gebied "Strijkijzer" te Borger en terrein Parklaan te Nieuw-Buinen.

Bij de begroting en jaarrekening wordt de wenselijke hoogte opnieuw bepaald. Deze reserve bepalen we aan de hand van de mogelijke risico's van de gronden in het grondbedrijf, de zogenaamde 'Niet in exploitatie genomen gronden' (NIEGG) en de overige strategische bezittingen. Voor 2020 is het risico ingeschat op € 1.505.000. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicomanagement is deze inschatting onderbouwd.

De bufferreserve is hoger dan het berekende risico. Gelet op de lopende ontwikkelingen in het gebied Borger-West stellen wij voor de bufferreserve minimaal op het huidige niveau te houden (zie onderdeel ontwikkelingen 2019).

De bufferreserve gronden wordt, indien noodzakelijk, gevoed uit winstnemingen van het grondbedrijf.

Voorzieningen

We vormen voorzieningen wanneer zich risico's voordoen die leiden tot verlies. Bij de jaarrekening berekenen we of de opgebouwde voorzieningen moeten worden aangepast en of we nieuwe voorzieningen moeten opbouwen. De voorzieningen worden gevoed door winstnemingen uit het grondbedrijf. Wanneer de winstneming ontoereikend is om de voorzieningen aan te vullen, doen we een beroep op de bufferreserve.

Ontwikkelingen 2019

In 2019 is besloten om de exploitatieopzet van Daalkampen II dusdanig te wijzigen dat na voltooiing fase 2A alle gemaakte kosten van het totale plan zijn afgedekt. Als besloten wordt fase 2B en 3 ook te ontwikkelen rusten hier geen kosten meer op van bijvoorbeeld de aangelegde geluidswal of rotonde. De voorbereidingen voor ontwikkeling fase 2a zijn in volle gang. Het streven is om eind 2019 te komen met een aangepaste exploitatieopzet voor het bestemmingsplan Daalkampen II. Voor het gebied Borger-West zijn nieuwe ontwikkelingen gaande waarvan de gevolgen nog niet volledig kunnen worden ingeschat.

ⁱ Met deze methode wordt aangesloten bij de doelstelling van het BBV, namelijk een vereenvoudiging en eenduidigheid en daarmee een betere onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten.

6. Plannen met looptijd langer dan 10 jaar

Er zijn 2 plannen (t/m 2019) die een verwachte looptijd hebben van meer dan 10 jaar. Deze plannen zijn meer onderhevig aan conjuncturele ontwikkelingen en marktontwikkelingen die moeilijk zijn in te schatten. Het betreft het woningbouwplan 'Daalkampen II' en bedrijventerrein 'Aan de Strengen'.

Om de risico's van beide plannen zoveel mogelijk in te perken, actualiseren we de exploitaties ieder jaar per 31-12 (jaarstukken) en we voeren deze gefaseerd uit. Mocht tijdens het jaar een plan worden gewijzigd waaruit grote financiële gevolgen voortvloeien, dan zal de raad tussentijds een voorstel worden gedaan tot wijziging van de exploitatieopzet en wordt deze opnieuw vastgesteld.

Het plan Daalkampen II wordt gefaseerd uitgevoerd, zowel voor wat betreft de aanleg van de infrastructuur als de verkoop van kavels. Omdat ook kosten zijn gemaakt die drukken op alle fases (geluidswal/rotonde) is destijds gekozen voor één exploitatieopzet en niet voor een exploitatieopzet per fase.

In de loop van 2016 is gestart met een (intern) onderzoek of het huidige plan in stand gehouden moet worden m.b.t. de fasering/invulling. Deze is in 2019 afgerond. Op grond van de uitkomsten van het onderzoek is door de raad in april besloten tot een wijziging in de exploitatieopzet. Deze wijziging houdt in dat van fase tot fase wordt gekeken of het plan verder wordt ontwikkeld. Vanaf 2020 wordt per fase een exploitatieopzet opgesteld. De looptijd zal voor elke afzonderlijke fase niet langer zijn dan 10 jaar. Hiermee voldoen wij vanaf 2020 voor dit plan aan de BBV-voorschriften.

Aan de Strengen:

Omdat het merendeel van de werkzaamheden (infra) in dit plan reeds zijn uitgevoerd, de verkopen behoedzaam zijn geraamd (komende jaren 1 per jaar), voor het verwachte verlies reeds een voorziening is getroffen en de vraag naar kavels weer aantrekt (momenteel lopen 3 opties), lijkt het ons niet noodzakelijk om de exploitatie verder aan te passen. De risico's zijn op grond van deze feiten voldoende afgedekt en wij stellen daarom voor om het plan in zijn huidige vorm door te laten lopen.

MEERJARENBEGROTING 2021-2024

De meerjarenbegroting 2021 t/m 2024 is dit jaar gewijzigd van opzet. Er is gekozen om voor de Meerjarenbegroting de opzet van BNS van de Begroting te volgen voor wat betreft de presentatie van de vier thema's met aanvullend de afzonderlijke taakvelden die tot Onze portemonnee behoren. Hiermee wordt tevens voldaan aan de BBV voorschriften die van toepassing zijn voor de weergave van de Recapitulatiestaat van onze baten en lasten.

In onderstaande twee overzichten wordt in het eerste overzicht inzicht gegeven in de saldi (baten minus lasten) van de thema's en van de taakvelden van Onze Portemonnee.

In het tweede overzicht worden niet de saldi maar de mutaties van de thema's en taakvelden weergegeven van de betreffende jaren.

Overzicht I (Saldi)

MEERJARENBEGROTING Saldi 2020 - 2024	Saldi Begr. 2020	Saldi Begr. 2021	Saldi Begr. 2022	Saldi Begr. 2023	Saldi Begr. 2024
Saldo jaarschijf T-1					
Thema's / Taakvelden:					
- Thema 1: Onze Inwoners	-28.214.143	-27.705.045	-27.395.297	-27.247.497	-27.128.998
- Thema 2: Onze Economie	867.467	887.018	940.174	938.277	943.134
- Thema 3: Onze Toekomst	-3.672.603	-3.471.597	-3.318.219	-3.370.406	-3.411.504
- Thema 4: Onze Leefomgeving	-10.470.869	-10.293.003	-9.957.927	-10.052.219	-10.181.853
Totaal Thema's	-41.490.148	-40.582.627	-39.731.269	-39.731.845	-39.779.221
- Treasury (0.5)	226.897	226.824	187.846	143.901	97.838
- OZB woningen (0.61)	4.648.877	4.743.902	4.840.589	4.938.969	5.039.070
- OZB niet woningen (0.62)	1.471.780	1.501.512	1.531.766	1.562.548	1.593.868
- Belastingen overig (0.64)	-291.300	-291.300	-291.300	-291.300	-291.300
- Algemene Uitkering GF (0.7)	44.250.092	44.973.116	45.437.429	46.262.153	46.998.798
- Overige uitkeringen GF (0.7)					
Totaal Alg.Dekkingsmiddelen	50.306.346	51.154.054	51.706.330	52.616.271	53.438.274
- Overhead (0.4)	-9.002.937	-9.435.014	-9.922.950	-10.429.991	-10.914.910
- Algemene lasten, baten (0.8)	174.775	-143.747	-297.185	-296.161	-359.496
- Vennootschapsbelasting (0.9)	0	0	0	0	0
- Beleidsintensivering (0.8)	-256.093	-412.966	-719.011	-1.003.660	-1.115.772
- Calamiteiten, onvoorzien (0.8)	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
- <i>nog te verwerken mutaties</i>					
Saldo van Baten en Lasten	-318.057	529.700	985.915	1.104.614	1.218.875
- Mutatie Reserves (0.10)	334.250	-261.494	-394.911	-309.943	-183.736
Resultaat	16.193	268.206	591.004	794.671	1.035.139

In het vorig overzicht zijn de Saldi 2020 t/m 2024 weergegeven. In onderstaand overzicht zijn de mutaties van jaar op jaar t/m jaarschijf 2024 weergegeven.

Overzicht II (Mutaties)

MEERJARENBEGROTING Mutaties 2021 - 2024	Saldi Begr. 2020	Mutaties MJB 2021	Mutaties MJB 2022	Mutaties MJB 2023	Mutaties MJB 2024
Saldo jaarschijf T-1		16.193	268.206	591.004	794.671
Thema's / Taakvelden:					
- Thema 1: Onze Inwoners	-28.214.143	509.098	309.748	147.800	118.499
- Thema 2: Onze Economie	867.467	19.551	53.156	-1.897	4.857
- Thema 3: Onze Toekomst	-3.672.603	201.006	153.378	-52.187	-41.098
- Thema 4: Onze Leefomgeving	-10.470.869	177.866	335.076	-94.292	-129.634
Totaal Thema's	-41.490.148	907.521	851.358	-576	-47.376
- Treasury (0.5)	226.897	-73	-38.978	-43.945	-46.063
- OZB woningen (0.61)	4.648.877	95.025	96.687	98.380	100.101
- OZB niet woningen (0.62)	1.471.780	29.732	30.254	30.782	31.320
- Belastingen overig (0.64)	-291.300	0	0	0	0
- Algemene Uitkering GF (0.7)	44.250.092	723.024	464.313	824.724	736.645
- Overige uitkeringen GF (0.7)					
Totaal Alg.Dekkingsmiddelen	50.306.346	847.708	552.276	909.941	822.003
- Overhead (0.4)	-9.002.937	-432.077	-487.936	-507.041	-484.919
- Algemene lasten, baten (0.8)	174.775	-318.522	-153.438	1.024	-63.335
- Vennootschapsbelasting (0.9)	0	0	0	0	0
- Beleidsintensivering (0.8)	-256.093	-156.873	-306.045	-284.649	-112.112
- Calamiteiten, onvoorzien (0.8)	-50.000	0	0	0	0
- <i>nog te verwerken mutaties</i>					
Saldo van Baten en Lasten	-318.057	847.757	456.215	118.699	114.261
- Mutatie Reserves (0.10)	334.250	-595.744	-133.417	84.968	126.207
Resultaat	16.193	268.206	591.004	794.671	1.035.139

Toelichting Mutaties 2021 – 2024

Thema's 1 t/m 4: Beleidsinhoudelijke thema's:

De mutaties betreffen de beleidsinhoudelijke thema's waarvan in bijlage V de taakvelden per thema nader zijn gespecificeerd.

Om meer inzicht te geven in de mutaties van overzicht II worden deze hieronder nader gespecificeerd in mutaties van de lasten en mutaties van de baten van het thema.

Thema 1 Onze inwoners	2020	2021	2022	2023	2024
- Lasten	36.344.931	35.841.117	35.536.565	35.394.415	35.367.049
- Baten	8.130.788	8.136.072	8.141.268	8.146.918	8.238.051
Saldo	-28.214.143	-27.705.045	-27.395.297	-27.247.497	-27.128.998
mutatie per jaar		509.098	309.748	147.800	118.499

Thema 2 Onze Economie	2020	2021	2022	2023	2024
- Lasten	648.777	629.420	576.460	578.556	580.698
- Baten	1.516.244	1.516.438	1.516.634	1.516.833	1.523.832
Saldo	867.467	887.018	940.174	938.277	943.134
mutatie per jaar		19.551	53.156	-1.897	4.857

Thema 3 Onze Toekomst	2020	2021	2022	2023	2024
- Lasten	3.811.686	3.494.486	3.341.108	3.393.295	3.434.393
- Baten	139.083	22.889	22.889	22.889	22.889
Saldo	-3.672.603	-3.471.597	-3.318.219	-3.370.406	-3.411.504
mutatie per jaar		201.006	153.378	-52.187	-41.098

Thema 4 Onze Leefomgeving	2020	2021	2022	2023	2024
- Lasten	17.614.809	17.596.064	17.290.034	17.419.746	17.578.506
- Baten	7.143.940	7.303.061	7.332.107	7.367.527	7.396.653
Saldo	-10.470.869	-10.293.003	-9.957.927	-10.052.219	-10.181.853
mutatie per jaar		177.866	335.076	-94.292	-129.634

Nadere verklaring verschillen beleidsinhoudelijke thema's;

De verschillen tussen de verschillende jaarschijven kunnen grotendeels worden verklaard door het feit dat de bestedingsvoorstellen al per thema in de begroting zijn verwerkt. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de bijlage hiervan. Ook het onderdeel kapitaallasten is jaarlijks van invloed op de verschillen per thema.

Treasury

Hieronder volgt een nadere specificatie van de mutaties op Treasury.

Treasury	2020	2021	2022	2023	2024
- Lasten	703.747	612.438	656.631	705.952	769.469
- Baten	930.644	839.262	844.477	849.853	867.307
Saldo	226.897	226.824	187.846	143.901	97.838
mutatie per jaar		-73	-38.978	-43.945	-46.063

Nadere verklaring verschillen taakveld Treasury;

De mutatiebedragen op dit taakveld betreffen de verschillen tussen de jaren van onze financiering waarvan de belangrijkste zijn de dividenduitkeringen en de rente- en afschrijvingsbedragen.

OZB woningen

Hieronder volgt een nadere specificatie van de mutaties op OZB woningen.

OZB woningen	2020	2021	2022	2023	2024
- Lasten	55.000	55.000	55.000	55.000	55.000
- Baten	4.703.877	4.798.902	4.895.589	4.993.969	5.094.070
Saldo	4.648.877	4.743.902	4.840.589	4.938.969	5.039.070
mutatie per jaar		95.025	96.687	98.380	100.101

Nadere verklaring verschillen taakveld OZB woningen:

De mutatiebedragen in de jaren 2021 t/m 2024 betreft de reguliere verhoging van 1,75% per jaar met aanvullend de jaarlijkse raming voor areaaluitbreiding.

OZB niet woningen

Hieronder volgt een nadere specificatie van de mutaties op OZB niet woningen.

OZB niet woningen	2020	2021	2022	2023	2024
- Lasten	0	0	0	0	0
- Baten	1.471.780	1.501.512	1.531.766	1.562.548	1.593.868
Saldo	1.471.780	1.501.512	1.531.766	1.562.548	1.593.868
mutatie per jaar		29.732	30.254	30.782	31.320

Nadere verklaring verschillen taakveld OZB niet woningen:

De mutatiebedragen in de jaren 2021 t/m 2024 betreft de reguliere verhoging van 1,75% per jaar met aanvullend de jaarlijkse raming voor areaaluitbreiding.

Belastingen overig

Hieronder volgt een nadere specificatie van de mutaties op belastingen overig.

Belastingen overig	2020	2021	2022	2023	2024
- Lasten	291.300	291.300	291.300	291.300	291.300
- Baten	0	0	0	0	0
Saldo	-291.300	-291.300	-291.300	-291.300	-291.300
mutatie per jaar		0	0	0	0

Nadere verklaring verschillen taakveld Belastingen overig:

Op dit onderdeel worden bij de lasten de kosten voor aanslagvervaardiging en salarissen geraamd. De baten op dit taakveld zijn de eventuele opbrengsten voor de honden-, precario- en/of reclamebelasting. Omdat deze belastingen niet door onze gemeente worden geheven zijn geen baten en mutaties geraamd.

Algemene Uitkering Gemeentefonds

Hieronder volgt een nadere specificatie van de mutaties op het Gemeentefonds.

Alg. uitkering Gem.Fonds	2020	2021	2022	2023	2024
- Lasten	158.128	158.128	158.128	158.128	158.128
- Baten	44.408.220	45.131.244	45.180.557	46.005.281	46.741.926
- Stelpost jeugd (2022-2024)			415.000	415.000	415.000
- Baten (incl.stelpost jeugd)	44.408.220	45.131.244	45.595.557	46.420.281	47.156.926
Saldo	44.250.092	44.973.116	45.437.429	46.262.153	46.998.798
mutatie per jaar		723.024	464.313	824.724	736.645

Nadere verklaring verschillen taakveld Algemene uitkering;

De lastenraming betreft het bedrag voor de doorwerking van de raming onderuitputting 2018 en een toegerekend bedrag voor de toerekening salariskosten. De batenraming betreft de mutaties conform de berekening zoals gepresenteerd in de septembercirculaire 2019. Voor een verdere toelichting op het onderdeel Gemeentefonds verwijzen we naar de toelichting in Onze portemonnee.

Mutaties Gemeentefonds (GF)	2021	2022	2023	2024
Onderdeel I incl. accres + beh.res.	892.327	288.036	464.425	410.000
Bij: Stelpost n.t.o. rijksmiddelen Jeugdzorg		415.000	415.000	415.000
Totaal onderdeel I	892.327	703.036	879.425	825.000
Onderdeel II	-37.922	-98.065	0	0
Onderdeel III	-131.381	-140.658	-54.701	-88.355
Totaal van de mutaties per jaarschijf	723.024	464.313	824.724	736.645

Overhead

Hieronder volgt een nadere specificatie van de mutaties op de overhead.

Overhead	2020	2021	2022	2023	2024
- Lasten	9.146.214	9.578.291	10.066.227	10.573.268	11.058.187
- Baten	143.277	143.277	143.277	143.277	143.277
Saldo	-9.002.937	-9.435.014	-9.922.950	-10.429.991	-10.914.910
mutatie per jaar		-432.077	-487.936	-507.041	-484.919

Nadere verklaring verschillen taakveld Overhead;

Onder de lasten overhead vallen de kosten die niet direct zijn toe te rekenen aan een bepaalde taak of activiteit. De overhead neemt meerjarig toe, omdat de indexatie van de bedrijfsvoering van 3% (volume) onder overhead is geraamd.

Algemene lasten, baten

Hieronder een nadere specificatie van de mutaties op de algemene lasten, baten.

Algemene lasten, baten	2020	2021	2022	2023	2024
- Lasten	-224.775	93.747	247.185	246.161	309.496
- Baten	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
Saldo	174.775	-143.747	-297.185	-296.161	-359.496
mutatie per jaar		-318.522	-153.438	1.024	-63.335

Nadere verklaring verschillen taakveld algemene lasten, baten;

Het verschil ontstaat door op dit onderdeel geraamde correctieposten en aanvullend ook stelposten van investeringen. Ook ramen we op dit onderdeel nader in te vullen ombuigingen, maar deze zijn meerjarig niet van toepassing. Immers: de ombuigingen Sociaal Domein zijn ingevuld en de ombuiging van 2020 is incidenteel.

Vennootschapsbelasting

In deze begroting is geen raming opgenomen voor te betalen VPB. Alleen de activiteiten binnen de grondexploitatie is voor de gemeente Borger-Odoorn een VPB plichtige activiteit. Als wij over 2020 VPB verschuldigd zijn dan wordt deze gedekt uit de bufferreserve gronden.

Beleidsintensivering

Hieronder volgt een nadere specificatie van de mutaties op het budget beleidsintensivering.

Beleidsintensivering	2020	2021	2022	2023	2024
- Lasten	256.093	412.966	719.011	1.003.660	1.115.772
- Baten	0	0	0	0	0
Saldo	-256.093	-412.966	-719.011	-1.003.660	-1.115.772
mutatie per jaar		-156.873	-306.045	-284.649	-112.112

Nadere toelichting verschillen taakveld Beleidsintensivering;

De bedragen zoals bij de lasten geraamd zijn de beschikbare bedragen voor knop 2 van de jaarschijven 2020 t/m 2024. De mutaties per jaar worden veroorzaakt door een jaarlijkse toevoeging aan het budget en door jaarlijkse onttrekkingen als gevolg van bestedingsvoorstellen.

Calamiteiten, onvoorzien

Om meer inzicht te geven in de mutaties worden de mutaties per thema nader gespecificeerd in mutaties van de lasten en van de baten van het thema.

Calamiteiten	2020	2021	2022	2023	2024
- Lasten	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
- Baten	0	0	0	0	0
Saldo	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
mutatie per jaar		0	0	0	0

Nadere toelichting verschillen taakveld Calamiteiten, onvoorzien;

Jaarlijks is een vast bedrag van € 50.000 beschikbaar voor eventuele calamiteiten die zich in de gemeente kunnen voordoen.

Mutatie Reserves

Om meer inzicht te geven in de mutaties worden de mutaties per thema nader gespecificeerd in mutaties van de lasten en van de baten van het thema.

Reserves	2020	2021	2022	2023	2024
- Lasten	806.909	776.847	676.957	589.475	519.702
- Baten	1.141.159	515.354	282.047	279.533	335.967
Saldo	334.250	-261.494	-394.911	-309.943	-183.736
mutatie per jaar		-595.744	-133.417	84.968	126.207

Nadere toelichting taakveld Reserves;

De bedragen zoals geraamd bij de lasten betreft de toevoegingen aan de reserves vanuit de exploitatie. De bedragen zoals geraamd bij de baten betreft de onttrekkingen van de reserves ten gunste van de exploitatie.

Specificatie Mutaties Reserves	Mutatie 2020	Mutatie 2021	Mutatie 2022	Mutatie 2023	Mutatie 2024
Algemene Reserve (WAR)	806.909	751.409	646.453	553.282	501.532
Vrije Reserve (VAR)	-500.000	0	0	0	0
Reserve Herstructurering	-400.000	-262.376	0	0	0
Reserve Bedrijfsvoering	-94.944	0	0	0	0
Reserve o'houd zwembaden	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Reserve Riolerig	0	-81.249	-105.175	-96.893	-171.268
Res. deelgeb. Visie Monden	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
Gekoppelde Reserves	-116.215	-116.290	-116.367	-116.446	-116.527
Totaal	-334.250	261.494	394.911	309.943	183.736

Bijlagen

I - Financiële beleidskaders

II – Verplichte beleidsindicatoren

III - Overzicht met taakvelden

IV - Dynamische prioriteitenlijst

V – Toelichting Taakvelden

VI - Afkortingen

Bijlage I - Financiële beleidskaders

Jaarlijks worden de financiële kaders tegen het licht gehouden in de kadernota. Dit zijn kaders hoe we omgaan met de baten en lasten van onze Portemonnee. Deze financiële kaders zijn leidend voor de gehele budgetcyclus. Deze kaders zijn de basis voor het opstellen van de begroting en meerjarenbegroting. Hieronder een overzicht van de huidige financiële kaders.

Nr	Omschrijving		Uitgangspunt	Waarde
1	Begroting (knop 1)	Basis	Structureel sluitende begroting	
			Knop 1 (saldo begroting) en knop 4 (nieuw voor oud) inzetten om structurele risico's op te kunnen vangen en structureel nieuw beleid te financieren.	
2	Beleidsintensivering (knop 2)	Incidentele bestedingsvoorstel en	Minimum bedrag voor toekenning van nieuw beleid bij de begroting en Bestuursrapportage I	€ 250.000
3	Onvoorzien	Calamiteiten	Beschikbaar voor incidenten	€ 50.000
4	Saldo jaarrekening	Voordelig saldo	Ten gunste van vrije reserve (VAR).	
		Nadelig saldo	Ten laste van vrije reserve (VAR).	
5	Gemeentefonds	Circulaire	Zo mogelijk o.b.v. de septembercirculaire	
		Behoedzaamheid	5 punten (UF) p.j. cumulatief in meerjarenbegroting	
6	Financiering	Beleid	Sturing, conform BBV, op lage rentekosten	
7	Rente	Percentage	Nieuwe investeringen	2,5%
			Geen (bespaarde) rente toerekenen aan de reserves en in plaats hiervan een vast bedrag toevoegen aan de algemene reserve (WAR)	
			Financieringstekort	3,5%
8	Prijsstijging	Index	Aanpassing van budgetten	0,0%
			Stelpost voor prijsstijgingen	€ 0
			Huur: conform landelijke richtlijn	
9	Bedrijfsvoering	Index	In totaal :	3,0%
			Waarvan voor cao-ontwikkelingen, periodieke verhogingen en werkgeverslasten	2,0%
			Waarvan voor organisatieontwikkelingen (uitgezonderd nieuwe taken)	1,0%

Nr	Omschrijving		Uitgangspunt	Waarde
10	Gemeenschappelijke regelingen (GR) en Werkvoorzieningsschappen (Wvs)	Exploitatie saldo	Nadelig saldo GR en Wvs is een verplichte uitgave Conform richtlijn Provincie nadelige saldi GR en Wvs structureel in meerjarenraming verwerken	
11	Grondexploitatie	Winstneming	Op basis van BBV en bij voordelige boekwaarde groter dan	€ 50.000
		Reserve gronden	% boekwaarde meest risicovolle plannen Geen winsten en verliezen van gronden rechtstreeks muteren op de vrije algemene reserve maar ten gunste of ten laste van de exploitatie brengen.	50%
12	Reserves	Vermogenspositie	Stille reserves bij berekening weerstandsvermogen meenemen tot de hoogte van de incidentele risico's	
		Vermogenspositie	Een minimaal percentage solvabiliteit	25%
		Weerstandsdeel algemene reserve (WAR)	Minimumomvang van de WAR vaststellen op de gekwantificeerde risico's die uit de paragraaf weerstandsvermogen blijken	
		Vrije Algemene reserve (VAR)	Minimum van de VAR als buffer instellen op de incidentele risico's die uit de paragraaf weerstandsvermogen voortvloeien. Als de financiële ruimte van knop 2 onvoldoende is, dan is het meerdere boven het minimum beschikbaar voor dekking incidentele beleidswensen. Als de vrije reserve door nadelige jaarrekeningresultaten lager wordt dan het minimum, dan kan aanvulling middels de WAR plaats vinden.	
		Kern en Kader	Boekwinsten/-verliezen bij Kern en Kader accommodaties	

Nr	Omschrijving		Uitgangspunt	Waarde
		Herstructurering	Bijdrage per gesloopte woning Voeding uit winstnemingen, grondexploitatie en saldi jaarstukken	€ 5.500
13	Afschrijving	Beleid	Conform financiële verordening	
14	Projecten	Kern & kader	Normbedrag per functie en leefgebied (minder accommodaties maar beter)	
		Vastgoed & Geld (wegen, groen, gebouwen)	Budget jaarlijks ophogen met Structureel (dus ook na het jaar 2023)	€ 50.000
		3D's (jeugd, wmo, participatie)	In de gedachte van het regenboogmodel blijft ontschotting bestaan. We blijven integraal kijken naar het Sociaal Domein. Voor de 3D budgetten (jeugd, wmo, participatie) passen we wel een schot toe.	
15	Belastingen	OZB	Jaarlijkse verhoging	1,75%
		Rioolheffing	Kostendekkend	100%
		Afvalstoffenheffing	Kostendekkend	100%
		Toeristenbelasting	Evaluatie in 2019 Tarief in 2020 verhogen met	€ 0,05
		Forensenbelasting	Gekoppeld aan de toeristenbelasting	
16	Belastingdruk	Totaal OZB, rioolheffing, afvalstoffenheffing	Jaarlijkse evaluatie ontwikkeling totale belastingdruk i.r.t. hiervoor beschikbare egalisatie reserve	
17	Leges	Index	Gekoppeld aan de verhoging OZB	1,75%
18	Kapitaallasten	Vrijval	Alle vrijval ten gunste van exploitatie m.u.v. bedrijfsvoertuigen	
19	DPL (dynamische prioriteitenlijst)	Wensen en prioriteiten van het college	Bestedingsvoorstellen bij de programmabegroting en/of Bestuursrapportage I	
20	Grote verschillen jaarrekening en begroting	O.a. opbrengst belastingen, bouwleges	Richtlijn: gedeelte van het verschil wordt als structureel gezien	50%

Bijlage II – Verplichte beleidsindicatoren

Nr	Indicator	Waarde	Eenheid	Periode	Bron
1	Verwijzingen Halt	40	aantal per 10.000 inw 12-17jr	2018	Stichting Halt
2	Winkeldiefstallen	0,2	aantal per 1.000 inwoners	2018	CBS - Diefstallen
3	Geweldsmisdrijven	3,7	aantal per 1.000 inwoners	2018	CBS - Criminaliteit
4	Diefstallen uit woning	1,8	aantal per 1.000 inwoners	2018	CBS - Diefstallen
5	Vernieling	3,2	aantal per 1.000 inwoners	2018	CBS - Criminaliteit
6	Functiemenging	38,8	%	2018	CBS BAG / LISA - bewerking ABF Research
7	Vestigingen (van bedrijven)	147,3	per 1.000 inw.15-65jr	2018	LISA
8	Absoluut verzuim	0	per 1.000 inw. 5-18 jr	2018	DUO/Ingrado
9	Relatief verzuim	23,11	per 1.000 inw. 5-18 jr	2018	DUO/Ingrado
10	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	2	%	2018	DUO/Ingrado
11	Niet-sporters	56,3	%	2016	Gezondheidsmonitor volwassenen, GGD'en, CBS en RIVM
12	Omvang huishoudelijk restafval	122	kg per inwoner	2017	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval
13	Hernieuwbare elektriciteit	17,9	%	2017	Rijkswaterstaat - Klimaatmonitor
14	Gemiddelde WOZ waarde	183	dzd euro	2018	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken
15	Nieuw gebouwde woningen	0,2	aantal per 1.000 woningen	2016	ABF - Systeem Woningvoorraad
16	Demografische druk	79,3	%	2019	CBS - Bevolkingsstatistiek
17	Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	783	euro	2019	COELO, Groningen
18	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	827	euro	2019	COELO, Groningen
19	Banen	466,6	per 1.000 inw.15-65jr	2018	LISA
20	Jongeren met delict voor rechter	1,01	%	2015	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
21	Kinderen in uitkeringsgezin	4,74	%	2015	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
22	Werkloze jongeren	2	%	2015	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
23	Netto arbeidsparticipatie	65	%	2018	CBS - Arbeidsdeelname
24	Personen met een bijstandsuitkering	29,7	per 1.000 inw 18jr eo	tweede halfjaar 2018	CBS - Participatiewet
25	Lopende re-integratievoorzieningen	36,2	per 1.000 inw.15-65jr	eerste halfjaar 2018	CBS - Participatiewet
26	Jongeren met jeugdhulp	12,1	% van alle jongeren tot 18 jaar	tweede halfjaar 2018	CBS - Beleidsinformatie Jeugd
27	Jongeren met jeugdbescherming	1,7	%	tweede halfjaar 2018	CBS - Beleidsinformatie Jeugd
28	Jongeren met jeugdreclassering	0,3	%	tweede halfjaar 2017	CBS - Beleidsinformatie Jeugd
29	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	72	per 1.000 inw	tweede halfjaar 2018	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO

Bijlage III – Overzicht met taakvelden

Hieronder staan de voorgeschreven taakvelden zoals gebruikt voor de informatievoorziening voor derden. Het totaal van alle ramingen 2020 is zowel voor onze eigen indeling in thema's als de BBV-indeling in taakvelden gelijk.

Taakveld	Omschrijving taakveld	Lasten 2020	Baten 2020	Saldo 2020
0.1	Bestuur	1.889.727		-1.889.727
0.2	Burgerzaken	820.368	312.710	-507.658
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	380.632	178.824	-201.808
0.4	Overhead	9.146.214	143.277	-9.002.937
0.5	Treasury	703.747	930.644	226.897
0.61	OZB woningen	55.000	4.703.877	4.648.877
0.62	OZB niet-woningen		1.471.780	1.471.780
0.64	Belastingen overig	291.300		-291.300
0.7	Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen GF	158.128	44.408.220	44.250.092
0.8	Overige baten en lasten	81.318	-50.000	-131.318
0.10	Mutaties reserves	806.909	1.141.159	334.250
0.11	Res. van de rekening van baten en lasten	16.193		-16.193
Subtotaal 0.0 Bestuur en ondersteuning		14.349.536	53.240.490	38.890.954
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.371.401	550	-1.370.851
1.2	Openbare orde en veiligheid	167.464		-167.464
Subtotaal 1.0 Veiligheid		1.538.865	550	-1.538.315
2.1	Verkeer en vervoer	3.367.933	74.304	-3.293.630
Subtotaal 2.0 Verkeer, vervoer, waterstaat		3.367.933	74.304	-3.293.630
3.1	Economische ontwikkeling	83.000		-83.000
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	4.330	11.244	6.914
3.4	Economische promotie	561.447	1.505.000	943.553
Subtotaal 3.0 Economie		648.777	1.516.244	867.467
4.1	Openbaar basisonderwijs	126.199	24.143	-102.056
4.2	Onderwijshuisvesting	766.177	70.492	-695.685
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.334.601	429.000	-905.601
Subtotaal 4.0 Onderwijs		2.226.977	523.635	-1.703.342
5.1	Sportbeleid en activering	474.906	37.000	-437.906
5.2	Sportaccommodaties	1.589.407	279.672	-1.309.735
5.3	Cult.presentatie, -productie en -partic.	136.052	16.194	-119.858
5.4	Musea	174.006	4.347	-169.659
5.5	Cultureel erfgoed	265		-265
5.6	Media	794.273	100.000	-694.273
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.338.299	29.210	-3.309.088

Taakveld	Omschrijving taakveld	Lasten 2020	Baten 2020	Saldo 2020
Subtotaal 5.0 Sport, cultuur, recreatie		6.507.207	466.423	-6.040.784
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.285.255	9	-1.285.246
6.2	Wijkteams	3.884.769		-3.884.769
6.3	Inkomensregelingen	8.814.808	7.230.756	-1.584.052
6.4	Begeleide participatie	5.211.888		-5.211.888
6.5	Arbeidsparticipatie	880.542	15.000	-865.542
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	482.097		-482.097
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	5.733.636	82.170	-5.651.466
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	5.131.921		-5.131.921
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	25.945		-25.945
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	1.135.960		-1.135.960
Subtotaal 6.0 Sociaal domein		32.586.821	7.327.935	-25.258.886
7.1	Volksgezondheid	1.002.036		-1.002.036
7.2	Riolering	1.730.856	2.926.349	1.195.493
7.3	Afval	1.867.735	2.720.215	852.480
7.4	Milieubeheer	817.628	18.542	-799.087
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	390.947	155.296	-235.651
Subtotaal 7.0 Volksgezondheid, milieu		5.809.202	5.820.402	11.199
8.1	Ruimtelijke ordening	1.218.605	34.881	-1.183.724
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	61.316	100.000	38.684
8.3	Wonen en bouwen	1.363.772	574.147	-789.625
Subtotaal 8.0 Volkshuisvesting, R.O., stedelijke vern.		2.643.693	709.028	-1.934.665
Eindtotaal		69.679.012	69.679.012	

Bijlage IV – Dynamische Prioriteiten Lijst (DPL)

Inleiding

Het is onze intentie om twee keer per jaar een integrale afweging over bestedingsvoorstellen te maken aan de hand van de Dynamische Prioriteiten Lijst (DPL). Het belangrijkste moment is bij de begroting. Dan wordt het beleid voor het komende jaar vastgesteld en komt ook aan de orde welke middelen er beschikbaar zijn voor de bestedingswensen.

Autonome voorstellen uit 2020

De autonome bestedingsvoorstellen zijn in feite bijstellingen van budgetten en zijn verwerkt in de knoppen 1 saldo begroting en 2 budget beleidsintensivering. In tegenstelling tot de bestuurlijke bestedingsvoorstellen wordt uw raad geen expliciet besluit over deze autonome voorstellen gevraagd.

In de Kadernota 2020 is voorgesteld en heeft u ingestemd met één autonoom bestedingsvoorstel 2020 (Stichting bestemming Borger-Odoorn). In de begroting 2020 zijn de volgende autonome bestedingsvoorstellen 2020 opgenomen:

			Structureel	Incidenteel
Nr	Nieuwe autonome voorstellen	Thema	2020	2020
1	Omgevingswet	Toekomst		200.000
2	1. Regiodeal	Toekomst		205.000
	2. Regiodeal uitvoeringskosten	Toekomst		80.000
3	Verkeerseducatie	Leefomgeving	26.500	
4	Bijdrage GEOPARK	Economie	27.000	
5	Intensivering Onze Portemonnee (rechtmatigheid)	Portemonnee	80.000	
	Totaal:		133.500	485.000

1. Omgevingswet

Portefeuillehouder: F.A.J. Buijtelaar

MT lid: J. Gorseling

Toelichting: De nieuwe Omgevingswet is in aankomst en de invoeringsdatum is 1 januari 2021. Wij hebben een contourennota vertaald naar een programmatische aanpak. Binnen deze aanpak worden 5 projecten onderscheiden. Voor de eerste helft het jaar 2020 zijn de kosten geraamd op € 200.000. Hierbij hebben we rekening gehouden met de nog beschikbare budgetten van 2019. Bij het samenstellen van Bestuursrapportage 2020-I hebben we meer inzicht in de totale kosten voor 2020 en komen dan met een voorstel voor de tweede helft van 2020.

2. Regiodeal

Portefeuillehouder: T. Houwing

MT lid: B. Romani

Toelichting: In de raadsvergadering van 29 mei 2019 heeft u ingestemd met de "Regio Deal Zuid en Oost Drenthe". Het benodigde budget voor het gemeentelijk aandeel in de uitvoering van deze Regio 2019 – 2022 bedraagt € 820.000 en u heeft besloten om hiervoor met ingang van 2020 tot en met 2023 € 205.000 in de begroting op te nemen. Voor de uitvoering van de regiodeal hebben we een (interne) projectleider aangesteld. Deze kosten kunnen niet ten laste van de Regiodeal worden gebracht en zijn additioneel. In deze begroting worden de kosten van de Regiodeal als autonome mutatie verwerkt.

3. Verkeerseducatie

Portefeuillehouder: T. Houwing

MT lid: J. Gorseling

Toelichting: In Drents verband zijn samen met de provincie en andere Drentse gemeenten langdurige afspraken over de werkwijze met betrekking tot verkeerseducatie gemaakt. Continueren van verkeerseducatie in de gemeente is een belangrijk onderdeel van de stimulering van verkeersveiligheid. De budgetten zijn tot en met 2019 incidenteel geraamd en middels dit voorstel worden de budgetten (€ 26.500) structureel geraamd. De budgetten zijn als autonome mutaties verwerkt in verband met afspraken met Drentse gemeenten en provincie Drenthe.

4. Bijdrage Geopark

Portefeuillehouder: T. Houwing

MT lid: B. Romani

Toelichting: Onze gemeente werkt al jaren samen met 4 andere Drentse Hondsruggemeenten en de gemeente Groningen samen. We subsidiëren hiervoor de Hondsrug UNESCO Global Geopark. We hebben hiervoor tot en met 2019 budgetten beschikbaar gesteld. In deze begroting stellen we voor om structureel een budget van € 27.000 beschikbaar te stellen. We hebben dit budget in verband met afspraken met en verwachtingen van andere gemeenten als autonome mutatie verwerkt.

5. Intensivering onze Portemonnee (rechtmatigheid)

Portefeuillehouder: H.G. Wind

MT lid: D. de Vries

Toelichting: Onze accountant heeft uw raad bij de jaarrekening 2018 geïnformeerd dat met ingang van boekjaar 2021 de huidige rechtmatigheidscontrole door de accountant bij gemeenten vervalt. De verantwoordelijkheid voor de interne beheersing van de naleving van externe en interne regelgeving komt nadrukkelijk bij het college te liggen. Het is de verwachting dat op korte termijn de wetgeving hieromtrent wordt aangepast. Voor onze gemeente betekent dat we in control moeten investeren en moeten bouwen aan een organisatie brede interne controlestructuur voor de collegeverklaring. De additionele structurele kosten (€ 80.000) hebben we i.v.m. het verplichte wettelijke karakter als autonome mutatie verwerkt.

Bestuurlijke bestedingsvoorstellen uit 2019

Begin 2019 hebben we u diverse bestedingsvoorstellen aangeboden. De voorstellen waren voor een groot deel incidenteel en de intentie is om in deze bestuursperiode voor bepaalde beleidsterreinen incidentele middelen beschikbaar te stellen. Voor het jaar 2019 zijn deze middelen beschikbaar gesteld en nog niet voor het begrotingsjaar 2020. In onderstaand overzicht zijn deze bestedingsvoorstellen voor het jaar 2020 opgenomen.

			Structureel	Incidenteel
Nr	Voorstellen met hoge bestuurlijke prioriteit (2019)	Thema	2020	2020
1	Opbouwwerker veengebied (Andes)	Inwoners		39.500
2	Werkbudget regenbooggemeente	Inwoners		5.500
3	Werkbudget inwonersparticipatie	Inwoners		0
4	Beleidsmedewerker Economische zaken /Cittaslow	Economie	83.000	
5	Bijdragen BOCE beleidskader	Toekomst		0
6	Basis op orde/Betrouwbare overheid (I-transitieplan)	Toekomst		52.000
7	Duurzaamheidseducatie	Toekomst		10.000
	Totaal:		83.000	107.000

1. Opbouwwerker Veengebied (Andes)

Portefeuillehouder: A. Trip

MT lid: B. Romani

Toelichting: Uit onderzoek blijkt dat er met name in het Veengebied behoefte is aan extra opbouwwerk. Gelet op de ontwikkelingen in dit gebied is het belangrijk om signalen uit de dorpen snel op te pakken. Opbouwwerk heeft naar verwachting een preventieve werking. Bij de bestedingsvoorstellen 2019 is besloten om de opbouwwerker veengebied voor de helft incidenteel en voor de helft structureel te honoreren. Voor 2020 wordt voorgesteld om € 39.500 incidenteel beschikbaar te stellen. Dit honoreren we incidenteel, vanwege de ontwikkelingen in het veengebied. Op termijn is het de bedoeling dat het extra opbouwwerk wordt geprioriteerd binnen het budget van Andes.

2. Werkbudget regenbooggemeente

Portefeuillehouder: J. Seton

MT lid: B. Romani

Toelichting: Als regenbooggemeente draagt Borger-Odoorn uit dat iedereen erbij hoort en geaccepteerd moet worden in onze samenleving. Ongeacht wie of wat je bent. In de regenboogweek zijn we gestart met de eerste activiteiten. Ons voorstel is om in 2020 € 5.500 beschikbaar te stellen. Dit is voldoende om alle scholen te bereiken die hier gebruik van willen maken. De intentie is om hier uitvoering aan te blijven geven gedurende de huidige bestuursperiode.

3. Werkbudget inwonersparticipatie

Portefeuillehouder: H.G. Wind

MT lid: J. Gorseling

Toelichting: Bij de bestedingsvoorstellen 2019 is € 25.000 beschikbaar gesteld als werkbudget voor inwonersparticipatie. Er resteren nog middelen van de jaren 2018 en 2019 en we stellen voor om in 2020 in eerste instantie deze middelen in 2020 voor inwonersparticipatie in te zetten. In deze begroting 2020 vragen we dan ook geen additionele middelen. Indien het budget in de loop van 2020 ontoereikend is, dan komen we in de eerste BERAP 2020-I met een voorstel voor additionele middelen.

4. Beleidsmedewerker economische zaken /Cittaslow

Portefeuillehouder: T. Houwing en J. Seton

MT lid: B. Romani en J. Gorseling

Toelichting: De tijdelijke extra stimulans op gebied van Economische Zaken, en Cittaslow werpt zijn vruchten af naar onze samenleving. Ons voorstel is dan ook om een beleidsmedewerker voor economische zaken en Cittaslow voor een langere periode te continueren en hiervoor € 83.000 structureel beschikbaar te stellen, zodat we de medewerker vast in dienst kunnen nemen.

5. Bijdragen BOCE beleidskader

Portefeuillehouder: J. Seton

MT lid: D.C. Rensen

Toelichting: In de periode 2019-2021 is budget benodigd voor de regionale beleidsagenda BOCE (samenwerkingsverband Borger-Odoorn, Coevorden en Emmen). Het gaat om het BOCE breed uitwerken van een aantal onderwerpen op het gebied van recreatie en toerisme, leefbaarheid en bereikbaarheid en omgevingswet. Hiervoor is een projectorganisatie opgezet. De incidentele bijdrage voor 2020 bedraagt € 118.000. Er resteren nog middelen van de jaren 2018 en 2019 en we stellen voor om in 2020 in eerste instantie deze middelen in 2020 voor BOCE in te zetten. In deze begroting 2020 vragen we dan ook geen additionele middelen. Indien het budget in de loop van 2020 ontoereikend is, dan komen we in de BERAP 2020-I met een voorstel voor additionele middelen.

6. Basis op Orde/betrouwbare overheid

Portefeuillehouder: J. Seton

MT lid: D.C. Rensen

Toelichting: Het gaat hier om het bestedingsvoorstel 2019 ten aanzien van de niet-autonome ontwikkelingen van de bedrijfsvoering. Het betreft voor 2020 een incidenteel budget. Dit bedrag is noodzakelijk voor het transitieplan I-organisatie (gegevensbeheer en digicoach). Voor een groot deel kunnen deze ten laste van de bestemmingsreserve Bedrijfsvoering worden gebracht. Het restant (€ 52.000) komt ten laste van algemene middelen.

7. Duurzaamheidseducatie

Portefeuillehouder: F.A.J Buijtelaar

MT lid: J. Gorseling

Toelichting: Duurzaamheid is in ons Bestuursprogramma 2018-2022 een speerpunt en daarom stellen we voor om ook voor 2020 € 10.000 incidenteel beschikbaar te stellen. De intentie is om hier uitvoering aan te blijven geven gedurende de huidige bestuursperiode.

Bestuurlijke bestedingsvoorstellen uit 2020

We stellen voor om in te stemmen met de volgende bestuurlijke bestedingsvoorstellen 2020. Deze voorstellen geven we een hoge prioriteit en in deze begroting doen we een dekkingsvoorstel om deze voorstellen te financieren.

			Structureel	Incidenteel
Nr	Nieuwe voorstellen met hoge bestuurlijke prioriteit	Thema	2020	2020
1	Doorontwikkeling sociaal domein	Inwoners		p.m.
2	Budget dorpsbudgetten	Inwoners		100.000
3	Laaggeletterdheid	Inwoners		40.000
4	Intensivering onze Inwoners	Inwoners	141.000	
5	Opbouwwerker 2e Exloërmond	Inwoners		27.000
6	Duurzaamheid en energietransitie	Toekomst		
	1. Uitvoeringskosten	Toekomst		105.000
	2. Project energietransitie	Toekomst		130.000
	3. Verduurzamen gemeentelijke gebouwen fase 1	Toekomst	9.750	
7	Koersdocument Organisatieontwikkeling	Toekomst		50.000
8	Intensivering onze Toekomst	Toekomst	50.000	100.000
9	Voortgang schaapskudde	Leefomgeving	20.000	
10	Gebiedsagenda de Monden: Herinrichting Mondkersheem	Leefomgeving		15.000
11	Intensivering onze Leefomgeving	Leefomgeving	101.000	
12	Medewerker verkeer/wegen	Leefomgeving	72.000	
13	Budget GVVP	Leefomgeving	18.750	
14	Eikenprocessierups	Leefomgeving	12.000	
15	Intensivering onze Portemonnee	Portemonnee	27.000	
	Totaal:		451.500	567.000

1. Doorontwikkeling sociaal domein

Portefeuillehouder: A. Trip/T. Houwing

MT lid: B. Romani

Toelichting: Voor de evaluatie Sociaal Domein is voor 2019 € 50.000 budget voor personele inzet en uitvoering beschikbaar. Het is op dit moment niet duidelijk of en in welke mate de evaluatie consequenties heeft voor de doorontwikkeling van het sociaal domein. De doorontwikkeling van het sociaal domein hebben we dan ook p.m. geraamd. Naar verwachting komen we met een voorstel bij de BERAP 2020-I.

2. Budget dorpsbudgetten

Portefeuillehouder: H.G. Wind

MT lid: J. Gorseling

Toelichting: Voor 2020 is het voorstel om een totaalbudget van € 100.000 beschikbaar te stellen voor dorpsbudgetten. Dit bedrag is gebaseerd op een benchmark onder gemeenten in Drenthe en de ervaringen van Coevorden en Emmen. De kaders voor een verdeling van het budget worden vastgesteld in de verordening en de beleidsregels die dit najaar met de gemeenteraad zullen worden besproken. De intentie is om hier uitvoering aan te blijven geven gedurende de huidige bestuursperiode.

3. Laaggeletterdheid

Portefeuillehouder: A. Trip

MT lid: B. Romani

Toelichting: De aanpak laaggeletterdheid is al in 2017 gestart. Doel is om eind 2020 over de periode 2017-2020 totaal 300 laaggeletterden te hebben bereikt. Inmiddels is het plan van aanpak voor 2019 gestart. Uitvoering van deze taak vindt door stichting Andes plaats. Voor 2020 vragen we € 40.000 om uitvoering te kunnen geven aan de aanpak laaggeletterdheid. Eind 2020 beoordelen we of de doelstelling is behaald en of er aanvullende middelen nodig zijn.

4. Intensivering Onze inwoners

Portefeuillehouder: A. Trip en J. Seton

MT lid: B. Romani en E. Rossel

Toelichting: Dit voorstel betreft het versterken van het toezicht op Jeugdzorg en versterking (zowel kwalitatief als kwantitatief) op het gebied van APV/evenementen/bijzondere wetten. De kosten bedragen € 141.000.

5. Opbouwwerker 2^e Exloërmond

Portefeuillehouder: T. Houwing

MT Lid: J. Gorseling

Toelichting: We vragen € 27.000 om de opbouwwerker die werkzaam is in het Mondengebied voor het eerste halfjaar van 2020 te kunnen financieren. Uiteindelijk is de gedachte dat het werk van deze opbouwwerker door Andes wordt overgenomen.

6. Duurzaamheid en energietransitie

Portefeuillehouder: F.A.J. Buijtelaar

MT lid: J. Gorseling

Toelichting: De gehele woningvoorraad is in 2040 van de fossiele brandstoffen af. In 2050 is de gehele gebouwde omgeving van het aardgas af. Dat vraagt ondertussen om alternatieve, schone energiebronnen die de vraag naar elektriciteit en warmte kunnen leveren. De gemeente Borger Odoorn geeft deze energietransitie samen met bewoners, bedrijven en belanghebbenden vorm door met elkaar uitvoeringsplannen per kern/wijk en buurt te maken en uit te voeren. Dat vraagt om een goede communicatie, mensen en middelen om de doelstellingen zoals in de duurzaamheidsagenda uitgewerkt en beschreven te realiseren. Om hier uitvoering aan te geven vragen we in 2020 middelen voor uitvoering, project energietransitie en verduurzaming van gemeentelijke gebouwen.

7. Koersdocument organisatieontwikkeling

Portefeuillehouder: J. Seton

MT lid: D.C. Rensen

Toelichting: Voor 2020 vragen we € 50.000 extra om de organisatieontwikkeling verder vorm te geven. Dit doen we aan de hand van het opgestelde koersdocument 'Naar een Open Huis op een stevig fundament' en het rapport 'Kiezen voor de toekomst'.

8. Intensivering Onze Toekomst

Portefeuillehouder: J. Seton

MT lid: D.C. Rensen

Toelichting (€ 50.000 structureel en € 100.000 incidenteel): Dit betreft het Portfoliomanagement, waardoor de onderlinge samenhang tussen programma's en projecten beter kan worden bewaakt, net als de balans tussen bestuurlijke ambities en ambtelijke capaciteit. Daarnaast willen we trainees aantrekken. Door het aantrekken van trainees kunnen we onze slagkracht versterken en blijven werken aan een voortdurende verbetering van onze processen. Met trainees kunnen we ook zorgen voor (jonge) aanwas voor de voorziene uitstroom van medewerkers met de pensioengerechtigde leeftijd.

9. Voortgang schaapskudde

Portefeuillehouder: A. Trip

MT lid: B. Romani

Toelichting: Er wordt vanaf 2020 € 20.000 structureel gevraagd om voortgang te kunnen geven aan de schaapskudde van Exloo. Dit bedrag is benodigd zodat de herder een acceptabele vergoeding kan ontvangen voor zijn werkzaamheden. In 2019 hebben we het aanvullend benodigd budget uit het reguliere cultuur budget gedekt.

10. Gebiedsagenda de Monden: Herinrichting Mondkersheem

Portefeuillehouder: T. Houwing

MT lid: J. Gorseling

Toelichting: In 2020 wordt onderzocht hoe omgeving Mondkersheem opnieuw kan worden ingericht. Een werkgroep waarin bewoners zijn opgenomen ontwikkelt hiervoor een plan. Hiervoor is € 15.000 benodigd.

11. Intensivering Onze leefomgeving

Portefeuillehouder: F.A.J Buijtelaar

MT lid: J. Gorseling

Toelichting: We willen een stevige, breed inzetbare projectleider die grote, complexe en politiek gevoelige projecten aankan en het strategisch vermogen in onze organisatie kan verstevigen. Dit levert direct een forse kostenbesparing op, omdat we deze niet meer hoeven in te huren. In eerste instantie willen we deze projectleider inzetten op actuele thema's in onze leefomgeving, maar op termijn kunnen we deze projectleider ook inzetten voor andere projecten. Hiervoor vragen we € 101.000.

12. Medewerker verkeer/wegen

Portefeuillehouder: T. Houwing en F.A.J. Buijtelaar

MT-lid: J. Gorseling

Toelichting: In 2019 is een beleidsmedewerker verkeer/wegen (in vaste dienst) aangetrokken. De dekking van de salariskosten 2019 van € 72.000 gebeurt op basis van 50/50 uit investeringskredieten voor wegen en GVVP. Jaarlijks de kosten dekken uit investeringskredieten is niet gewenst. De investeringskredieten van verkeer zijn namelijk nog niet standaard opgenomen in de begroting. Elk jaar wordt dit opnieuw afgewogen bij de bestedingsvoorstellen van de begroting. We stellen dan ook voor om de structurele kosten per 2020 niet langer ten laste van investeringskredieten te brengen, maar ten laste van algemene middelen. De kosten bedragen € 72.000.

13. Budget GVVP

Portefeuillehouder: T. Houwing

MT-lid: J. Gorseling

Toelichting: We stellen in deze begroting voor om een investeringskrediet voor het GVVP beschikbaar te stellen van € 250.000. De inschatting is dat de € 500.000 uit de bestedingsvoorstellen van 2019 in 2020 volledig wordt benut voor verplichtingen die reeds zijn aangegaan. De € 250.000 van 2020 is beschikbaar voor het opstarten van het nieuwe projecten die we in 2021 kunnen uitvoeren. Deze € 250.000 kunnen we in

2020 tevens gebruiken voor het aanvragen van de BDU subsidie van de provincie Drenthe. Bij de begroting 2021 beoordelen we opnieuw wat er voor 2021 benodigd is.

14. Eikenprocessierups

Portefeuillehouder: F.A.J Buijtelaar

MT-lid: J. Gorseling

Toelichting: De bestrijding van de eikenprocessierups is momenteel een landelijke uitdaging. Ook in onze gemeente hebben we extra werkzaamheden vanwege de eikenprocessierups. Wij stellen voor om het budget met € 12.000 te verhogen, zodat we in 2020 meer middelen hebben om de rups te bestrijden. De verwachting is namelijk dat de bestrijding in de komende jaren niet afneemt.

15. Intensivering Onze portemonnee

Portefeuillehouder: J. Seton

MT-lid: D. de Vries

Toelichting: Dit betreft de versterking van de bodedienst, waardoor BHV en veiligheid tijdens de openingstijden van het gemeentehuis weer kunnen worden gegarandeerd. Dit leidt ook tot vermindering van de werkdruk en tot betere ontvangst en uitleiding van gasten/insprekers bij raadsvergaderingen. Een advies uit het rapport over versterking van de controlfunctie (rechtmatigheid) is in de begroting opgenomen als "autonoom", omdat gewijzigde wettelijke eisen dit noodzakelijk maken.

Effecten Kiezen voor de toekomst 2021

In verband met de beperkte middelen in 2020 is ons voorstel om 'Kiezen voor de toekomst' gefaseerd over de jaren 2020 en 2021 uit te voeren. U neemt in deze begroting 2020 een besluit over de financiële consequenties voor het jaar 2020. Voor jaarschijf 2021 hebben we de financiële consequenties voor 2021 (€ 376.500 structureel en € 200.000 incidenteel) in mindering gebracht op de financiële ruimte van 2021. Bij de Kadernota 2021 en/of Begroting 2021 neemt u definitieve besluiten over de budgetten 2021.

Hieronder zijn de financiële effecten per thema voor het jaar 2021 opgenomen.

Nr	Effecten Kiezen voor de Toekomst 2021	Thema	Structureel	Incidenteel
			2021	2021
1	Intensivering onze Inwoners	Inwoners	113.000	
2	Intensivering onze Toekomst	Toekomst	196.000	200.000
3	Intensivering onze Portemonnee	Portemonnee	67.500	
	Totaal:		376.500	200.000

1. Intensivering Onze inwoners

Portefeuillehouder: A. Trip en H.G. Wind

MT lid: B. Romani en E. Rossel

Toelichting:

1. Ten behoeve van (vooral) de preventie in het Sociaal Domein is de doorontwikkeling van het instrument Monitor Sociaal Domein en het kunnen interpreteren van de cijfers uit de monitor belangrijk. Daarnaast is van belang dat de samenhang tussen de verschillende werkgebieden binnen het Sociaal Domein wordt versterkt. Dat leidt tot verlaging van de financiële kwetsbaarheid (4-ogen-principe), meer totaaloverzicht en inzicht en een meer integraal beleid, wat het aanbod naar de klant ten goede komt.

2. Om aan de beloofde servicenormen te kunnen voldoen (over afspraken aan de balie; terugbellen; niet te lange wachttijden aan de telefoon) is het nodig om het KCC/1^e lijn burgerzaken te versterken. Mogelijke andere verbetervoorstellen voor onze dienstverlening worden in het kader van het Project Dienstverlening op een later tijdstip aan de raad voorgelegd.

2. Intensivering Onze Toekomst

Portefeuillehouder: F.A.J. Buijelaar en J. Seton

MT lid: J. Gorseling en D.C. Rensen

Toelichting:

1. Onze organisatie heeft behoefte aan twee stevige, breed inzetbare projectleiders die grote, complexe en politiek gevoelige projecten aankunnen en het strategisch vermogen in onze organisatie kunnen verstevigen. Dit levert direct een forse kostenbesparing op, omdat we deze niet meer hoeven in te huren. In de begroting van 2020 is al budget gevraagd voor één projectleider.
2. Het aantrekken van een Strategisch adviseur versterkt het strategisch vermogen van de organisatie. Deze Strategisch adviseur zorgt ook voor:
 - Goede verbinding tussen raad, griffie, college en organisatie;
 - Een kwaliteitsverbetering van de stukken voor college en raad;
 - Een betere voorspelbaarheid van de raadsagenda;
 - Het verhogen van de politieke sensitiviteit van medewerkers en organisatie.
3. In onze organisatie is onvoldoende veerkracht aanwezig voor het (snel) inspelen op nieuwe ontwikkelingen en het versterken van onze ontwikkelkracht, innovatie en slagkracht op diverse thema's. De inzet van trainees verstevigt de slagkracht en biedt de mogelijkheid verbeteringen en vernieuwingen door te voeren zodat de kwaliteit van onze dienstverlening goed blijft.

3. Intensivering Onze portemonnee

Portefeuillehouder: J. Seton

MT lid: D. de Vries

Toelichting:

1. In de begroting 2020 is budget gevraagd voor uitbreiding van de bodedienst vanaf half 2020. Wij vragen nu de rest van het benodigde bedrag voor structurele uitbreiding van de bodedienst met 1 fte.
2. De bezetting van het team Financieel Beleid & Control is krap en niet in balans met de taken die voorliggen. Met name voor financieel advies over de eigen Bedrijfsvoering is extra capaciteit nodig.

Bestuurlijke voorstellen nog niet geprioriteerd

Er is een aantal bestuurlijke voorstellen die of nog niet zijn geprioriteerd of waar we op dit moment minder hoge prioriteit aan geven. Dit omdat de voorstellen bijvoorbeeld nog niet uitgewerkt zijn en niet gekwantificeerd kunnen worden. Ook zullen we in verband met beperkte middelen keuzes moeten maken. Een aantal voorstellen "parkeren" we en komen opnieuw in beeld bij de BERAP 2020-I en/of begroting 2021.

			Structureel	Incidenteel
Nr	Bestuurlijke voorstellen nog niet geprioriteerd	Thema	2020	2020
1	Canon van BO	Toekomst		10.000
2	Opstellen visie op onderwijshuisvesting	Leefomgeving		15.000
3	Verkeersmaatregelen uit het GVVP tweede deel	Leefomgeving	18.750	
4	Voedselpad Borger	Leefomgeving		25.000
5	Renovatie 1 hoofdveld per jaar	Leefomgeving	50.000	
6	Onderhoud onverharde paden	Leefomgeving	25.000	
7	Bovengrondse toiletgroep Willibrordkerk te Borger	Leefomgeving	7.050	
8	Herinrichting Hoofdstraat Noord Borger	Leefomgeving	7.150	
9	Derde fase kwaliteitsimpuls onderhoud bomen	Leefomgeving		230.000
10	Nieuwbouw Esdal College Borger	Leefomgeving	p.m.	
11	Renovatie of nieuwbouw Sportpark Odoorn	Leefomgeving	p.m.	
12	MFA 2e Exloërmond	Leefomgeving	p.m.	
	Totaal:		107.950	280.000

We stellen voor om de volgende bestuurlijke bestedingsvoorstellen te parkeren:

1. Canon van Borger-Odoorn

Portefeuillehouder: A. Trip

MT-lid: B. Romani

Toelichting: Het is een bestuurlijke wens om een canon van Borger-Odoorn te maken. Met een canon wordt het geheel van teksten, beelden, kunstwerken en gebeurtenissen bedoeld dat het referentiekader is van een gedeelde cultuur of religie. Hiervoor is een bedrag van € 10.000 benodigd.

2. Opstellen visie op onderwijshuisvesting

Portefeuillehouder: A. Trip

MT-lid: J. Gorseling

Toelichting: Dit voorstel is bedoeld om een visie te kunnen opstellen voor de onderwijshuisvesting in onze gemeente. Hier is momenteel geen ambtelijke capaciteit voor. We stellen voor om hier bij de begroting 2020 nog geen middelen voor beschikbaar te stellen.

3. Verkeersmaatregelen uit het GVVP (tweede deel)

Portefeuillehouder: T. Houwing

MT lid: J. Gorseling

Toelichting: In het GVVP is beschreven dat we jaarlijks afwegen hoeveel budget we beschikbaar stellen voor het GVVP. Voor 2020 stellen we voor om geen krediet van € 500.000 beschikbaar te stellen, maar een krediet van € 250.000. Vandaar dat op deze lijst het overige deel van de € 500.000 (€ 250.000) is geparkeerd.

4. Voedselpad Borger

Portefeuillehouder: F.A.J. Buijtelaar

MT-lid: J. Gorseling

Toelichting: Er zijn plannen om een voedselpad in Borger op te zetten. We stellen voor om hier bij de begroting 2020 nog geen middelen voor beschikbaar te stellen.

5. Renovatie 1 hoofdveld per jaar

Portefeuillehouder: H.G. Wind

MT-lid: J. Gorseling

Toelichting: Een aantal voetbalvelden is de komende jaren toe aan renovatie. Als we € 50.000 structureel per jaar beschikbaar stellen, kunnen we één veld per jaar renoveren.

6. Onderhoud onverharde paden

Portefeuillehouder: F.A.J Buijtelaar

MT lid: J. Gorseling

Toelichting: Het onderhoud van onverharde paden (schelpenpaden en/of granulaten) schiet te kort als gevolg van dat we geen gebruik meer kunnen maken van chemische middelen bij de onkruidbestrijding. Een meer milieuvriendelijker methode (zoals branden en borstelen) is meer arbeidsintensief en kost meer middelen. REAL en BORG onderzoeken de mogelijkheden. Het extra benodigde budget wordt ingeschat op € 25.000. Op dit moment geven we dit voorstel nog geen hoge prioriteit.

7. Bovengrondse toiletgroep Willibrordkerk te Borger

Portefeuillehouder: F.A.J Buijtelaar

MT lid: J. Gorseling

Toelichting: Er zijn plannen om het gebied tussen kerk, Hunebedcity en bouwmarkt te vernieuwen. De totale investering bedraagt € 108.500. De kapitaallasten van deze investering bedragen € 7.050. Op dit moment geven we dit voorstel nog geen hoge prioriteit.

8. Borger centrum, fase 2 Hoofdstraat Noord

Portefeuillehouder: F.A.J Buijtelaar

MT lid: J. Gorseling

Toelichting: Er zijn plannen om het openbare gebied van de bouwmarkt tot het kruispunt Hoofdstraat –Kruisstraat te vernieuwen. De totale investering bedraagt € 110.000. De kapitaallasten van deze investering bedragen € 7.150. Op dit moment geven we dit voorstel nog geen hoge prioriteit.

9. Derde fase kwaliteitsimpuls onderhoud bomen

Portefeuillehouder: F.A.J Buijtelaar

MT lid: J. Gorseling

Toelichting: In de raadsvergadering 28 februari 2019 is bij de bestedingsvoorstellen 2019 besloten om voor de eerste helft van 2019 een bedrag van € 65.000 beschikbaar te stellen. Vervolgens is in de BERAP 2019-I voor de tweede helft van 2019 € 65.000 beschikbaar gesteld. Het is de intentie om eind 2019 het rapport Integraal Beheer Openbare Ruimte met uw raad te bespreken. Wij vragen in deze begroting 2020 geen additionele middelen, want wij willen eerst het gewenste kwaliteitsniveau door uw raad laten vaststellen.

10. Nieuwbouw Esdal College Borger

Portefeuillehouder: A. Trip

MT lid: J. Gorseling

Toelichting: Het huidige gebouw is niet meer geschikt voor adequaat onderwijs. Nieuwbouw is gewenst. De komende periode wordt in overleg met het Esdal College onderzocht welke mogelijkheden er zijn en wat de financiële consequentie daarvan is.

11. Renovatie of nieuwbouw Sportpark Odoorn

Portefeuillehouder: H.G. Wind

MT lid: J. Gorseling

Toelichting: De huidige accommodatie (velden en gebouw) in Odoorn is dringend aan renovatie toe. Een extern bureau onderzoekt momenteel welke financiële verplichtingen hiermee gemoeid zijn.

12. MFA 2^e Exloërmond

Portefeuillehouder: T. Houwing

MT lid: J. Gorseling

Toelichting: Onderzocht wordt of er draagvlak is in het dorp 2^e Exloërmond om een Multifunctionele Accommodatie (MFA) te bouwen. In deze MFA kunnen verschillende voorzieningen worden ondergebracht.

Bijlage V – Overzicht taakvelden

De raad gaf bij de behandeling van de begroting 2019 aan meer financiële informatie te wensen, dan alleen op themaniveau. Het voorstel is om de baten en lasten voortaan te verantwoorden op taakveldniveau. Taakvelden zijn wettelijk voorgeschreven en bedoeld voor de vergelijking van baten en lasten van gemeenten. Omdat de taakvelden relatief nieuw zijn in onze bestuurlijke stukken, geven we in deze bijlage een nadere toelichting, welke baten en lasten onder het taakveld vallen.

Onze Inwoners		
TV	Omschrijving	Toelichting
0.2	Burgerzaken	De kosten van verkiezingen, burgerlijke stand, salariskosten burgerzaken en de opbrengsten uit leges.
4.1	Openbaar basisonderwijs	De kosten en opbrengsten die betrekking hebben op de huur van gymzalen en andere vormen van bewegingsonderwijs.
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	De kosten voor leerlingenvervoer, leerplicht, maar ook het onderwijsachterstandenbeleid en kosten van peuterspeelzalen.
5.1	Sportbeleid en activering	De subsidies en salariskosten die betrekking hebben op sportbeleid. Denk hierbij bijv. aan onze combicoaches.
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	De kosten van inwonerparticipatie, subsidies maatschappelijk werk en ook de huisvestingssubsidies die worden verstrekt aan onze MFA's.
6.2	Wijkteams	De kosten van onze stichting Sociale teams Borger-Odoorn, kosten gerelateerd aan preventieve activiteiten jeugd en salariskosten die aan deze onderwerpen zijn te relateren.
6.3	Inkomensregelingen	Alle kosten die zijn te relateren aan de BUIG (bundeling van inkomensregelingen, zoals WWB, IOAW, IOAZ etc.), bijzondere bijstand en onze minimaregelingen zoals de webwinkel. De uitvoering van de BUIG is belegd bij de gemeente Emmen. Ook de uitvoeringskosten komen in dit taakveld tot uitdrukking.
6.4	Begeleide participatie	De werkvoorzieningsschappen Emco en Wedeka en de kosten voor het beschut werken.
6.5	Arbeidsparticipatie	Het budget waar de re-integratie-trajecten uit worden bekostigd.
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	Materiële voorzieningen van de Wmo, zoals woningaanpassingen, hulpmiddelen en gehandicaptenparkeerkaarten.
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	De immateriële maatwerkvoorzieningen Wmo, zoals huishoudelijke hulp, vervoersvoorzieningen en individuele begeleiding, maar ook schuldhelpverlening.
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	Hieronder valt het grootste deel van de zorgkosten jeugdhulp. Het betreft individuele voorzieningen.
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	Kosten die worden gemaakt in het kader van Wmo Beschermd Wonen. Wij verantwoorden hier maar beperkt kosten onder, omdat Beschermd Wonen in Drenthe is belegd bij een centrumgemeente.
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	De zwaardere jeugdhulp, zoals jeugdreclassering, 24 uren zorg, verslavingsproblematiek en huiselijk geweld.
7.1	Volksgezondheid	Hieronder valt het gezondheidsbeleid, maar ook de GGD.

Onze Economie		
TV	Omschrijving	Toelichting
3.1	Economische ontwikkeling	Kosten uit samenwerking met het bedrijfsleven, ontwikkeling van wijkgerichte economische programma's. Wij verantwoorden op dit taakveld geen kosten.
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Grondexploitaties van bedrijventerreinen, herstructurering van bedrijfslocaties en investeringen in winkelgebieden.
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Hieronder vallen de marktgelden.
3.4	Economische promotie	Economische subsidies, het recreatieschap Drenthe en de opbrengsten uit toeristenbelasting en woonforensenbelasting.

Onze Toekomst		
TV	Omschrijving	Toelichting
0.1	Bestuur	Hieronder vallen de loonkosten van college en gemeenteraad, lokale rekenkamer, griffie en een aantal abonnementen op o.a. Cittaslow, VNG, VDG.
5.3	Culturele presentatie, productie en partic.	Hieronder vallen subsidies in het kader van cultuur.
5.4	Musea	Dit taakveld bestaat uit subsidie Hunebedcentrum en archeologie.
5.6	Media	Hieronder vallen de kosten van onze bibliotheken.
7.4	Milieubeheer	Onder dit taakveld vallen kosten in het kader van milieu en duurzaamheid, zoals de RUD, milieuhandhaving en ongediertebestrijding, maar ook projecten voor duurzame energie.

Onze Leefomgeving		
TV	Omschrijving	Toelichting
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	Kosten van beheer van gemeentelijke gebouwen die niet aan een ander taakveld zijn toe te delen.
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	De kosten van de Veiligheidsregio Drenthe (VRD).
1.2	Openbare orde en veiligheid	O.a. de kosten voor toezicht en handhaving, dierenbescherming, antidiscriminatiebeleid en drank & horecawet.
2.1	Verkeer en vervoer	De kosten van wegen en verkeer, maar bijv. ook bruggen, gladheidsbestrijding en openbare verlichting.
4.2	Onderwijshuisvesting	Het onderwijshuisvestingsbeleid en ook de kosten aan schoolgebouwen.
5.2	Sportaccommodaties	Alle accommodaties voor sportbeoefening zoals sporthallen en zwembaden.
5.5	Cultureel erfgoed	Subsidies in het kader van cultuurhistorie en ook onderhoud en toezicht op cultureel erfgoed.
5.7	Openbaar groen en recreatie	Aanleg en onderhoud van openbaar groen, vijvers, sloten en ook speeltuinen.
7.2	Riolering	De opbrengsten en kosten van de gemeentelijke taken op het gebied van riolering.
7.3	Afval	De opbrengsten en kosten van de gemeentelijke taken op het gebied van afval.
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	De kosten voor lijkschouw en begraafplaatsen. Ook de opbrengsten van grafrechten vallen hieronder.
8.1	Ruimtelijke ordening	Kosten op grond van de wet Ruimtelijke Ordening. Het betreft vooral salariskosten van medewerkers van GZ, maar bijv. ook de actualisatie van bestemmingsplannen.

8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	De kosten en opbrengsten van het grondbedrijf die in de gemeentelijke exploitatie tot uitdrukking komen.
8.3	Wonen en bouwen	Opbrengsten van bouwleges. Deze kosten hebben voornamelijk betrekking op woningbouw en woningverbetering, bouwtoezicht en de basisregistratie adressen en gebouwen (BAG).

Onze Portemonnee		
TV	Omschrijving	Toelichting
0.4	Overhead	Definitie: 'alle kosten die samenhangen met sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.' Hieronder vallen de loonkosten van de ondersteunende afdelingen en het Managementteam, maar bijv. ook de kosten van het gemeentehuis.
0.5	Treasury	Kosten en opbrengsten die betrekking hebben op: rente, dividend en afschrijving.
0.61	OZB woningen	De OZB opbrengsten voor woonhuizen.
0.62	OZB niet-woningen	De OZB opbrengsten voor bedrijven.
0.64	Belastingen overig	De overige gemeentelijke belastingen, zoals hondenbelasting, precariobelasting en reclamebelasting. Deze belastingen zijn in de gemeente Borger-Odoorn niet van toepassing.
0.7	Alg. uitkering Gemeentefonds	De opbrengsten uit het Gemeentefonds.
0.8	Overige baten en lasten	Stelposten, onze post onvoorzien en het budget beleidsintensivering.
0.9	Vennootschapsbelasting (VPB)	Onder dit taakveld wordt de afdracht van vennootschapsbelasting weergegeven.
0.10	Wijzigingen reserves	Alle wijzigingen op reserves worden op dit taakveld inzichtelijk gemaakt.
0.11	Resultaat van baten en lasten	Onder dit taakveld valt het saldo van de begroting.

Bijlage VI – Lijst met afkortingen

Afkorting	Volledige omschrijving
ABP	Afvalbrengpunt
BBV	Besluit begroting en verantwoording
BCF	BTW compensatiefonds
BHV	Bedrijfshulpverlening
BIBOB	Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen Openbaar Bestuur
BNG	Bank Nederlandse gemeenten
BOCE	Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen
COELO	Centrum voor onderzoek van de economie van lagere overheden
CROW	Centrum voor regelgeving, onderzoek in grond-, water- en wegebouw en verkeerstechniek
DIFTAR	Differentiatie afvaltarieven
DPL	Dynamische prioriteitenlijst
EDR	Eems Dollard regio
EMU	Economische en Monetaire Unie
FIDO	Financiering decentrale overheden
GFT	Groente- fruit en tuin
GGD	Gemeentelijke gezondheidsdienst
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
GVVP	Gemeentelijk verkeers- en vervoersplan
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
KCC	Klantcontactcentrum
LTO	Land- en tuinbouworganisatie
MFA	Multi functionele accommodatie
MJOP	Meerjaren onderhoudsplanung
MKB	Midden- en kleinbedrijf
NIEGG	Niet in exploitatie genomen gronden
OGGZ	Openbare geestelijke gezondheidszorg
OOV	Openbare orde en veiligheid
OZB	Onroerende Zaak Belasting
P&C	Planning & Control
RUD	Regionale uitvoeringsdienst
SROI	Social Return on Investment
VAR	Vrije Algemene Reserve
VRD	Veiligheidsregio Drenthe
VTD	Veilig Thuis Drenthe
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WAR	Weerstandsdeel Algemene Reserve
WSW	Wet sociale werkvoorziening
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VPB	Vennootschapsbelasting
ZZP	Zelfstandige zonder personeel